

ב"ה טוב טעם ודעת מלמד מנחם (ל"ט) כי במצוות (ל"ט) – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-ספיק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, **מנח** – רבוי; **מהך** **פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** **טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרש'ים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.1 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מד,ג – ד: [ג] הבקר אור והאנשים שלהו המה ונחמריהם: [ד] הם יצאו את-העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על-ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אליהם למה שלמתם רעה תחת טובה:

(7, מד) הם תלישא-גדולה (-תלשא), משוער על מלמד על שיעור בכתוב לפניו ושיעור בכתוב אחריו. **שיעור בכתוב לפניו.** שיעור זמן אור או עלות השחר משיאור המזרח עד שתנן החמה תני ר' ישמעאל ליתן תחום לבוקרו של בוקר. השיעור עצמו בומן שיום ולילה שוים – אדם מהלך ארבעה מיל, נלמד מהמלתוט לוט לצוער

נאמר ב-**[תלמוד ירושלמי ברכות פ"א,ה"א (וילנא ג, ב ד, א)]** א"ר אבא כתיב **השמש יצא על-הארץ ולוט בא צערה (בר' וירא יט, כג)**. וכתיב **ובא השמש וטהר (וי' אמר כב, ז)**. מקיש יציאתו לביאתו מה ביאתו משיתכסה מן הבריות אף יציאתו לכשיתודע לבריות. אמר רבי בא כתיב **הבקר אור (מד,ג)** התורה קראה לאור בוקר תני רבי ישמעאל **בבקר בבקר (שמ' בשלח טז, כא)** כדי ליתן תחום לבוקרו של בוקר.

פי' **[פני משה ירושלמי ברכות פ"א,ה"א]** א"ר אבא כתיב **השמש יצא** דברי ר' אבא ג"כ מעין הקושיא דר' חנינא הם כתיב **השמש יצא** וכתיב **(וי' אמר כב, ז)** **ובא השמש** ונימא דמקיש יציאתו לביאתו דמה ביאתו משיתכסה מן הבריות אתה מחשבו ללילה ואף על פי שעדיין השמש בתוך עובי הרקיע אף יציאתו לכשיתודע לבריות דוקא אבל כל זמן שהוא בתוך עובי הרקיע לא מקיף **השמש יצא על-הארץ** ומפני מה אנחנו מחשבין היום מעלות השחר: [דף ג עמוד ב]

אמר ר' בא. היינו טעמא דכתיב **הבקר אור** א"כ התורה קראה לאור בוקר אף על פי שעדיין לא נתודע השמש להבריות אור השחר קרויה בוקר: **תני ר' ישמעאל.** מהכתוב הזה שבתורה למדנו כן דכתיב **וילקטו אתו בבקר בבקר (שמ' בשלח טז, כא)** בא הכתוב כדי ליתן תחום לבוקרו של בוקר וזהו בוקר דעלות השחר לבוקר של זריחת השמש: עכ"ד **[פני משה]**

המשך **[תלמוד ירושלמי ברכות]** אמר רבי יוסי בי ר' בון אם אומר ליתן עוביו של רקיע ללילה בין בערבית בין בשחרית נמצאת אומר שאין היום והלילה שוין ותני באחד בתקופת ניסן ובאחד בתקופת תשרי היום והלילה שוין ... אמר רבי חזנא מאיילת השחר עד שיאור המזרח אדם מהלך ארבעת מילין משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל דכתיב וכמו השחר עלה וגומר וכתיב השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ומן סדום לצוער ארבעת מיל יות' הוון אמר רבי זעירא המלאך היה מקדד לפנין הדרך ומניין מאיילת השחר עד שיאור המזרח ארבעת מיל כמו וכמו מילה מדמיא לחבירתה

בראשית וירא יט,ז: ויהי כהוציאם אתם החוצה ויאמר המלך על-נפשו אל-תביט אחריך ואל-מעמד ככל-הפקר ההרה המלט פן-תספסה: פרט קדמאה **ויהי** – **טרסא**, בתפקיד שיעור, שתבנית הבאה מלמדת לדרוש אותו כמוסבר בהמשך **כהוציאם אתם** – קדמא ואזלא, להודיענו שהוא כעין כלל מלמד מצורת כעין בנין אב או דבר החוזר וקורה על השיעור המרומז בפרט קדמאה, בנין אב כי ההמשך **וילקטו אתו בבקר בבקר** אל-תביט אחריך תבנית פעמיים זקף בין שני קיסרים, משמשת בעוד מקומות בין היתר בתפקיד כעין בנין אב, ומלמד על הפרט קדמאה שהפרט בתראה **החוצה** – רביע – ארבעה מילין של מרחק צוער מסדום הוא זמן ש- אדם מהלך ארבעת מילין משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח עד שתנן החמה ארבעת מיל דכתיב וכמו השחר עלה וגומר וכתיב השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ומן סדום לצוער ארבעת מיל בקו ישר כי המלאך מקדד לפנין הדרך. בנין אב או דבר החוזר וקורה ככעין היקף ומניין מאיילת השחר עד שיאור המזרח ארבעת מיל כמו וכמו מילה מדמיא לחבירתה.

בראשית וירא יט,ט: הנה-נא העיר הנאת קרבה לנוס שמה וקרא מצער אפלטת נא שמה קלא מצער הוא ותתי נפשי: **שמה** – רביע – אולי ארבעה מילין של מרחק צוער מסדום. **[אברבנאל (בר' א,ד)]** ולזה אמרו שיום התורה לכל דיניה הוא מעלות השחר עד צאת הכוכבים. וכמו שכתב הראב"ע **שעה ושליש שעה קודם זריחת השמש יהיה הבקר אור** וכן אחרי בואו שעה ושליש שעה לא יהיה לילה. ומפני זה תולה הכתוב הבדל היום ברקיע המתנועע בסבוב מהראות השמש והירח והכוכבים. ועוד כלל באמרו ולהבדיל בין היום ובין הלילה. שהמאורות יעשו הבדלים בין חלקי היום עצמו ובין חלקי הלילה עצמו וגו'

להשוואה שיעור הליכת ארבע מילין מתחילת שקיעת החמה עד סוף השקיעה **דברים האזינו לב,מט:** **עלה אל-הר העברים הנה הר-נבו אשר בארץ מואב אשר על-פני ירחו וראה את-ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה:** **אל-הר** – תלישא-קטנה, מרמז על לימוד בענין שיעורין, **הר-נבו** – רביע, מרמז על שיעור בעל ערך ארבע **ב"ח על הטור א"ח סי' רצ"ב ס"ב** על אמירת שלוש צדקתך במנחה של שבת זכר לפטירת שלושה צדיקים במנחה של שבת, משה וכולל עמו יוסף ודוד. **ב"ח** משה נפטר בשקיעת החמה ביום ו' והיה מוטל בכנפי השכינה עד מנחה של שבת, השכינה נשאה אותו ארבע מילין להר נבו. סימוכין **בבלי פסחים צד ב**, רבי יהודה אומר כי משקיעת החמה עד צאת הכוכבים שיעור הליכת ארבע מילין. **תוס'** מסביר כי הכוונה מתחילת שקיעה ועד סוף שקיעה

דוגמא ללוח זמנים לאופק ירושלים בימינו, העמודות באפור לא שייכות לגאמר בעיון

עמוד השחר	איילת השחר?	עלות השחר	תחילת זמן צבית, תפילין וקריאת שמע	נץ (זריחת) החמה	שקיעה מלאה	צאת הכוכבים
כ-120 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	–	כ-72 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	5:40	6:35	16:39	17:07
כ-120 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	–	כ-72 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	5:01	5:51	17:46	18:12
כ-120 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	–	כ-72 דקות לפני זריחה בניסן ותשרי	4:34	5:33	19:45	20:15

בתקופת תמוז הפשר 2:36 שעות בין איילת לנץ, היינו 2 * 1:18, כפעמיים שעה ושליש ראה אברבנאל בשם ראב"ע גי' **הבקר אור** עולה 514. כחלקי שעה של 1080 חלקים = 28.55 דקות. 514 – 576 = 62 חלק' = 3.44 ד' <= 0.86 שעה קצת יותר מ-0.78 – 0.81 לרפרקציה של השמש ועליית או שקיעת חצי גוף משם. 576 הוא 2 * 288 רפ"נ ניצוצות קדושים שנפלו בבראיה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ד) כי במצוא האמנה – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – מצאתי ההשערה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: **מונה – רבוי; מהך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְכָא – מצרף; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טְפָקָא = טרָקָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טְפָקָא – קב"ש ששניה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְכָא תְּכִיר טְפָקָא – קבוצה עם הלכה לפרטיה; מרְכָא תְּכִיר טְפָקָא – קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; תְּכִיר מרְכָא טְפָקָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרְכָא – כד"ל בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרְכָא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונה רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אזלא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

שיעור לפני זמני קריאת שמע של ערב ושל שחר הבקר אור – טפחא אתנה כטעמי (דב' ואת' נד), **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**; רמז ללמוד עד מתי זמן קריאת שמע של לילה וממתי זמן קריאת שמע של שחר ועד מתי.
אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, [בוקר] עמוד כב טור 1 בוקר. התחלת היום. זמנו. התחלת הבוקר הוא מעמוד-השחר*¹, שנאמר: **הַבֶּקֶר אֹר**², התורה קראה לאור בוקר³, שאף על פי שעוד לא זרח השמש, אור השחר קרוי בוקר⁴, וכן כתוב: כל הלילה עד הבקר וגו' בעלות השחר⁵.

שיעורים בכתוב אחריו. (א) **שיעור אגדתא** להשפעה ולתחום עיר הנמדד מעבר לשיעור לעיבור עיר. תחום עיבורה של עיר מרומז בכתוב (ד, מד) **יִצְאֵנוּ אֶת-הָעִיר לֹא הֶרְחִיקָהּ** – מונה זרקא מונה סגול, מוסיף משהו על העיר מענין העיר, כאן תחומה וכח השפעתה – שליטתה על הנמצאים בה, כדאיתא ב-**[תורה שלמה (יא) בשם מדרש]** כד"א **רְחֹק יִהְיֶה בְּיַנְיָכֶם וּבֵינוּ וּבֵינָיו כְּאַלְפִים אַמָּה** (הושע נד), אמר (הע' יוסף) אם יתרחקון מן העיר אפילו מיל אחד אין כל בריה יכולה להחזירן. וכן בפירושו **[חונכת התורה]** שאם יצאו האחים מעבר לתחום מיל השווה אלפיים מן העיר לא תהיה ליוסף שליטה עליהם. ע"פ רבי העשל שאם אמרו תפילת הדרך לא יוכלו לשלוט בהם. וע"פ אמרי אמת שאמר מאמר מכתב יד של רבי חיים וויטל (שאבד) שבו נאמר כאן על ענין תפילת הדרך. מכאן ההשערה שאפשר שמדובר כאן בשיעורי דרך למצוות תפילת הדרך לשמירה בדרך.

(ב) **שיעור דרך** להתפלל תפילת הדרך. **הֵם יִצְאֵנוּ אֶת-הָעִיר לֹא הֶרְחִיקָהּ**. הם – תלשא בתפקיד שיעור בכתוב אחריו, אפשר, שמדובר בשיעורי דרך למצוות תפילת הדרך. שיעור הדרך אינו קבוע, כפי שנלמד בטור, שו"ע, משנה ברורה-**[א"ר ח' ס' ק]** וזה מרומז בתבנית הטעמים של **יִצְאֵנוּ אֶת-הָעִיר לֹא הֶרְחִיקָהּ** – מונה זרקא מונה סגול. בין תפקידי התבנית זרקא סגול נמצא התפקיד מגדיל וממעט (מאריך ומקצר) שזה עשוי ללמד על שיעור דרך משתנה. טעמי מונה מרבים שימושים לתפקידי התבנית, כאן (א) עשוי ללמד האם לומר או לא לומר ברכת החיתום בא"י שומע תפילה;

[טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קי] ... היוצא לדרך יתפלל תפלת הדרך ... והר"מ מרוטנבורק כשהיה יוצא לדרך בבקר היה אומר אחר י"ר כדי להסמיכה לברכת גומל חסדים (ט: ברכה אחרונה בברכות השחר) ותהיה ברכה סמוכה לחבירתה וי"ל אותה אחר שהחזיק בדרך ואין לאומרה אלא א"כ יש ל"ל לילך פרסה אבל בפחות מפרסה לא יתחום בברוך ואם שכח מלאומרה יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך ובלבד שלא הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה משם ואילך יאמר אותה בלא ברכה לפי **[פריש אורח חיים סימן קי אות ח]** ויש לומר אותה אחר שהחזיק בדרך. גם הר"מ (ט: מרוטנבורק) שהיה סומכה ליהי רצון (ט: ... גומל חסדים טובים) היינו כשהיה מתפלל בדרך ... (ט: ...) ולפי הכל בו אפשר לסמוך לכל ברכה כשמחזיק בדרך כמו) ברכת אשר יצר או לברכה אחרונה דפרי.

(ב) כפסק השו"ע להלן שאם שינה דעתו מלנוח בעיר בדרך ויצא שוב לדרך יחזור ויתפלל תפילת הדרך שוב. **[שו"ע א"ח הלכות תפלה סי' קי סעיף ה]** אין לומר אותה <ה> אלא פעם אחת (כד) [ח] ביום, אפי' (כה) אם ינוח בעיר באמצע היום, אבל אם דעתו ללון בעיר ואחר כך נמלך ויצא ממנה לעבור חוצה לה או לשוב לביתו, * (כו) י [י] צריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת. (ג) לט"ז ביציאה מעירו מתפלל תפילת הדרך בעיר, וכל זמן שאוחז בדרך מתפלל כל יום בבוקר בלי חתימה (ולאו דווקא שיצא מחוץ לעיר) **[משנה ברורה סימן קי, ז, כט]** ... והט"ז מתיר אפילו בתוך העיר משעה שגמר בלבו והכין עצמו לצאת אבל הא"ר והפמ"ג ושאר אחרונים חולקין ע"ז והסכימו דלכתחילה יש ליוזר שלא לעשות כך אך **בדיעבד** יש לסמוך על דבריו. וכ"ז בתחלת יציאתו מביתו[לן] אבל כשהוא לן בדרך יוכל לומר תה"ד בבוקר כשמכין עצמו לצאת אפילו כשהוא עדיין בעיר דכבר החזיק בדרך. (ד) **[משנה ברורה סימן קי, ז, כט]** במקום סכנה יברך תה"ד בכל גווני. ובנוסף במסילת הברזל אפילו רק פרסה יברך כשמחזיל לנסוע תוך פרסה ראשונה.

(ג) לענין שיעור לעיבור עיר שעשוי גם להלמד מכאן אבל נלמד מ-**[הושע ה, ג]**. הכתוב **יִצְאֵנוּ אֶת-הָעִיר לֹא הֶרְחִיקָהּ** – מונה זרקא מונה סגול, דומה לתבנית הטעמים **בְּהִנֹּת יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ** **[הושע ה, ג]** – מונה זרקא סגול, ועל כתוב זה פירשו (א) **[רש"י] וַיְהִי בְּהִנֹּת יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ** – מכאן לעיבורה של עיר שהוא מן העיר, שאי אפשר לומר בתוך יריחו. (ע"פ בבלי נדרים נו, ב); (ב) **[רד"ק] וַיְהִי בְּהִנֹּת יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ** – בגבול יריחו; ומיכן סמכו רבותינו ז"ל שעבורה של עיר דינו כעיר (נדרים נו, ב), שהרי יהושע לא היה בתוך העיר.

ואמר בהיות יהושע ביריחו – כי נסעו מהגלגל אחר שנמולו שם הערלים, ועשו הפסח, ובאו להם לייחו לכבשה וחנו את פני העיר; והקב"ה שלח מלאכו להראות ליהושע כדי לחזק ולבשרו, ונראה לו בדמות איש וחרבו שלופה בידו, מורה על הגבורה ועל הניצחון; **יהושע ה, ג**: וַיְהִי בְּהִנֹּת יְהוֹשֻׁעַ בְּיַרְיָחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וַהֲנֵה-אִישׁ עֹמֵד לְעֵינָיו וְחַרְבּוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַיְהוֹשֻׁעַ אָלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנִי אִשָּׁה אִם-לְבָרְכִינִי:

רמז איך קובעים עיבורה של עיר, שבעים אמה ושיריים שמעבר למבנה המגורים האחרון שבעיר לענין מדידת תחום אלפיים אמה לשבת, הנרמז בר"ת **אֶת-הָעִיר לֹא** – אה"ל וגם ע"י כעין מידת גורעין ומצרפין במלים **לֹא הֶרְחִיקָהּ** אותיות לא ה מהוות אה"ל. **אֶת-הָעִיר לֹא** – ר"ת אה"ל. האם אהל שהוא מבנה ארעי הישב לתחום שבת? הרב י"מ רושצקי הי"ו: עיין שו"ע שצ"ח ס"ו ועיין עוד בדגול מרבבה שעל גיליון השו"ע שאין צורך ש(בית)יהיה גדול ד' אמות אלא די בזה שעשוי ארעי ללינת אדם השומר עי"ש ובשע"ת ס"ב ב'. ומ"מ צריך להיות שנעשה באמת לשומר לדרוש שם ולא רק עבור הגדלת תחום שבת. ועיין שו"ת בית יצחק או"ח מ"ט שחולק עליו ומתיר אף בנעשה עבור היתר תחומין.

(ד) **שיעור לתחום שבת**. **[ג] הבקר אור והאנשים שלחו** – ר"ת שוא"ה, ס"ת מרו"ר. יוסבר הדבר כפירוש הבא:

[חונכת התורה פרשת מקץ] (מב) במדרש הובא כאן בילקוט (רמז ק"ן) וזה לשונו הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום ודוף אחרי האנשים וגו' כמה דאת אמר רחוק יהיה ביניכם ובינו **כאלפים אמה** עד כאן. והוא תמוה. ויש לפרש דהנה איתא במדרש רבה פרשה זו על הפסוק וטבוח טבח והכן ערב שבת היה ואין והכן אלא לשבת שנאמר והיה ביום הששי והכיניו את אשר יביאו וגו' עד כאן. ויש להקשות אם כן לפי זה הא דכתיב **הבוקר אור והאנשים שלחו היה בשבת** חתית ואם כן האיך חללו השבטים את השבת שהלכו בשבת. וצריך לומר כי **פיקוח נפש** היה שם דיעקב ובני בתו היו עטופים ברעב ופיקוח נפש דוחה את השבת (ועיין ב"פ"ת ובנוה"ק) כמו דאיתא ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תהיו כחושבים ברעב. ומצא שיעקב ובני בתו היו עטופים ברעב ולכן חללו את השבת. אך עדיין קשה על יוסף הלא הכיר את אחיו שהלכו בשבת ובודאי אחיו לא חללו את השבת אם לא היה פיקוח נפש אם כן היאך ציוה יוסף להחזירם ולא חס על אביו ובניו שהיו עטופים ברעב. אך יש לומר דאפשר כהפירוש השני ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תתראו עשומכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים כי באותה שעה עדיין היה להם תבואה. ואם כן יוסף ראה לאחיו שהיה פניהם שמחים ונראים כעשירים כדאיתא בילקוט ולמד יוסף שיש להם תבואה בביתם רק שהם לא הלכו חוץ לתחום. רק כדי שלא יראה אותם יוסף שהם לא הכירו אותו עדיין וגם דבר אתם קשות וסברו שהוא מבני נח ולכן יצאו מן העיר

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפְקָא = טרְקָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טפְקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּבִיר טפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּבִיר טפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מרְכָא טפְקָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

כדי שייסבור יוסף שהם הלכו לדרכם כדי שלא יוכל עוד לדבר אתם קשות. והלכו רק אלפים אמה שזה מותר לילך בשבת על פי דין. והנה יוסף רצה לבוא על האמת אם יש בביתם תבואה או לא ואיזה טעם של למה תתראו אמת. לכך צוה לאשר על ביתו קום רדוף פירוש אם תראה אותם מרחוק שלא הלכו חוץ לתחום אם כן אין כאן פיקוח נפש דאם לא כן למה לא הלכו יותר מאלפים אמה ככהאי גוונא קום רדוף אחריהם. אבל אם תראה שהם הלכו יותר מאלפים אמה אם כן בוודאי יש כאן פיקוח נפש אזי לא תרדוף אחריהם. והשתא יבואר המדרש שהתחלנו הבוקר אור והאנשים שלחו הם יצאו את העיר לא הרחיקו כמה דאת אמר כאלפים אמה דייקא פירוש סימן זה מסר יוסף לאשר על ביתו אם ירדוף אחריהם או לא:

בראשית מקץ מד,ג: הַבְּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שֶׁלְּחוּ הָמָה וְחִמְרֵיהֶם:

[בבלי פסחים ב,א] אור לארבעה עשר בודקין את החמץ

הגמרא מחפשת מקור תנכ"י לתוספת המשמעות למילה "אור" במובן של סמיכות ללילה כפי שנעשה בלשון המשנה במקומות אחדים כפי שמתברר בדיון דפים ב, ג, ז. הרב שטיינזולץ מביא ראב"ד שמסביר שזו סמיכות קרובה ללילה.

הגמרא פתחה בפסוק **(בראשית מקץ מד,ג) הַבְּקָר אֹר** ועברה למצוא עוד הוכחות. דעת הראב"ד נתמכת ע"פ הטעמים.

הַבְּקָר אֹר – טפחא בראש פסוק, בא לפרש / להקיש ממנו לפסוק שלפניו

הַבְּקָר אֹר – טפחא אתנח, ריבוי ומגבלה. אור הולך ומתרבה, אבל מוגבל לומר סמוך לזמן אור בוקר, סמוך לעלות השחר, כאשר יש תעובות אור וחשך, הדמדומים עוד מרובים על החושך, קודם שיבחין בין כרתי ללבן (בין תכלת ללבן)

- **[בבלי פסחים ד,א] ד"ה ותניא: כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזים מקדימים למצות שנאמר (בר' וירא כב,ג) "וישכם אברהם [קדמא אזלא] בבקר [רביע]**

- **[רש"י] שלא המתין עד הנץ החמה ומכל מקום בלילה לא הקדים.**

- טט – היינו בין עלות השחר להנץ החמה וזה בתחילה זמן עירבוב אור וחשך והולך ומבהיר

משני הענינים ביחד - בא לתאר שסעודת יוסף ואחיו שהייתה ע"פ המדרש סעודת ליל פסח, התמשכה עד סמוך לאור בקר ראשון זמן

שעדיין מותר לסעודת פסח. האחים התכוונו לצאת לדרך בהשכמה בגלל יציאה כפי טוב עם אור ומעבר המדבר בשעות קרירות **(בבלי**

עירובין] ... עד ארבע שעות ביום יש קרירות) וכל שכן שהייתה שנת הבצורת השניה ומן הסתם היושב והחום הורגשו ביתר שאת. בחסות החשיכה הממונה על בית יוסף יכל להכניס כספם באמתחותיהם ולהטמין הגביע באמתחת בנימין.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (ט"ד) כי במצותך האמנתי – תהלים קי"ט, ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: אתנת, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף: השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.2 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מא,א,ה,ט,יז:

[א] ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על-היאר:

[ה] ויִישָׁן וַיַּחְלֵם שְׁנַיִת וַהֲנִיחָ שִׁבְעֵ שָׁבָלִים עֲלֹת בַּקֶּנֶה אֶחָד בְּרִיאֹת וְטָבוֹת:

[ט] וַיַּדְבֵּר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת-פְּרֻעָה לְאֶמֶר אֶת-חֲטָאִי אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם:

[א] וַיְהִי מִקֵּץ - זקף-גדול טפחא, [ה] וַיִּישָׁן וַיַּחְלֵם - זקף-גדול טפחא, [ט] אֶת-חֲטָאִי אֲנִי - זקף-גדול טפחא

אפשר שכל טפחא מביא גלוי או רבוי גלוי שבחלום שר המשקים פתח הקב"ה סדרת חלומות קשורים המביאה לגאולת יוסף כהכנה לגאולת ישראל

[יז] וַיַּדְבֵּר פְּרֻעָה אֶל-יוֹסֵף בְּחֻלְמֵי הַנִּי עֹמֵד עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר:

בְּחֻלְמֵי – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, בשם הרב שמואל שמעלקע פינטר זצ"ל שלושה דברים היו בחלום פרעה, פרות טובות ורעות,

שבליים טובות ורעות, איש אשר רוח א-לקים בו. לכן כאשר יוסף אמר (ב' מקץ מא,ג) ועתה נרא פרעה איש נכון וחקם וישיתחו

על-אָרְצֵךְ מִצְרַיִם: הכיר פרעה שלפניו האיש אשר ראה בחלום ואמר (מא,לח) הנמצא קִזָּה אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ:

אוצר החכמה, פירושי התורה לבעלי התוספות (מא,לט) (ג) אֲחֵרֵי הַדְרִיעַ, קרי ביה **אֲחֵרֵי**, כלומר כמדומה לי שהיית אֲחֵרֵי

כשחלמתי החלום שהרי בדבר יוסף נמצא יותר לשון החלום מבספור פרעה, שבקש לבדוקו ואמר הנה ראיתי ז' פרות בריאות בשר ויפות תואר, וא"ל לא ראית כ"א יפות מראה ובריאות בשר וכן בכל דבר, כמו שאמר פרעה דלות ורעות ואמר לו יוסף לא ראית אלא דקות ורעות והוא כמו בחלום (ויר' 4).

בראשית מקץ מא,לח: וַיֹּאמֶר פְּרֻעָה אֶל-עֲבָדָיו הַנִּמְצָא קִזָּה אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ:

אמרי נועם, הרב הורוויץ מאיר בן אליעזר, מועדים וחדשי השנה חסידות {3} ע' 197, התרנ"ו (ע"פ אוצר החכמה)

והנה איתא בל"ת (בלקוטי תורה) אשר כהן אן הוא בקליפה נגד יסוד ז"א (זעיר אנפין) בקדושה בחינת יוסף הצדיק ובחינה זאת נקראת דר"ך כמו שכתוב דר"ך גביר בעלמיה העולה יסוד מלכו"ת (טט = תקע"ו) וקריעת ים סוף שהיה ע"י משה ויוסף כמ"ש ויקח משה את עצמות יוסף עמו ונתיחד אל המלכות שהוא י"ם של שלמה שני בחינות יסודות הנקראים שבי"ל ודר"ך וזהו בים דרכ"ך ושבי"לך במים רבים והכניעו הנהו קליפות כהן מדין וכהן אן כנ"ל. ולאשר יסוד דז"א (של זעיר אנפין) הנקרא דר"ך שהוא יוסף מקבל ממה שלמעלה שהוא שבי"ל ע"כ דר"ך שבי"ל עולה (= תקס"ו ועולה =) משי"ח ב"ן יוס"ף . (טט – אפשר כי מובן המשפט יוסף מקבל ממה שלמעלה שהוא שבי"ל גי' מש"ב ועם ארבע אותיות זה מש"ה ועוד הכולל, היינו מש"ה והאור המקיף שלו)

אדרת אליהו, הרב יוסף חיים מבגדד (הבן איש חי)... יוסף אין דינו כדין עבד שהרי במהותו הוא בן חורין ... והא ראייה שיש לו נבואה אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ: והנבואה לא שורה אלא על המיוחסים. ולזה התכוון פרעה הנמצא קִזָּה אִישׁ ובנגינה זקף-גדול איננו זוקפים כאן קטן ועושים ממנו גדול, אלא הוא כבר גדול ותמיד היה כזה כי הרי רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ: .

קִזָּה אִישׁ - זקף-קטן זקף-גדול עולה תקע"ו, **קִזָּה אִישׁ** גי' עולה שג"ם. עם שני כוללים בשג"ם (**בראשית ג,ג**) עולה מש"ה, הוא משה רבנו, שהיה חכם ונבון כמו שבקש פרעה. ההפרש בין תקע"ו לשג"ם 343 - 576 = 233 עולה רג"ל שהוא ענין הליכת משה לצורך (**שמות בשלח יג,ט**) **וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ** כי רק משה רבנו יכל לעסוק בהעלאת עצמות יוסף עמו ממצרים, ומפני שניהם נבקע הים. זקף-קטן זקף-גדול כעין דרך לימוד חזון וקורה, ע"פ אוסף הדוגמאות אפשרות של גלוי רצון ה' בנבואה או מלאך או רוח הקדש או בת קול.

כתב ב-**אוצר הזוהר, הרב דניאל פריש זצ"ל, עריכה ותרגום ידידיה ברנסדורפר הי"ו, ח"ב ע' ת"ק ערך משה, סימן משיח** משה משיח (זוהר ח"א כ"ז א'), סיומא מלכא משיחא הוא - משה בסיומו יהיה מלך המשיח (זוהר ח"ג ר"ס ב') כאן בשיילוב דברי אמרי נועם ודברי אדרת אליהו ואוצר הזוהר מתקבל גלוי רצון ה' ביוסף ואחריו במשה **קִזָּה אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ:** וידוע בתורת החסידות אשר פרעה זה ענין של פריעת – פתיחת השמים ודרכו גילה ה' את הגאולה ע"י יוסף ומשה, וכשם שבגאולת מצרים יוסף הקדים למשה הגואל הראשון, כך לעתיד לבוא משיח בן-יוסף יקדים למשיח בן-דוד שיהיה בטוי רוחני למשה רבנו.

קִזָּה אִישׁ - כו"ה גי' ל"ב נתיבות חכמה

בראשית מקץ מא,ג,כ:

[ג] וַהֲנִיחָ שִׁבְעֵ פְרוֹת אַחֲרוֹת עֲלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן-הַיָּאֵר רְעוֹת מְרָאָה וַדְּקוֹת בְּשֵׁר וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר:

[כ] שִׁבְעֵ פְרוֹת הַטָּבֹת שִׁבְעֵ שָׁנִים הִנֵּה וְשִׁבְעֵ הַשָּׁבָלִים הַטָּבֹת שִׁבְעֵ שָׁנִים הִנֵּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא:

(מא,ג) וַהֲנִיחָ - גרשיים **שִׁבְעֵ פְרוֹת אַחֲרוֹת** - פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי גזירת הרעב

(מא,כו) (סלוק) **שִׁבְעֵ פְרוֹת הַטָּבֹת** - דרגא מונח רביע, בתפקיד - פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי הפתרון, נמצא כי התבנית דרגא

מונח רביע מופיעה פעמיים בהקשר לפרות

(מא,ג) **שִׁבְעֵ פְרוֹת אַחֲרוֹת**- דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון ליצר הרע, גלות וגאולה, כתב **שני לוחות הברית (השל"ה) תפח-תצ.**

האבות וגלות מצרים כאו לתקן חטא אדה"ר. היינו גזרת הרעב באה כדי שבני ישראל ירדו למצרים להוציא משם ניצוצין קדושים (נשמות קדושות) שנפלו שם בשבירת הכלים (**מאור ושמש פרי וישב** סיפור החלום הראשון של יוסף) ומחטא אדה"ר, וחטאיו אחר-כך (מוליד שדים ורוחות) במצרים הגורם לרקבון התבואה שלא בידי יוסף

שִׁבְעֵ פְרוֹת הַטָּבֹת - דרגא מונח רביע, בתפקיד – תיקון ליצר הרע, כתוב זה הוא רמז להסתלקות השכינה מהרקיע הששי לרקיע

השביעי, בגלל חטאי האדם כפי שנעשו במצרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטוול) כי במצוות האמנות, תהיה קי"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: **מצצת ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהך פשטא** – מוציא מפשט: **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא = טרקה** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפיקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפיקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקח** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא = גרש** – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש בפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ש"בע פרות ה'טבות – דרגא מונח רביעי, ר"ת של התבנית מצטרפים למלה מר"ע ועוד מלת הפתיחה **ש"בע**, נראה שרשרת של קשרים בגימטריה: גי' 385 = (ירדו) מצרימ"ה = לפרע"ה = שפ"ה (פרעה עומד על שפת היאור) = שכינ"ה = הרקי"ע בסיכום: שכינה (נסתלקה ל) הרקיע שבע (השביעי)

בראשית מקץ מאמה – ההסבר הבא מבוסס בעיקר סופי תיבות הפסוק **ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת-פוטו פרה כהן אן לאשה ויצא יוסף על-ארץ מצרים:**

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת – ס"ת הא"ם פ"ח? או נפרש (כי בשולחן ערוך חלק) א(בן) ה(עזר) (יש הלכה של הימנעות) מפ"ת (היינו אכילת לחם). ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **פענח ויתן לו את** – מילת וחת"ן ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **אסנת בת-פוטו פרה כהן** – מילת תעני"ת ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **אן לאשה ויצא יוסף (על)** – המלה הנאפ"ל ונגלה בסופי תיבות של הכתוב הבא **על-ארץ מצרים** – המלה לצ"ם או בלי ל' צ"ם

ויתן לו את אסנת – מונח רביעי, דרוש בכתוב לפחות ארבע הלכות לענין הלכות תענית חתן וכלה ביום חתונתם לפי זמן החופה. לפי שו"ת יביע אומר חלק ג - אבן העזר סימן ט, שו"ת יחוה דעת חלק ד סימן סא אפשר להסביר ר"ת וס"ת כך: אם החופה וקידושין קודם השקיעה (קודם אור הנאפ"ל) חת"ן וכלה אינם מתענים כיון שיום טוב שלו הוא, (יום נא"ה) אבל מבין הנישאים בלילה (רק האשכנזים) יתענו ביום שלפני החופה וקידושין ואפשר כי החת"ן צ"ם והכלה לא כדי להיות נא"ה ובכל אופן, לפי שו"ת יביע אומר חלק ג - אבן העזר סימן ט ד"ה (ה) ומעתה ... אלא שאף למנהגינו ומנהג שאר ארצות שלא להתענות ביום החופה, טוב שלא יאכל הרבה יותר מדי כדי שיהיה לבכו נכנע קצת וטוב לו וגו'

שו"ע אה"ע סא א הגה (הרמ"א) ... [ו] ונהגו שהחתן והכלה מתענין ביום חופתן, ועיין בא"ח סימן תקע"ג. **בית שמואל אבן העזר סימן סא ס"ק ו** [ו] ונהגו שהחתן והכלה מתענין - במהר"מ מינין אית' ב' טעמים, א' משום שהוא יום סליחה דידיהו ונמחל עונותיהם לפ"ז ראוי להשלים התענית וכ"כ ב"ח בא"ח ס"ס תקס"ב, ב' שמא ישתכרו ולא יהיה דעתם מיושבת עליהם לפ"ז א"צ להשלים וכ"כ בהג"ה ש"ע ואם האב מקבל הקדושין בשביל בתו הקטנה צריך הוא להתענות לפי טעם זה ובימים שאין מתענים כמ"ש בא"ח צריך ליהזר שלא יהיה רודף אחר מותרות מאכל ומשתה: **שו"ע או"ח תקנע** גה: מי שיש לו נשואין (ו) בתנוכה אין לו להתענות, אבל אם יש לו נשואין א [א] (ז) בניסן מתענה (ח) ביום חופתו, (ט) <א> ב אפילו בר"ח ניסן, מפני שהוא אחד מן הימים שמתענים בהם, כדלקמן סוף סימן תק"פ (הגהות מנהגים וליקוטי מהר"ש).

חנוכה מן התורה מניין? **ויקרא אמר כג,לו: שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא-קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לה' עצרת הוא פל-מלאכת עבודה לא תעשו:** **ויקרא אמר כג,לו...** **ביום השמיני מקרא-קדש** - (אתנה) מונח פזר תלישא-קטנה, **מקרא-קדש** - תלישא-קטנה בתפקיד בעל בחינה נעלה ובתפקיד שיעור - אפשר קריאת תורה מיוחדת, רמז לסיום קריאת ספר התורה בשמיני עצרת, שבעבר סימו פעם בשלוש שנים ואח"כ פעם בשנה ומה הנהגת שמחת תורה.

ביום השמיני – (אתנה) מונח פזר, כעין שני עניני פזר, **העברת מקרא-קדש** - קריאת תורה מיוחדת א' לשמחת תורה בגולה ביום התשיעי, ב' לחנוכה שהיא מצוה מרבנן ואשר יש לה קשרים אחדים לסוכות. לפני שנעסוק בקשרים אלו נעיין בפסוק **ויקרא אמר כג,לו... ביום השמיני מקרא-קדש**. הפסוק פותח בשבעה ימי סוכות וממשיך ליום השמיני מתחילת סוכות, היינו כעין יחידה אחת. הדבר דומה לחנוכה אלא שבחנוכה ביום הראשון הדליקו והנס נתגלה החל מהיום השני עד היום השמיני. אפשר שהנס נתגלה כבר ביום הראשון כי מאז מות שמעון הצדיק כהן גדול נר המערבי שהודלק בערב כבה לפני שהכהן הגיע בבוקר להיטיב הנרות. אבל אחרי הדלקת הנרות בערב של כד – כה כסלו מוצא הנר המערבי דולק. חנוכה אורכה שמונה ימים, בכל יום יש קריאת תורה בפרשת חנוכה המזכה במשכן, כל יום נשיא שבט אחד. ביום השמיני קוראים ארבעה נשיאים וקטע הסיכום **במדבר נשא ז,פד נאתו הנפת המזבח**. בסוכות לכל יום יש **מקרא-קדש** של מספר פרים ההולך ופוחת

הסבר אגדתא לפזר. **בבלי סוכה פ"ד לולב וערבה מז,ב** ... והלכתא אומרים זמן בשמיני של חג תניא כוותיה דרב נחמן שמיני (דף מח,א) רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב (רש"י סימן הוא כדמפרש ואזיל) פייס בפני עצמו זמן בפני עצמו רגל בפני עצמו קרבן בפני עצמו שירה בפני עצמו ברכה בפני עצמו:

- * רבינו מפרשיסחא הזהיר שיתפללו בציבור בשמיני עצרת ושמחת תורה, ואמר על כך רבינו יהושע מבעלו שרמז פז"ר קש"ב שהתפילות המפורות (פז"ר) של כל השנה מתכנסות (קש"ב) ע"י תפילה בציבור בשמיני עצרת.
- * הרב יהושע ישראלי הסביר שם החג "שמיני עצרת החג הזה" הוא יום שכל השנה חג (סובב) סביבו
- * טט - **ביום השמיני מקרא-קדש** פז"ר קש"ב = קש"ב פז"ר קש"ב = קש"ב פז"ר קש"ב (ללא כוונה מלאה) המונחות מפורות סביב השנה מתקנות ע"י **מקרא-קדש** – תלישא-קטנה (ציור מעגל) תפילה בציבור עם כוונה **ביום השמיני** - מונח פזר, **החג הזה** - נקודת המרכז המתקנת
- * התפילות ללא קשב (ללא כוונה מלאה) המונחות מפורות סביב השנה **ביום השמיני** - מונח פזר, **החג הזה** - נקודת המרכז של **מקרא-קדש** - תלישא-קטנה (ציור מעגל) תפילה בציבור בקש"ב - בכוונה המתקנת אותן פרשת המועדים מתחילה ב-**ויקרא אמר כג,לו אלה מועדי ה'**. בתוך פרשת סוכות מופיע פסוק **ויקרא אמר כג,לו אלה מועדי ה'**, שמלמד שוב על המועדים. הרב דושינסקי אמר שאפשר כי הפסוק השני מרמז שיהיה עוד מועד לה' והוא חנוכה. דבר המשתלב ברמז מטעמי המקרא.

ב"ה טוב טועם ודעת מלדני (טו"ד ל"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, ט: שם עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **מצות ההשערת**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, **מונה** – רבוי; **מהך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא** = טרף – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפיקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפיקא** – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4 ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.3 בראשית מקץ מא,א:

הפסוקים הבאים מרכזים מופעי שתי תבניות טעמים בפרשת מקץ (א) דרגא מונה רביע (ב) זקף-גדול ... זקף-קטן שבדרך הסבר אחת תפקידן תיקונים רוחניים. *==*==*

בראשית מקץ מא,ב,ג:

[ב] והנה מן-היאר עלת שבע פרות מראה ובריא פשר ותעמדה אצל הפרות על-שפת היאר:
[ג] והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן-היאר רעות מראה ונדקות פשר ותעמדה אצל הפרות על-שפת היאר:

[ב] והנה מן-היאר עלת שבע פרות – רביע ... זקף-קטן תוכן סתום, לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, ונמצא פירוש מעט להלן:

[ב] עלת שבע פרות – ר"ת ע' ש' פ' – שפ"ע וזה רמז לפתרון יוסף, שבשנוי ניקוד מלת **שבע** מתקבל (**בר' מקץ מא,ב**) **שבע גדול**

שבע פרות מראה ובריא – ר"ת ש' פ' ל' מ' ו' – מיוש(ס)ף שנאמר עליו (**ברוישב לט,ו**), **ויתי יוסף יפה-האר ויפה מראה:**

זוהר כרך ב (שמות) פרשת בא דף מג עמוד א ... יוסף סליק ואתעטר בתרין גוונין (ג"א דרגין) בקדמיתא נע"ר ובסופא צדיק, כמה יאן ביה גוונין למחזי ורזא דא (**בר' וישב לט,ו**), **ויתי יוסף יפה-האר ויפה מראה**, שפירא בתרין סטרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא, טט – **ויפה מראה** במשמע של ראהי נבואית ברורה של רזי מעלה.

ומטרת החלום של פרעה אינו עבור מצרים אלא כדי שיעקב ובניו ירדו למצרים בגזירת ברית בין הבתרים ושהותם שם תהיה נוחה ככל האפשר כדי שיוכלו להכין עצמם ל-**אור תורה** המרומז כלהלן:

[ב] והנה מן-היאר עלת – ס"ת ה' נ' ר' ת' – הנר"ת

[ב] ובריא פשר ותעמדה אצל הפרות – ס"ת ת' ר' ה' ו' – תור"ה

והנה שבע פרות אחרות – גרשיים דרגא מונה רביע, אפשר כי התבנית כאן משולבת מתבנית גרשיים מונה רביע, ודרגא מונה רביע. התבנית גרשיים מונה רביע בתפקיד יצא ללמד על עצמו או על הכלל כולו. היות וענין שבע חוזר בחלק הפרות ובחלק השבלים לכן יש מקום לומר שבא ללמד על עצמו (ככלל הנדרש בבבלי שבת ע). וזה פתרון יוסף שהפרות והשבלים ענין אחד הם (**בר' מקץ מא,ב**) **ויאמר יוסף אל-פרעה חלום פרעה אחר הוא את אשר האלהים עשה הגיד לפרעה:**

התבנית דרגא מונה רביע באחד מתפקידיה ללמוד פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי הענין. כאן מצד אחד פרט המרמז לרצף כפי **רמב"ן** שלא יהיה הפסק בין שני השבע ושני הרעב. מצד אחר פרט המרמז לחלוקה בלשון **כלי יקר** לפי ששבע שני הרעב לא היו רצופים שהרי משבא יעקב אחר שנתיים פסק הרעב וחזר כמותו כמו שיתבאר למן פ' ויחי בגורן האטד בעז"ה.

- טט – לפי זה מונה רביע יורה על חמש שנים של רעב **חלוקה** משתי שני הרעב הראשונות. וידמה ל-**(שמות תצוה ל,ז)** **בבקר בבקר** – מונה רביע, **בהיטיבו את הנרות יקטירנה**: ששם נלמד הטבת חמש נרות, פיטום הקטורת, הטבת שתי נרות.

בראשית מקץ מא,ג,כז:

[ג] והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן-היאר רעות מראה ונדקות פשר ותעמדה אצל הפרות על-שפת היאר:
[כז] שבע פרות הטבת שבע שנים הנה ושבע השפלים הטבת שבע שנים הנה חלום אחר הוא:

(מא,ג) והנה – גרשיים **שבע פרות אחרות** – פרט שאליו מתיחסים שאר פרטי גזירת הרעב

(מא,כז) (סלוק) שבע פרות הטבת – דרגא מונה רביע, בתפקיד – פרט שאליו מתיחסים שאר פירטי הפתרון, נמצא כי התבנית דרגא מונה רביע מופיעה פעמיים בהקשר לפרות

(מא,ג) שבע פרות אחרות – דרגא מונה רביע, בתפקיד תיקון ליצר הרע, גלות וגאולה, כתב **שני לוחות הברית (השל"ה) תפח-תצ**. האבות וגלות מצרים באו לתקן חטא אדה"ר. היינו גזרת הרעב באה כדי שבני ישראל ירדו למצרים להוציא משם ניצוצין קדושים (נשמות קדושות) שנפלו שם בשבירת הכלים (**מאור ושמש פר' וישב** סיפור החלום הראשון של יוסף) ומחטא אדה"ר, וחטאו אחר-כך (מוליד שדים ורוחות) במצרים הגורם לרקבון התבואה שלא בידי יוסף **שבע פרות הטבת** – דרגא מונה רביע, בתפקיד – תיקון ליצר הרע, כתוב זה הוא רמז להסתלקות השכינה מהרקיע הששי לרקיע השביעי, בגלל חטאי האדם כפי שנעשו במצרים.

ש'בע פרות הטבות – דרגא מונה רביע, ר"ת של התבנית מצטרפים למלה מר"ד ועוד מלת הפתיחה **שבע**, נראה שרשרת של קשרים בגימטריה: ג' = 385 = (ירדו) מצרימ"ה = לפרע"ה = שפ"ה (פרעה עומד על שפת היאור) = שכני"ה = הרקי"ע בסיכום: שכינה (נסתלקה ל) הרקי"ע שבע (השביעי)

ראה **דרגא מונה רביע – גלות וגאולה**

בראשית מקץ מב,ז:

ויקרא יוסף את-אחיו ויבכום

ויתנפך אליהם וידבר אתם קשות ויאמר אליהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבך-אכל:

בראשית מקץ מב,ז ... **ויתנפך אליהם** – קדמא ואזלא, כעין כלל וחזר ופירטו **וידבר אתם קשות** – דרגא מונה רביע, פרט שאליו מתיחסים שאר פירטי דבריו, אפשר שזה הדגש שב-**ת"א** וחשיב מה דמליל להון, ובפירוש **רש"י** ... כנכרי בדברים לדבר קשות. אפשר כי כאן תבנית זאת מבטאה כעין מידה מל"ב מדות לרבי אלעזר בן רבי יוסי הגלילי סיפור מעשה ופרוטו אחריו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אנתח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט: **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** - מוציא; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא = טרקה** - שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפיקא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפיקא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפיקא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפיקא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, I; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונה רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף השלישי; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשיים** - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהח; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהח; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מב,לח:

וַיֹּאמֶר לֹא-יָרֵד בְּנֵי עִמְקֶיךָ כִּי-אֶחָיו מֵת וְהָיָא לְבָרְדוֹ נִשְׁאָר וּקְרָאָהוּ אֶסוֹן בְּדָרְךָ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ-בָהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-שִׂבְתֵּי בְיָגוֹן שְׂאֵלָה:

וְהָיָא לְבָרְדוֹ נִשְׁאָר (לאמו) - מר"ד, **וּקְרָאָהוּ אֶסוֹן בְּדָרְךָ** - פשטא פשטא, בתפקיד רגילות חזקה, ע"פ **אור החיים** מה יוסף קרהו אסון בדרך רגילה, שהיה רגיל בה, אז עלול לקרות לבנימין בדרך שלא רגיל בה אם פשטא פשטא בתפקיד זה וזה גורם, הסבר (א) דרך מקום סכנה, וגזרת האחים ב-(מד,ט) הסבר (ב) כליה כמעט מלאה של שבת בנימין **גורם אחת** גזרת האחים בדרך ב-(מד,ט) כשגגה היוצאת מפי מושל, גזרו על בנימין כליה; **גורם שני** בגלל מעשה של תאוה בפילגש בגבעת בנימין, הדומה לתיאור הנחש הישיאני, עשה בי מעשה אישות, היה למקטרג מקום לבצע גזרת הכליה שהיתה תלויה ועומדת מגזרת האחים, שהתבטאה בגלל מעשה פילגש בגבעה ומפני ששבת בנימין לא שפט את עבריינו. אפשר שלכן יוסף עושה תיקון המתבטא במלים ובטעמים (מז,יז) **וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מַעֲשֵׂוֹת זָאת** - זקף-גדול ... זקף-קטן,

בפרשת מקץ ארבעה פעמים מר"ד, וארבעה פעמים זקף-גדול ... זקף-קטן בין שני קיסרים. אפשר כי בתשע שנות יוסף עד בוא יעקב למצרים, יוסף תקן תשע מידות טומאה (דברים מיטת עוג תשע אמות ארכה - מר"ד, מאור ושמש? זה לעומת זה ברא הא-לקים ונגד העשר ספירות יש בטומאה תשע או אחת עשרה ספירות) שבאו למצרים מחטא אדה"ר ומשנות גלותו במצרים שהוליד שו"ר. כך המתיק את הארץ לקראת תחילת הגלות והתיקון הגדול
אוצר החכמה, פירושי התורה לבעלי התוספות מאנג (ג) ותחילנה **שבע שני הרעב**, רמז וסימן על הגליות גבי שובע כתב ותכלינה לשון כליל ועטרה וברעב כתיב ותחילנה לשון חולי (מ"ג 1831)

בפרשת מקץ ארבעה פעמים זקף-גדול ... זקף-קטן,
בראשית מקץ מב,ב:

וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמַעְתִּי כִּי יֵשׁ-שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם רְדוֹ-שְׂמֹה וְשִׁבְרוּ-לָנוּ מִשֶּׁם וְנַחֲוֶה וְלֹא נָמוֹת:

וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמַעְתִּי זקף-גדול ... זקף-קטן, **רש"י (מבא)** **וירא יעקב כי יש שובר** - ומהיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמע, שנאמר **הִנֵּה שְׂמַעְתִּי כִּי וגו' (להלן,ב)**, ומהו **וירא**? ראה באספקלריה של קדש, שיש לו עוד שבר במצרים (ראה ב"ר צא,ו); ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפירושו שזה יוסף. ... באספקלריא של קדש (שאינה ברורה כמו) נבואה ממש כי היה שרוי בעצב,

בראשית מקץ מב,טז:

שְׁלַחוּ מִכֶּם אַחֲרַי וַיִּקַּח אֶת-אֲחִיכֶם וְאַתֶּם הָאֲסוּרִים וַיִּבְחַנּוּ דְבָרֵיכֶם הֲאֵמַת אֲתֶכֶם וְאִם-לֹא תִי פְרַעְתָּה כִּי מִרְגָּלִים אַתֶּם:

בראשית מקץ מד,יב,יז:

[יב] וַיִּחַפֵּשׂ בְּגָדוֹל הַחֵל וּבִקְטָן כְּלָה וַיִּמְצָא הַנְּבִיעַ בְּאֲמַתְחַת בְּנִימָן:

[יז] וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מַעֲשֵׂוֹת זָאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַנְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יְהִי-לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל-אֲבִיכֶם: ס

פעמיים בסוף הפרשה, אחד נבואה על עשרת הרוגי מלכות, וצריך תיקון ממקום גבוה לחטא מכירת יוסף

[יב] וַיִּחַפֵּשׂ בְּגָדוֹל הַחֵל וּבִקְטָן כְּלָה וַיִּמְצָא הַנְּבִיעַ בְּאֲמַתְחַת בְּנִימָן:

וַיִּחַפֵּשׂ בְּגָדוֹל הַחֵל וּבִקְטָן כְּלָה - זקף-גדול ... זקף-קטן, שנוי בסדר הטבעי, שלא בדק את כולם אלא שניים בלבד כדי לעוררם למסור נפשם על בנימין ובכך להוכיח כי הם באחדות עם בני רחל.

אוצר החכמה, ברוך מרדכי - פריינד ברוך מרדכי הלוי, ע' קפב, **בשם ר' יהושע ליב דיסקין**

בגדול החל ובקטן כלה וגו' (מד יב) במדרש: בגדול החל זה שמעון בקטן כלה זה בנימין ותימה דהרי ראובן הגדול ולא שמעון.

וי"ל הדנה טענו ק"ו הן כסף אשר כפי אמתחתינו השבונו אליך מארץ כנען ואיך נגנבו מבית אדוניך כסף או זהב. והשיב להם שדברים אלו נכונים לגבי כולם מלבד לשמעון ולבנימין, דשמעון הרי היה בבית האסורים במצרים, ובנימין זו פעם ראשונה שבא, לכן לגביהם אין ק"ו וחיפש רק אצלם.

רש"י שלא ירגישו שהיה יודע היכן הוא:

לכאורה מה שנוי מן הסדר הטבעי יש כאן. הנכון לחפש אצל הקרוב.

אלא שדבר זה מביא לזכיית בנימין לכך ששכינה תהא שורה בחלקו ונקרא ידיד של מקום דכתיב.

תורה שלמה בשם מדרש הגדול (כז) וימצא הנביע באמתחת בנימן. אמר ר' יוסי יהא חלקי עם חושדין אותו בדבר ואין בו. תדע לך הרי בנימין שחשדו אותו ואין בו והיו מכין אותו בין כתפיו מה זכה שרת שכינה בחלקו, ונקרא ידיד מקום דכתיב לבנימן אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו וגו' ובין כתפיו שכן.

תורה שלמה מביא מכת"י כי מנשה תרץ כי בנימין גנב הגביע לנחש היכן יוסף, ואמר לאחים כי הם גנבו אחיהם ומכרוהו והם אמרו אכן נודע הדבר וגו'. שנוי הסדר כאן מביא לתיקון שהם מודים על מעשיהם ואז יכול לבוא האיחוד עם יוסף.

[יז] וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מַעֲשֵׂוֹת זָאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַנְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יְהִי-לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל-אֲבִיכֶם: ס

פעמיים בסוף הפרשה, אחד נבואה על עשרת הרוגי מלכות, וצריך תיקון ממקום גבוה לחטא מכירת יוסף

(מז,מז) עֶבֶד וְאַתֶּם - זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים זק"ף-קטן זק"ף-גדול"ל עולה יס"ד מלכו"ת עולה תקע"ו (576) גי' המלים

המוטעמות ז"ק ז"ג עולה 76 + 447 = 72 + 451 = 523 הפרש מתקע"ו = אב"ן, ר"ת ב'זאת א'תם נ'תפסים בדרך סוד נבואה על עשרת הרוגי מלכות, אב"ן מקיר תזעק,

עֶבֶד וְאַתֶּם עולה 72 + 451 עולה ישמ"ע א"ל ע"ב (אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל ע"פ בעה"ט פ' ח"ש) (בגילוי הנעלה של שם הוי"ה במילוי יודי"ן) ע"ב

וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי - זקף-גדול מונח זקף-קטן

שנוי מן הסדר הטבעי המביא לתיקון, כי האחים אמרו ב-**בראשית מקץ מז,ט** **אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם-אנחנו נהיה לאדני**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מנח – רבוי; מהקד פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טַפְקָא = טרָאָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טַפְקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מרְכָא טַפְקָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מִקְף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, I; זַקְף-קִטְן – 2; זַקְף-גְּדוּל – 3; רְבִיעַ – 4; מִנְחָא רְבִיעַ – לפחות 4; ... זַקְף-קִטְן ... זַקְף-קִטְן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמָא – סדר קדימות; אִזְלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרֶשׁ־יִם – יוצא מהענין; קדמָא וּאִזְלָא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תְּלִישָׁא-קַטְנָה = תִּרְסָא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תְּלִישָׁא-גְּדוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פִּזְרָא – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

עבדים: בכך הם גזרו על בנימין מיתה ועל עצמם עבדות. יוסף מביא בדבריו לתיקון שלא ישמד שבט בנימין במעשה פילגש בגבעה ושלא יהיו כל ישראל בעת ובעונה אחת כולם עבדים בגלויות אלא שתהיה להם תקומה ממקום ששם עם ישראל לא משועבד ויכול לעזור.

ע"פ הרב לוי יצחק שניאורסאהן זי"ע אביו של אדמו"ר ממ"ש זי"ע דבר מלכות וישלח התשע"ז, ע' סט, ילקוט לוי יצחק על התורה, שרש אמ"ר מבטא א"ש מ"ם ר"ו ה, מבטא ספירות חכמה, בינה, ודעת ממנו יורד קו ההשפעה לז' ספירות תחתונות דאצילות ומשם עד למטה שאין למטה ממנו. בעזרת הרב אימ"א: הפסוק הזה מדגים את היחוד השלם. שרש אמ"ר מבטא יציאת ההתעוררות מלמעלה למטה (איתעוררותא מדלעילא לדלתתא). מוחין דיניקה לתינוק הנותן לו כח לאסוף הברורים של הפושעי"ם ב"י (אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל ע"פ נגיד ומצוה דף לו) (גי' 523) בחינת מים נוקבים (ר"ת מ"ן) ולהעלותם מלמטה למעלה. העלאה זאת מתבטאת בתבנית הטעמים של **נִאֲמַר תְּקַלְהָ לִי** – זַקְף-גְּדוּל ... זַקְף-קִטְן בין שני קיסרים (סלוק ... אתנח) (ראה אמרי נועם). כאשר ההתעוררות דלתתא מושלמת היא עולה (בחינת שוב מלא) עד למקורה בכת"ר. אז מתגלה השפעת שפע מתמיד, מלמעלה למטה, המתבטא בתבנית הטעמים של **עֲבָד** **נִאֲתָם** – זַקְף-קִטְן זַקְף-גְּדוּל, כאשר הפרש הגי' בין 523 – 576 = 53 = ג"ן – רמז לתיקון חטא אדם הראשון בגן עדן, וחזרת הבריאה המתוקנת למצבה בבריאה.

עד כאן תיקונים רוחניים *==**

בראשית מקץ מא, ט: וַיִּדְבֹר שֵׁר הַמְשָׁקִים אֶת-פְּרַעְהָ לְאַמֶּר

אֶת-חֲטָאִי אֲנִי מוֹכִיר הַיּוֹם:

לְאַמֶּר אֶת-חֲטָאִי – טעמי הכתוב אתנה זקף-גדול מרמזים לחטאים של שר המשקים נגד יוסף בנוסף לחטא האחד נגד פרעה ואולי גם לחטא שלא סיפר עד עתה. **לְאַמֶּר** – לאמר בטעם אתנח המגביל, ללמד כי המלה נדרשת כנוטריקון "לאו אמור" היינו בכתובים הבאים יש לדרוש לאו מתוך עשה. ולא לאו אחד בלבד אלא שלושה לאוים המרומזים בטעם זקף-גדול במלים **אֶת-חֲטָאִי** ואלו הם לפחות שני חטאי "מוציא שם רע" נגד יוסף וחטא ביזויו כפירש **רש"י** (יב) **נַעַר עֲבָרִי עֶבֶד** - ארורים הרשעים, שאין טובתם שלימה. מזכירו בלשון בזיון: **נַעַר** - שוטה, **וְאִין** **רְאוּ לַגְּדוּלָה**; **עֲבָרִי** - אפילו לשונינו אינו מכיר; **עֶבֶד** - וכתוב היה בנימוסי מצרים שאין עבד מולך **וְלֹא לֹבֵשׁ** בגדי שרים (ראה ב"ר פט, ד).

בראשית מקץ מא, יב: וְשֵׁם אֶתְנֹו נַעַר עֲבָרִי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וְנִסְפָּר-לוֹ וַיִּפְתָּר-לָנוּ אֶת-חַלְמֹתֵינוּ אִישׁ פְּחֻלְמוֹ פְּתָר:

בראשית מקץ מא, ל:

וְקָמוּ שִׁבְעַ שְׁנֵי רַעֲב אַחֲרֵיהֶן וַנִּשְׁכַּח כָּל-הַשְּׁבַע בְּאַרְץ מִצְרַיִם

וְכִלְהָ הָרַעֲב אֶת-הָאָרֶץ:

וְקָמוּ - תלישא-גדולה, (א) במשמע של עקירת זכרון **כָּל-הַשְּׁבַע** כפי' **וְיִלְקוּט מַעַם לֹעֲזוּ בְרֵאשִׁית ב ע' תשלא, עצת יוסף** ... ורוצה לומר אפילו אחרי שיתמו שנות הרעב ישכח **כָּל-הַשְּׁבַע בְּאַרְץ**, כי הרעב יהיה כבד כל-כך שיהיה נצרך זמן הרבה עד שהארץ תשוב לתת כוחה כמלפנים להוציא תבואה להשביע הבריות. **וְקָמוּ** - תלישא-גדולה, במשמע של מחיצה ל- **כָּל-הַשְּׁבַע** כפי' **[צידה לדרך]** והשבע יהיה במצרים לבדה ואילו הרעב יהיה בכל המדינות וארצות העולם.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אנתן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממשט, לא ממש; **טפקא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – פק' שעשית לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שמעשים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדמות; **אזלא** – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מב,יט: אם-כנינים אהם אחיכם אהד ויאסר בבית משמרכם ואהם לכו הביאו שבר רעבון פתיכם:

בראשית מקץ מב,כ: ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו-כן:

הנושא ההילכתי של הפסוקים הוא מסירת יהודי לגויים. נשלב הערות על הנושא הכללי בתוך פירוש **אור החיים** ... (מב,יט) ... לעולם לא היה בדעתם להפריד בשום אופן כי היו יראים על הפירוד לבל יהיה אשם להיותו לבדו (לא היה בדעת הישראלים (כאן בני יעקב) למסור בידיהם אחד או יותר מביניהם), ולא נתרצו לבסוף להניח אחד מהם אלא לצד שתלה להם הנסיון בזה (יש להוכיח מכאן שניתן להאמין לגוי כאשר הוא מצהיר שאם כנים הם, כלומר מעשיהם לא מסכנים אותם מצד שלטון הגוים לא יאונה להם כל רע) **כאשר אבאר בפסוק (מב,יט) אם-כנינים וגו' (מב,כ) וְלֹא תָמוּתוּ** אז הוכרחו במעשיהם:

אור החיים (מב,יט) אם-כנינים אהם וגו'. יתבאר על דרך אומרם ז"ל בירושלמי פרק ח' דתרומוות וז"ל תניא סיעת בני אדם המהלכים בדרך ופגעו בהם גוים ואמרו להם תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו נהרוג כולכם אפילו כולם נהרגין לא ימסרו נפש אחת מישראל (טט – עיין **רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה**). יחדו להם (הגוים בחרו במישהו מסוים) וכו' ימסרו (אותו הישראלים להם בידיים אף שרוב הסכוי שיהרגוהו) וכו' ע"כ.

והוא אומר (אבל במצב) **אם-כנינים אהם** פירוש אתם יודעים בעצמיכם אם האמת אתכם (שאתם לא מרגלים ולכן לא מסכנים עצמם בגלל פגיעה בשלטון) **אחיכם אהד** פירוש אחד מכם ולא יחדו להם (הגוים) **ויאסר** כי אין יראת מות לומר יהרגו כולם ולא ימסרוהו (במצב שאינם מסתכנים על מעשיהם (כאן אינם מרגלים), אין סכנת מות למי שהגוים מבקשים ואפשר למסרו), ולדייק הדבר נתכוון (יוסף) לומר (להם ההלכה) שאם אינם כנים (במצב שמסתכנים על מעשיהם) אין להם רשות במשפט להניח אחד מהם (למסרו בידיהם) כי כשלא יוכחנו דבריהם, משפט מרגל יש לו ובן מות הוא והרי הם כאלו מיחדים אותו מעכשיו למות ואין הדין כן אלא יהרגו כולם ולא ימסרו נפש אחד מהם. ולא תקשה הלא מצינו כי הוא לקח שמעון ואם כן הוי כיחדוהו (זה כאילו הגוים יחדוהו), זה אינו (המצב) כי אולי שהם (האחים) ייחדו זה (אותו אחד) מהם (בעצמם) (טט – כך נדרש ב-**ב"ר צא"ו**) על (מב,כ) אמר שמעון לאחיו כך עשיתם ליוסף כך אתם מבקשים לעשות לי:).

או אפשר שאחר שהסכימו יחד לקחת אחד מהם קדם הוא ובחר שמעון לטעם כי הוא זוגו של לוי ופרד חבילתם (כך יוסף מנע מהם להיכנס בסוגיה האם למסור אחד מהם בידיהם לנוכרים, אף שהובטחו שאם מעשיכם לא מסכנים אותם, המצרים לא יהרגו את הנמסר):

אור החיים (מב,כ) ויאמנו דבריכם ולא תמותו. פ"י שאם לא יעשו זה יגיד כי אתם מרגלים ולזה אינם יכולין להניח אחד מהם כי ודאי שימות ואין רשות להם לעשות כן אלא יהרגו כולם וכו', ומעתה יתחייבו מיתה על היותם מרגלים או ירצה לומר שלא ימותו ברעב כי ייטיב עמם להמציא להם פורסה והוא מה שאמרו לאביהם (פסוק ל"ד) ואת הארץ תסחרו:

ירושלמי (וילנא) מסכת תרומות פ"ח ה"ד מתני' ... וכן נשים שאמרו להן גוים ע"א תנו לנו אחת מכם ונטמאו ואם לאו הרי אנו מטמאין כולכם יטמאו את כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל: (ובגמרא מלמד גם על דרישת נכרים למסור להם יהודי, ראה להלן.) אם היהודים משקרים או בסכנה על מעשיהם, אסור למסור אחד מהיהודים כי בן מות הוא, אם הגויים לא יחדוהו יהרגו כולם ולא ימסרו נפש אחד מהם

אבל אם הגויים יחדוהו לפי הירושלמי תרומות פ"ח ה"ד רבי יוחנן אומר שימסרוהו, ריש לקיש אומר שלא ימסרוהו עד שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. ובהמשך מסופר: עולא בר קושב תבעתיה מלכותא (היה מבוקש ע"י השלטון הנכרי, פנ"מ למשפט חיוב מיתה) ערק ואזיל ליה ללוד גבי ריב"ל (ברח והלך לר' יהושע בן-לוי בלוד) אתון ואקפון מדינתא אמרו להן אין לית אתון יהבון ליה לן אנן מתרביין מדינתא (חיל השלטון צר על לוד ואינם להחריבה אלא אם ימסרוהו) סלק גביה ריב"ל ופייסיה ויהביה לון (עלה ריב"ל ופייס לעולא בר קושב שיתרצה לגלות עצמו ומסר היהודי להם) והוה אליהו זכור לטוב יליף מתגלי עלוי ולא אתגלי וצם כמה צומין ואיתגלי עלוי אמר ליה ולמסורות אני נגלה א"ל ולא משנה עשיתי א"ל וזו משנת החסידים (הפסיק אליהו הנביא להתגלות לריב"ל עד שהתענה כמה תעניות וכשאלוהו הנביא נתגלה לו שוב אמר לו שלמסורים אינו מתגלה עד שהתענה על כך, ואמר ריב"ל שנינו בתוספתא ואם ייחדו להן מותר, והשיב אליהו וכו' זאת משנת החסידים והיה לך לסלק עצמך מענין זה)

ומה ש-**אור החיים** הביא ב-**ירושלמי פרק ח' דתרומוות** וז"ל תניא סיעת בני אדם המהלכים בדרך ... נמצא בגמרא. וגמרא זאת היא המקור של **הרמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה** פסק ... ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרוג את כולכם, ואם היה מחוייב מיתה כשבע בן בכרי יתנו אותו להם, ואין מורין להם כן לכתחלה (בגלל מידת חסידות), ואם אינו חייב מיתה יהרגו כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל.

ופי' **כסף משנה על הרמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ה** ... יחדו להם אחד כגון שבע בן בכרי ימסרו אותו להם ולא יהרגו אמר ר"ל (ריש לקיש) והוא שיהיה חייב מיתה כשבע בן בכרי ור' יוחנן אמר אפילו שאינו חייב מיתה ... ופסק רבינו כר"ל אף על גב דמן הסתם לא קיי"ל כוותיה לגבי דר' יוחנן משום דהוי ספק נפשות ולהחמיר דלא ימסרוהו בידיים ביד העובדי כוכבים

סיבות אחדות מדוע בני יעקב צריכים לחשוש במסירת אחד מהם סתם ובמסירת שמעון כי יוסף יחדו:
בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת מקץ פרשה צא מהו ויתנכר שנעשה אליהם נכרי (כאילו הוא גוי), נטל את הגביע והקיש בו אמ' להם מרגלים אתם אם כנים אתם למה לא נכנסתם בפתח אחד, אמ' לו אבא ציונו (טט) כדי שלא יתפסו למשל על החרבת שכם שארץ כנען הייתה בחסות מצרים ראה הסברנו ל-**(מב,א) למה תתראו**), **ומה טיבכם בשוק הזונות**, אבידה אבדה לנו ואנו מבקרין עליה, אמ' להם אני רואה בגביע ששנים מכם החריבו כרך גדול ואחיכם מכתם לערביים,

- (א) האם האחים חייבים מיתה על הודאתם ליוסף ב-(מב,יד) כהביא רש"י ע"פ (ב"ר צז,ז), ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון, מה תעשו? אמרו לו: לכך באנו, או להרוג או ליהרג. אמר להם: **(מב,יד) הוא אשר דברתי אלכם** - להרוג את בני העיר באתם!
- (ב) האם שמעון חייב מיתה על החרבת כרך של שכם? כאילו גוי השופט על פגיעה בגוים בארץ כנען שהיתה ממלכות או חסות מצרים בימים ההם **(אלשיך ע"פ ב"ר עה,ט)**.
- (ג) האם שמעון חייב מיתה משום שזם את מכירת יוסף משום גונב איש ומכרו, האחים אחזו שלא, יוסף כעין גוי מציג שחייב.
- (ד) האחים הובטחו שהנמסר נאסר כבן ערובה להבטיח חזרתם למצרים, האם יכלו להאמין לגוים?

ב"ה טוב טעם דעת מנדני (טטור"ל) כי במצואת האמנותי - תהלים קי"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - א' התשפ"ג: **מצאת ההשערה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל, **מונה** - רבוי; **מהך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגולל, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעשים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט; I; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונה רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה; **קדמא** - סדר קדימות; **אזלא** = **גרש** = **גרשיים** - יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ע"פ ירושלמי תרומות ה, ד והרמב"ם נבחין בשני מצבים: (א) הגוים נטפלו ליהודים ללא שום סיבה (ב) לגוים יש טענה על היהודים במצב המתואר באחי יוסף, לגוים יש טענת ריגול על היהודים, ועוד טענה על הריגת גוים אף שמעם אחר.

(מב, ט) **אם-כנינים** - מקף בתפקיד רב-מצב (א) ישרים או אינם מסתכנים על מעשיהם (ב) משקרים או בסכנה על מעשיהם,

ע"פ אור החיים (מב, ט) יוסף רמז להם שבמצב שאינם מסתכנים על מעשיהם וממילא אין סכנת חיים מותר ליהודים למסור יהודי אחד לגויים גם כאשר הגויים לא יחדוהו.

כאשר אינם מסתכנים על מעשיהם, אפשר כי **אם-כנינים אהם** - זקף-קטן מלמד (א) בין יחדוהו הגויים ו- (ב) בין לא יחדוהו הגויים יכולים למסור אחד מהם בידיהם.

כאשר מסתכנים על מעשיהם, אם לא יחדו הגוים אחד מהם אז לא ימסרו, ואם הגוים יחדו אז ימסרו ואין מורים כן מפני מידת חסידות. כגון שהמצרי כביכול (יוסף) טוען על הריגת גוים מעם אחר בהחברת כרך של שכם ע"י שמעון.

אפשר כי **אחיכם אהך** - זקף-קטן, מצב שבו הגוים נטפלו ליהודים ללא שום סיבה ודורשים למסור אחד להריגה. אם הגויים לא יחדוהו לא ימסרו, ואם הגוים יחדוהו - ימסרו ואין מורים כן מפני מידת חסידות. אמנם בפסוק לא מוזכר הריגה, אבל אפשר כי טעם טפחא של מלת **יאסר** בתפקיד שנוי משמעות ורבוי ירמז להוסיף על המאסר מצב של הריגה. וכעין רמז בס"ת **אחיכם אהך** מ"ד היינו עלילת ד"ם.

אם היהודים משקרים או בסכנה על מעשיהם, אסור למסור אחד מהיהודים כי בן מות הוא, אם הגויים **לא יחדוהו יהרגו כולם** ולא ימסרו נפש אחד מהם

אבל אם הגויים יחדוהו לפי הירושלמי תרומות פ"ח, ה"ד רבי יוחנן אומר שימסרוהו, ריש לקיש אומר שלא ימסרוהו עד שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. ובהמשך במעשה של עולא בר קושב אמר אליהו הנביא לרבי יהושע בן לוי שמצד משנת חסידים לא היה צריך למסור את עולא בן קושב לנשלטון.

אפשר כי טעם מונה במלים **כנינים** ו-**אחיכם** מלמד על מצבי ספק בכוונת הגוים ואין לנו גלוי מהפסוק. ועוד מצב ספק על מסירת פלוני שחייב מיתה כשבע בן בכרי שמרד במלך דוד, ועוד מצב ספק על מסירת פלוני שהמלכות גזרה עליו עונש מיתה, שממאמר התוספתא ימסרוהו וממידת חסידות לא ימסרוהו.

סוגיה נוספת בהתניית תנאי. **(מב, ט)** **אם-כנינים** - מקף בתפקיד רב-מצב (א) ישרים או אינם מסתכנים על מעשיהם (ב) משקרים או בסכנה על מעשיהם, כלומר שילוב מלת התנאי אם וטעם מקף מציב אפשרות של תנאי אם-כך אז כך ואם לא-כך אז אחרת. ומה שנאמר כגון ב-

מדרש אגדה (בבור) במדבר פרשת מטות לב (במ' מטות לב, ט) אם-יעברו בני-גד ... (במ' מטות לב, ט) ואם-לא יעברו. אמרו כל תנאי שאינו כפול כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי, וצריך התנאי שיהיה הין שלו קודם ללאו כמו תנאי בני גד ובני ראובן:

וכתב ב-**חידושי הרמב"ן מסכת גיטין עה, ב**, ועוד דעיקר תנאי בני גד ובני ראובן **בממון הוא** דכתיב ובממון הוא דאמר ר"מ דבעינן תנאי כפול אבל לא באיסורא, אלא דיגיטין וקידושין **איסורא דאית ביה ממנא** הוא כדאיתא במס' שבועות (ל"ו ב')

בדומה למלים ולטעם מקף כרב-מצב (תנאי לכאן ולכאן) ב-**(מב, ט) אם-כנינים** נמצא גם ב-**(בר' מקף מט, ט) אם-לא הכיאתיו אליך**

והצנתיו לפניך והטאתי לך פל-הימים: האם מאמר יהודה **אם-לא** מציב תנאי כפול. היות והענין אינו בממונות לכן לא מחייב תנאי כפול. אלא יש לומר שגם כאשר אינו כופל תנאו שהוא קיים (רמב"ן שם). אלא אם נאמר שיש שיכות לירושה שזה ממונות.

אור החיים פתח הסוגיה לעיל מ-**תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת תרומות פ"ח, ה"ד מתני'** אשר מתוך דיון האם תרומה שהיא ספק טמאה מותר לעשות מעשה בידים שיגרום לה טומאת ודאי, עברה לדון בתרומה שבודאות אסור לטמאה בידים ע"י מסירתה לנכרי. ומתוך כך עברה המשנה ללמד על איסור מסירת יהודי בידים לנכרי. והגמרא ירושלמי הרחיבה במצבים נוספים של מסירת יהודי לנכרים. השאלה כאן היא האם יש קשר בין מסירת תרומה לנכרי כבעין היקש ממסירת יהודי לנכרי או מסירת היהודי היא היקש ממסירת תרומה.

אם-כנינים אהם אחיכם אהך - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (בין סלוק לאתנח), כעין היקש או בנין אב כבסיס לירושלמי **תרומות פ"ח, ה"ד** ול- **רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה, ה"ה** בהלכות מסירת יהודי לגויים (יחדוהו, לא יחדוהו ויש ענין מסירה בידים), וכן **שם, ה"ה** הלכות מסירת תרומה לנכרי (יניח ולא ימסור לו בידים).

בראשית מקץ מב, כ: ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דברכם ולא תמותו ויעשו-כן: **ולא תמותו** - מונח אתנח **ויעשו-כן** - סלוק, ללא טפחא לפניו. ללא שום שנוי.

אור החיים מב, כא ... מה שאין כן כשאמר להם **(מב, ט) אחיכם אהך יאסר וגו' (מב, ט) ויעשו-כן** פירוש יחדו הם אחד מהם, בזה נתעוררו מהנדמה כי הוא עון יוסף (כו) כמו שהם נתאכזרו על אחיהם, לזה בא להם הצער בדרך זה שאסרו אחד מהם ביד איש נכרי: **ליקוטי הערות על אור החיים (כו)** כי מן הסתם שמעון לא רצה להשאר שם, והם הכריחוהו, וזה דומה לצרת יוסף בהתחננו **(אור בהיר)** וז"ל המדרש **(ב"ר צא, ו)** אמר שמעון לאחיו כך עשיתם ליוסף כך אתם מבקשים לעשות לי: **טט ויעשו-כן** - (אתנח) **סלוק** ללא טפחא לפניו. מגביל להיות מסירת שמעון ללא שום שנוי ממסירת יוסף.

(מב, ט) אם-כנינים אהם אחיכם אהך - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים. כעין היקש. לכאורה בפסוק לא נאמר שיוסף ייחד את שמעון להיאסר. ונאמר ב-**(בר' מקף מב, כ) ויקח מאתם את-שמעון ויאסר אותו לעיניהם**:

רש"י (מב, כ) ... את שמעון - הוא השליכו לבור, הוא שאמר ללוי: "הנה בעל החלמות הלזה בא" (בר' לו, יט; ראה תנ"ב מקץ, יז). דבר אחר **(ב"ר צא, ח)**: נתכוון יוסף להפרידו מלוי, שמא יתעצו בין שניהם להרוג אותו. אבל לפי **(ב"ר צא, ו)** אמר שמעון לאחיו כך עשיתם ליוסף כך אתם מבקשים לעשות לי: מכאן משמע שיוסף ייחד את שמעון ושאר האחים היו צריכים למסור לנכרים לכאורה. בשילוב ההסבר השני של אור החיים נאמר שיוסף ייחד את שמעון, הם היו צריכים למסור, וכדי שלא יתלבטו אם נכון למסור בידים קדם יוסף ולקחו, כך שלא מסרוהו בידיהם לנכרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מב, כא: ניאמרו איש אל אחיו אכל אשמים | אנהנו על אנהנו
אשר ראינו צרת נפש ברהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת:

אור החיים ניאמרו וגו' אכל'. ... וכבר רשמתי בכמה מקומות שהענין יוליד בדמותו בצלמו בסוד אתה תשלם לאיש כמעשהו וכמו כן הדברים כאן שהכאיב להם לבם בצרת אחיהם והוא אומר אכל' פירושו אם היה המקרה זה בדרך אחר לא היינו מצדיקים שעל סיבת יוסף באה אלינו אכל' עתה ודאי אשמים ... אשר ראינו צרת נפש ברהתחננו. ועוד היה להם לאות כיוון שנתיחד שמעון ... לזה ידעו כי דבר יוסף היא הסיבה כי הוא היועץ עצה רעה על יוסף וגו'

ניאמרו איש אל אחיו – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. והנלמד נדרש ע"פ תבנית הטעמים זרקא זרקא סגול של הכתוב הבא.

אכל אשמים | אנהנו על אנהנו – זרקא מונח פסק זרקא סגול, בתורה 372 פסוקים של זרקא סגול, בשלושה מהם, פעמיים זרקא וזה אחד מהם בתפקיד כעין שתי תוספות מהענין על הענין, שע"פ אור החיים הן:

(א) **שהענין יוליד בדמותו בצלמו בסוד אתה תשלם לאיש**, היינו יצא ללמד על הכלל בענין מידה כנגד מידה, הם נאשמים ואין מושיע להם כמו שיוסף התחנן ולא הושיעו לו,

(ב) מוסיף ענין המשותף ל- **אנהנו על אנהנו**, ואולי גם מוסיף ענין משותף **אכל אשמים | אנהנו על אנהנו**, במעמד זה כולם מודים בסגולתו של **אנהנו** – המרומו בטם סגול של המלה, ש- **אנהנו** – זרקנו אותו לבין האומות המרומו בטעם זרקא וניתקנו אותו מלימוד התורה, וזרקנו אבל על אבינו המרומו בזרקא של מלת **אכל** בשנוי ניקוד וכתוצאה מכך מאז נזרקה ממנו (לא שרתה עליו) רוח הקודש. ושני אלה גרמו לכולם הרגשת הסתר מהקב"ה,

פסק בין **אשמים | אנהנו** – כעין סדור שנחלק, קריאה אחת ללא פסק כולם אשמים, קריאה עם פסק מרמז שלא כולם אשמים, בודאי לא באופן שווה. ויש רמז לדבר ב- (**בר' מקץ לז, יא**) **ניקנאו-כו אנהנו נאביו שמר את-הדבר: ניקנאו-כו** - מקף בתפקיד רב-מצב, דרגות קנאה שונות, **ניקנאו-כו אנהנו** – טפחא אתנה, אתנה מגביל ללמד שנשארו אחיו ולא סרו מן האחוה. ועוד שטפחא אתנה היא כתבנית טעמי "שמע ישראל" ללמד שהקנאה היתה בדבר הלכה לשם שמים, וראה קשר למעשה בראשית (א, א) כי האחים סברו שכבר הגיע זמן הגאולה ותיקון העולם, ויוסף חלם על שלבי הגאולה וזה מרומז ב- **נאביו שמר את-הדבר** – טפחא מרכא מקף-סלוק. הסלוק מגביל את מהות הענין הגאולה, מקף מלמד על רב-שלב בתהליך הגאולה, מרכא מאריכה את הזמן לגאולה, טפחא משנה משמעות מלת **נאביו** ומרבה על יעקב את הקב"ה בעל ההשגחה הפרטית על התהליך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מונח (ל) כי במצוות האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, המשפ"א – התשפ"ג: **מצות הששועות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט: **מרכא** = מאריך, רבוי; **דהגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – קב"ש עשירה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = **גרש** = **גרשימ** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מא מח:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן-אֶכָּל בְּעָרֵים אָכָל שָׂדֵה-הָעֵיר אֲשֶׁר סָבִיבֶתֶיהָ נְתַן בְּתוֹכָהּ:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם** הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים –

אֶת-כָּל-אָכָל – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אָכָל** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק)

בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,ג**) ... **ואשר** (בנוסחינו: אשר) **יאמר לכם**

תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט) – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם

ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט - שוב טעם פסק במשמע יקצר חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

בראשית מקץ מא מח:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן-אֶכָּל בְּעָרֵים אָכָל שָׂדֵה-הָעֵיר אֲשֶׁר סָבִיבֶתֶיהָ נְתַן בְּתוֹכָהּ:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם** הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים –

אֶת-כָּל-אָכָל – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אָכָל** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק)

בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,ג**) ... **ואשר** (בנוסחינו: אשר) **יאמר לכם**

תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט) – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם

ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט - שוב טעם פסק במשמע יקצר חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

בראשית מקץ מא מח:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן-אֶכָּל בְּעָרֵים אָכָל שָׂדֵה-הָעֵיר אֲשֶׁר סָבִיבֶתֶיהָ נְתַן בְּתוֹכָהּ:

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם** הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק

וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים –

אֶת-כָּל-אָכָל – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו

למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **אֶת-כָּל-אָכָל** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק)

בקריאה עם פסק **וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אָכָל שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל

בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(**מא,ג**) ... **ואשר** (בנוסחינו: אשר) **יאמר לכם**

תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט) – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם

ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט - שוב טעם פסק במשמע יקצר חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

בראשית מקץ מא,כז:

וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהַרְעֵת הָעֵלְתָּ אַחֲרֵיהֶן שְׁבַע שָׁנִים הִנֵּה וְשֵׁבַע הַשְּׂבָלִים הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים יְהִיוּ שְׁבַע שָׁנֵי רָעָב:

וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת – מונח תלישא-גדולה שעור זמן הרעב, שעור זמן להגעת הגזרה, פרות אלו הן עיקר העניין בחלום פרעה,

הַרְקוֹת וְהַרְעֵת –קדמא ואזלא, הגזרה יצאה, ומתקדמת – עולה על מצרים מיד והוא עניין מלת–עלת **הָעֵלְתָּ אַחֲרֵיהֶן** – מונח רביעי

ב"ה טוב טעם ודעת לדעת מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מוכר – כ"ב בורר למיוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מא, מא – מב:

[מא] וַיֹּאמֶר פְּרַעְהָ אֶל-יוֹסֵף

רֵאה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

[מב] וַיֹּסֶר פְּרַעְהָ אֶת-טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל-יַד יוֹסֵף

וַיִּלְבַּשׂ אֹתוֹ בְּגָדֵי-שֵׁשׁ וַיִּשֶׂם רֶבֶךָ הַזָּהָב עַל-צַנְאוֹוֹ:

אֶל-יוֹסֵף – אתנה ראה נתיי איתך על כל ארץ מצרים: מכח המאמר הזה פועל יוסף עם טבעת פרעה. אחרת אין לטבעת ערך. בפסוק הבא **(מב) וַיֹּסֶר פְּרַעְהָ אֶת-טַבַּעְתּוֹ** – קדמא מהפך פשטא, כעין מידה הנקראת כתוב שחבירו שלפניו **(פסוק מא)** מלמד עליו, או הוא מלמד על חבירו שלפניו, כעין טעמא דקרא.

אבל אפשר גם לומר שפסוק **(מא, מב) וַיֹּסֶר פְּרַעְהָ אֶת-טַבַּעְתּוֹ** מלמד על פסוק **(מא, מא)** שהחזקת טבעת פרעה שהיא חותם הרבון הנותנת תוקף לממשלה שקבל יוסף במאמר **רֵאה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:**

בראשית מקץ מא, מד:

וַיֹּאמֶר פְּרַעְהָ אֶל-יוֹסֵף אֲנִי פְרַעְהָ

וּבִלְעָדֶיךָ לֹא-יָרִים אִישׁ אֶת-יָדוֹ וְאֶת-רִגְלוֹ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

תורה שלמה מדרש: וּבִלְעָדֶיךָ – רביע, ארבע ענינים (טו – טז) יוסף לפי שמיעט כבודו ואמר **(בר' מקץ מא, טז) בִּלְעָדֶיךָ** וריבה כבוד המקום אלהים יענה ... כזי שיתן לרשע שבח להקב"ה לפיכך התרבה כבוד המקום שאמר **(בר' מקץ מא, טז) אַחֲרֵי הַדְּבָרִים אֲלֵהֶם אוֹתְךָ אֶת-כָּל-זֹאת תלה הגדולה בבעליה.**

(טז – טז ב) וגם נתגדל שמו בחכמה שאמר לו **(בר' מקץ מא, טז) אִיו-נָכוֹן וְחָכֵם קָמוּד.**

(טז – טז ג) ונתרבה כבודו בגדולה שנתן לו שנאמר **(בר' מקץ מא, מד) אֲנִי פְרַעְהָ וּבִלְעָדֶיךָ.**

(טז – טז ד) לפי שמיעט עצמו בלשון **(בר' מקץ מא, טז) בִּלְעָדֶיךָ** קיבל מלכות בו בלשון **(בר' מקץ מא, מד) וּבִלְעָדֶיךָ**

בראשית מקץ מא, טז: וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת-פְּרַעְהָ לֵאמֹר בִּלְעָדֶיךָ אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פְּרַעְהָ:

(בר' מקץ מא, טז) וַיֹּאמֶר פְּרַעְהָ אֶל-יוֹסֵף אַחֲרֵי הַדְּבָרִים אֲלֵהֶם אוֹתְךָ אֶת-כָּל-זֹאת אִיו-נָכוֹן וְחָכֵם קָמוּד:

וּבִלְעָדֶיךָ לֹא-יָרִים – ר"ת ו' ל' י' – לו"י, רמז למנוי משה

בראשית מקץ מא, מה: וַיִּקְרָא פְּרַעְהָ שֵׁם-יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנָח

וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-אֶסְנַת בַּת-פּוֹטִי פְרַעַת בְּהֵן אֵן לְאִשְׁהָ וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

וַיִּקְרָא פְּרַעְהָ – מונח שם-יוסף צפנת פענח – גירסת הכתר הממוחשב, מכון ממרא ממוחשב

וַיִּקְרָא פְּרַעְהָ – מרכא שם-יוסף צפנת פענח – גירסת מגנס, קורן,

וַיִּקְרָא פְּרַעְהָ שֵׁם-יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנָח לפי גירסה קדמא מרכא זרקא סגול, בתפקיד לכתחילה ובפועל,

(א) מה שיוסף גזור לכתחילה מתקיים בפועל.

רש"י (נה) ותרעב כל ארץ מצרים - שהריקבה תבואתם שאצרו, חוץ משל יוסף (ראה ב"ר צא, ה). **ואשר** (בנוסחינו: אשר) **יאמר לכם**

תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו, וכשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכרזי לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והריקבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה והריקבה, ומה אם יגזור עלינו ונמות (ראה ב"ר צא, ה)?

מ"ר צא, ה וגם מדרש נחומא (ורשא) פרשת מקץ סימן ז

כיון שחזק עליהם הרעב בארץ מצרים נתקבצו המצרים ובאו אצל יוסף א"ל תן לנו לחם, א"ל אלהי אינו זן את הערלים לכו ומולו עצמכם ואתן לכם לחם, הלכו להם אצל פרעה והיו צועקין ובוכיין לפניו שנאמר ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף, אמרו לו הלכנו אצלו ומדבר לנו דברים ריקים שאומר מולו עצמכם, אמר להם שוטים לא כך אמרתי לכם מתחלה עבדוהו וקנו לעצמכם תבואה וכי לא היה קורא לכם כל אותן שני השבע וצווח לכם הווי יודעים שרעב בא לעולם אם אתם פשעתם בנפשותיכם מה תצעקו אלי מפני מה לא הנחתם בבתיכם תבואה של שתיים של שלש של ארבעה שנים, אמרו לו כל תבואה שהיתה בבתינו כבר הריקבה, אמר להם לא נשתייר לכם קמת מאתמול, אמרו לו פת שהיה בכלינו עפשה, אמר להן לכו אל יוסף ואשר יאמר לכם תעשו ומה אם שגזר על התבואה והריקבה מתיראין אנו שאם יגזור עלינו שנמות כלנו מתים אלא כל אשר יאמר לכם תעשו,

ליקוטי אנשי שם (בר' מקץ מא, נד) ונתחלינה שבע שני הרעב כאשר אמר יוסף וגזר שהתבואה שאינו ת"י (תחת יד) פרעה ירקבו.

וזה יפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים. כל לרבות אפילו התבואה שאצרו המצרים לעצמם והריקבו אלו בעצמם. פתח להם יוסף ומכר להם בדמים יקרים. וראו גדולתו ית' שבעיניהם היו נרקבים וכשהיה יוסף מוכר להם היו מתוקנים. כמו שהיה במכת דם וגו' לכתחילה גזרת רעב, בפועל יוסף קובע התיקון לתבואה בקנין מהמצרים, ע"פ **ליקוטי אנשי שם (בר' מקץ מא, נד) ונתחלינה שבע שני**

הרעב – אזלא-גרש מונח מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, להקל על ישראל, וטעם מונח לפני מהפך לרמז לכעין שתי סדרות של מהפך פשטא, כאן תיקון תבואה שהריקבה בידי המצרים, בעתיד במכת דם תיקון הדם בכלי של ישראל להיות למים ורק משישלמו המצרים ישארו מים..

(ב) לכתחילה נראתה אסנת כבת פוטיפר ופועל הרי היא בת דינה בת יעקב. ???

וַיִּקְרָא פְּרַעְהָ שֵׁם-יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנָח ג' קדמא מרכא זרקא סגול, בתפקיד לכתחילה ובפועל,

דעת זקנים מבעה"ת צפנת פענח, נוטריקון "צדיק" פטפט "נגד" תאותו "פוטיפר" ענה "נפשו" חנם:

וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-אֶסְנַת ויתן לו את אסנת, וא"ת יוסף שהי' מלך איך נשא בת הדייוט, ונ"ל לפי שמתחלה הי' יוסף עבד לפוטיפר אמר בלבו אם לא אעשה רצונו לישא בתו יזלזלני וילשין אותי שהייתי עבדו אשאנה וכיבדני, ועוד י"ל שנשאה מפני שהי' מזוע יעקב כדפי'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו ד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תהלים א – תהלים ס"ג; תמצית ההשערות: אהנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְגָא – מצרף; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טְפָאָא = טרָאָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טְפָאָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּכִיר טְפָאָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּכִיר טְפָאָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מרְכָא טְפָאָא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-ב' כ' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ'ג מדות דר' ישמעאל ול'ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

רש"י בפי' וישלח דבת דינה הית' משכסם ותלה לה יעקב אבינו קמיע בצוארה והשליכה והובאה למצרים ע"י נס כדפרישית וגדלה פוטיפר בביתו ולכן נקראת על שמו כמו שמצינו גבי משה רבינו ע"ה אלה בני בתיה וגו', וכשעבר יוסף בכל ארץ מצרים יצאו לו הנשים לראותו וישו של יוסף כדכתיב בנות צעדה עלי שור וכל אחת זורקת לו חפץ או תכשיט וזו לא היה לה מה לזרוק וזרקה לו הקמיע שהיה בצוארה ועיין בו וראה שהיא מזרעו של יעקב ונשאה:
ויתן לו – מקף, רב-מצב כאילו נתן מעצמו אבל כך יועד מן השמים כי זרקה לפני יוסף את הקמיע ששם עליה יעקב ויוסף בחר **את-אֶסְנָת** – מקף, רב מצב כאילו היא מצרית ואינה מצרית **בת-פּוֹטִי** – מקף, רב-מצב כאילו בת השר ואינה בת השר כי היא בת דינה משכסם.

בראשית מקץ מאמה:
ויקרא פרעה שם-יוסף צפנת פענח
ויתן לו את-אֶסְנָת בת-פּוֹטִי פֶרַע כֶּהֵן אֵן לְאִשָּׁה וַיַּצֵּא יוֹסֵף עַל-אַרְץ מִצְרָיִם:
ויקרא פרעה שם-יוסף צפנת פענח – קדמא מונח זרקא מונח סגול
מרבח מעניין יוסף לענין צפנת פענח – רש"י מפרש הצפנות, **תיב"ע** – דטמירן מפרסם,
תורה שלמה (קט) - ספר התגין: צפנת פענח, פ' דלתת זיוני **צפנת**, פ' דלא מזויינין ופומיהון לגאיו, **פענח**
(קט) בכתי"ר רמזי ר"י **צפנת פענח** – פי"ן משונות וגדולות וכפולות כלומר הרבה צפונות ונסתרות מגולות ליוסף, ומפוענחות לו שהוא יודע ביאורן ופירושו.
טט – **שם-יוסף צפנת פענח** – זרקא מונח סגול, הפענוח הוא גילוי מסוים של הצפון. פרעה קרא ליוסף שם המתפרש באופנים אחדים לגילוי הצפון על מעט מן הצפונות הקשורות לפרעה ומצרים. אבל ע"פ המקור של תורה שלמה הרבה צפונות ונסתרות מגולות ליוסף, מעבר לקשור במצרים ועל כך מעידות הפיי"ן המשונות והזרקא סגול. וזה המשך לחלומות יוסף ומשמעותם כישועה לבני ישראל בגלות ע"פ גזירת בין הבתרים.

בר' מקץ מא בעה"ט
צפנת פענח (828), בגימטריא מגלה נסתרים (838) (טט - מגלה נסתרים - 828), צפנת פענח נוסף יוסף צ'דיק פ'טפט נ'פש ת'אוא פ'וטיפיר ע'נה נ'פשו ח'נם, ד"א צ'ופה פ'ודה נ'ביא ת'ומך פ'ותר ע'ניו נ'בון ח'וזה:
הפסוק מגלה נסתרים: **ויקרא פרעה שם ר"ת ו' פ' ש' ג' ש"פ**, אגרת רבי שמשון מאוסטרופליא השם שבו היכה ה' את מצרים עשר מכות, ועל הים חמשים מכות, עולה דו"ד ב"ן יש"י,
ויתן לו את-אֶסְנָת – ויתן לו **את-אֶסְנָת** – גי' א"ת עולה שא"ק, (נותן) ל"ו אסנת" (אס"נ = י' אצ"י, ת' = ת'), מסודר מחדש ש'אדם ק'דמון (נותן) י' (ספירות) אצ"ל"ר-ת ובכתי"ר של אצילות
צפנת פענח גי' אותיות צ"פ עולה ע"ק – עתיקא קדישא, גי' אות פ' עולה ע"י – עתיק יומין, (פנימיות הכתר, עונג)
את-אֶסְנָת – ר"ת א"א – אריך אנפין (חיצוניות הכתר, רצון),
ואפשר כי שני הסדר בסדר ההשתלשלות המתגלה בפיענוח שא"ק יוצא במלה **את**- ואילו הכתר מהמלים הקודמות לה **צפנת פענח** ירמז ליציאת הספירות פעם ראשונה שלא על הסדר הגורם לשבירת הכלים ולהתהוות הקליפות
אמרי נועם כהן אן – מידת יסוד בקליפות, יסוד מייצג את שש המידות, **לאִשָּׁה** – אפשר שמרמז למידת מלכות ולזה קשור פרעה שהוא כעין ראש לקליפות ועמו בלעם בן בעור בן לבן וכתב [יונת אלם] שבלעם ואתונו הם זעיר-אנפין ונוקבא דקליפה. (ראה **בר' ב,ד**) ע"פ [אגרות קדש ב, ע' רמח"ק]. להשפיע על יוסף – גי' נילו"ס, שמצרים עשוהו לאיליות, להרחיקו מדבקותו באמנות השם, ובאמצעותו ליתן חיות לקליפות, לשבות ממקורות התיקון הגבוהים.
אוצר ריר"פאלוך זצ"ל וישם בארון במצרים (בראשית נ' כ"ו) היינו בנילו"ס, יוס"ף בגימטריה נילו"ס: (בעה"ט שם)

בראשית מקץ מא מח:
ויקבץ את-כל-אֶכְלָא שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאַרְץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֶכְלָא בְּעָרִים אֶכְלָא שְׁדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֶיהָ נְתַן בְּחֻכָּה:
ויקבץ את-כל-אֶכְלָא שְׁבַע שָׁנִים – באופן כללי גרשיים מונח רביעי, אפשר כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך **אֲשֶׁר הָיוּ בְּאַרְץ מִצְרָיִם** הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.
ויקבץ את-כל-אֶכְלָא - גרשיים (מקף מקף) מונח פסק
את-כל-אֶכְלָא – מקף מקף, כל אחד עשוי להיות כרב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו למחסנים המלכותיים בניהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את **את-כל-אֶכְלָא** | **שְׁבַע שָׁנִים** אל המחסנים שבאחריותו.
בקריאה ללא פסק **ויקבץ את-כל-אֶכְלָא שְׁבַע שָׁנִים** – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק) בקריאה עם פסק **ויקבץ את-כל-אֶכְלָא שְׁבַע שָׁנִים** – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-**(מא,ג)** ... **ואשר** (בנוסחנינו: אשר) **יאמר לכם תעשו** - לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני רעבון בָּאֵין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את **אשר יאמר לכם תעשו**; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט – שוב טעם פסק במשמע יתקצרו חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)?

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מנדלי (טט"ו) כי במצאתי האמני – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצאתי ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-ספיק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט: **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מוציא; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא = טרוא** – שני משמעות, רבוי ממשט: **מרכא טפיקא** – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפיקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף-בד"כ** בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי: **קדמא** – סדר קדמות; **אזלא** – גרש – גרשימ – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 בראשית מקץ מא,א:

בראשית מקץ מא,י: פְרַעְהָ קַצְף עַל-עֵבְרָיו וַיִּתֵּן אֹתוֹ בְּמִשְׁמֵר בַּיַּת שַׂר הַטְּבָחִים אֹתוֹ וְאֵת שַׂר הָאֲפִים:

פְרַעְהָ קַצְף עַל-עֵבְרָיו. **פְרַעְהָ** – טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, וטפחא בתפקיד שנוי יחס פרעה לעבדיו שלא ממנו יצאו הדברים וזאת דרשת [בראשית רבה (וילנא) פרשת וישב פרשה פגח, ר' יודא בר סימון ורבי חנין בשם רבי יוחנן כתיב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' וגו', **הקציף הקדוש ברוך הוא אדונים על עבדיהם ליתן גדולה לצדיקים, פְרַעְהָ קַצְף עַל-עֵבְרָיו** ליתן גדולה ליוסף,

קַצְף – מונח כמרבח סיבות לקצף פרעה על עבדיו, (טט: לפי דרשה של מציאת זכוב וצורר) (טט: לפי דרשה שהם בקשו להזדווג לבת המלך) **עַל-עֵבְרָיו** – מקף כרב-מצב של עבדיו (א) אשמים (ב) לא אשמים. **עַל-עֵבְרָיו** – אתנה, מגביל שלא הבחינו בין אשם ולא אשם ונהגו בשניהם בשוויון תנאי המאסר (המשמר)

מלב"ם (בר' מקץ מא,א): פְרַעְהָ קַצְף עַל-עֵבְרָיו. שאם היה קצף פרעה על עבדינו שהם המשקה והאופה היה זה נכון שהאופה היה חוטא יותר מן המשקה (טט: האלשיך והמלבי"ם מפרשים את (בר' וישב מ,א-ב) שיש שר משקים ועבד משקה שמכין המשקה, ויש שר אופים ועבד שמכין המאפה), אבל הלא פרעה קצף על עבדיו שהם השרים, ובזה הלא שר האופים לא חטא כלל, רק אני לבדי הייתי החוטא, **וַיִּתֵּן אֹתוֹ בְּמִשְׁמֵר בַּיַּת שַׂר הַטְּבָחִים**, א"כ עיקר נתינה למשמר היה **אֹתוֹ** כי רק אני נתחייבתי להאסר ב**מִשְׁמֵר** לא שר האופים, אך ע"י ששם **אֹתוֹ בְּמִשְׁמֵר** וע"י הקצף שיצא מן המלך עלי נתנו גם אותו במשמר מתוך כעס המלך, ועז"א **אֹתוֹ וְאֵת שַׂר הָאֲפִים**, ע"י שנתנו **אֹתוֹ** ניתן גם הוא במקרה, ולפ"ז הייתי אני החייב במשפט והוא הזכאי, ומזה מבוואר שלא פתר החלום לפי האומדנא והסברא, כי הסברא היה בהפך:

וַיִּתֵּן אֹתוֹ – קדמא ואזלא, בתפקיד גורם מרכזי, שר המשקים הוא עיקר הנתינה **בְּמִשְׁמֵר** – רביע, ארבעה אנשים נתנו במשמר (טט: האלשיך והמלבי"ם מפרשים את (בר' וישב מ,א-ב) שיש שר משקים ועבד משקה שמכין המשקה, ויש שר אופים ועבד שמכין המאפה). **אֹתוֹ** – זקף-גדול, בתפקיד שלושה. שר המשקים מודה שהוא נתחייב להאסר כי לא השגיח בזכוב הגלוי ככוס פרעה, שלושה האחרים: העבד המכין המשקה, שר האופים ועבדו האופה נתנו שם כאילו "במקרה" מתוך ש**פְרַעְהָ קַצְף עַל-עֵבְרָיו**.

תולדות יצחק וַיִּתֵּן אֹתוֹ בְּמִשְׁמֵר בַּיַּת שַׂר הַטְּבָחִים אֹתוֹ וְאֵת שַׂר הָאֲפִים, (טט – א, תנאי מאסר שווים, גם בדעת זקנים מבעלי התוספות) כפל מלת **אֹתוֹ**, לפי שאם תאמר שמה שפתר לי טוב, ולשר האופים תליה, הוא לפי שראה שבית האסורים שלו קשה משלי, וברזל באה נפשו יותר ממני, אינו כן, אלא **אֹתוֹ וְאֵת שַׂר הָאֲפִים** בשוה, (טט – ב, השפעת זמן החלום) וא"ת לפי שהוא חלם בלילה שמושל מאדים, ואני חלמתי בלילה שמושל צדק, אינו כן, בלילה א' חלמנו, (טט – ג, חלום מסודר) ואם תאמר לפי שחלומי מבובל ושלי מסודר, ולזה ראה שחלומי רע, אינו כן, איש כפתרון חלומי חלמנו, פ"י חלום הראוי לפתרון, לא חלום בלתי מסודר, שאי אפשר לפתור, (טט – ד, תאמר פותר החלום) ואם תאמר שהוא זקן ולמד כחכמה, אינו כן אלא נער, ואם תאמר הוא מכסף, עברי הוא, ואם תאמר שהוא בן חורין ולמד חכמה וזכר אותה, עבד הוא, ואם למד שכח, שלבו טורד בעבודות, וא"ת אדוניו חכם ולמד ממנו, אינו כן, שהוא עבד לשר הטבחים, ששרים כאלו אין בהם חכמה, ובמלאכתם עוסקים, ואם כן אינו חכם אלא נביא, ולזה האמינוהו, ולזה אמר **(בר' מקץ מא,א)** וַיִּאמֶר פְרַעְהָ אֶל-עֵבְרָיו הַנְּמַצָּא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רִוּם אֱלֹהִים בּוֹ, ואמר אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת, אמר כל לכלול גם לחלומות שר המשקים ושר האופים:

אֲשֶׁר רִוּם אֱלֹהִים בּוֹ - [תרגום אונקלוס] די רוח נבואה מן קדם יי בה. **רִוּם אֱלֹהִים - רִוּם** – גי' 214 עולה בנבוא"ה נצ"ח $214 = 148 + 66$ (214 = 148 + 66) בנבוא"ה (שמקורה בספירת – מדת) נצ"ח (דאצילות) ראה [זוהר וישב קצא,ב, בסוגריים פי' **זהר בהיר** (זה"ב), **הרב דיא"מ אייכנשטיין**, אוצר החכמה) **(בר' וישב מ,ה) וַיִּתְחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם** בנבוא"ה (שמקורה בספירת – מדת) נצ"ח (דאצילות, שבה הספירות מיוחדות (מאוחדות) ב-אֱלֹהִים (בא-לקות, ספר התניא)

אֹתוֹ – זקף-גדול, בתפקיד שלושה. (טט – א, תנאי מאסר שווים, גם בדעת זקנים מבעלי התוספות) כפל מלת **אֹתוֹ**, לפי שאם תאמר שמה שפתר לי טוב, ולשר האופים תליה, הוא לפי שראה שבית האסורים שלו קשה משלי, וברזל באה נפשו יותר ממני, אינו כן, אלא **אֹתוֹ וְאֵת שַׂר הָאֲפִים** בשוה, (טט – ב, התיחסות קודמת שלהם ליוסף, שוה, לא זכר המקור), (טט – ג, התיחסות קודמת של יוסף אל שניהם שווה, לא זכר המקור). כלומר הפתרון של יוסף לא היה תלוי במצבם, ולא ביחסים ביניהם ולא בזמן החלום, ולא ביכולת שנלמדת, אלא ברוח א-לקים – נבואה שאינה קשורה לכל מה שסביב.

עכשו נתבונן בפסוק בדרך פנימיות התורה וכדי להבין ההסבר נתחיל מהסבר של **הַטְּבָחִים אֹתוֹ** – זקף-קטן זקף-גדול, בתפקיד הישוב גימטריאות מלות התוכן המוטעם והישוב ההפרש בין גימטריאות המלים "זקף-קטן זקף-גדול" העולה תקע"ו ובין גימטריאות התוכן, מתקבלות תוצאות הקשורות לפנימיות התורה. **הַטְּבָחִים אֹתוֹ** – גי' $485 = 411 + 74$ = 485 = הפ"ת, ק' שכ"ג, ה' מצרימ"ה, התלמו"ד (בעה"ט (שמות לד, כז)) (ת"ן-ל"ה השקל"ן שציפ"ה) ההפרש מתקע"ו $91 = 576 - 485$ = הוי"ה אדנ"י, האלה"ם, אמ"ן, מלא"ך, מכא"ל, פא"י-ר"ת פותח את ידך), איל"ן [אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל] **485** הפ"ת העדו"ת, תעוד"ה (= ש"ך ואחנן), תהלי"ם = תלמוד ה' מ'מורים לילה יום, יה"י זכר"ה ברו"ך, (שמות לד-כז) [כי על] פ"י הדבר"ים האלה"ה כרת"י את"ך ברי"ת = ס"ת בגימ' התלמו"ד (בעה"ט שם)

חלק (א) בהסבר: בבריאה ירדו רפ"ה ניצוצות קדושה כסדרם לקיים הבריאה כסדרה. חלק (ב) בהסבר: בגלל חטא אדם הראשון היה קצף וההשפעה של החיות כסדרה השתבשה. ר"ב ניצוצות קדושה מתוך רפ"ח הניצוצות ירדו מצרימ"ה (= הפ"ת השתבשה). "פרעה קצף" היינו גזר על שכני"ה (= הפ"ת) היינו כנסת ישראל לרדת מצרימ"ה (= שכני"ה) לתקן השפעת השפע של הפ"ת כסדרה.

חלק (א) בהסבר: **וַיִּתֵּן אֹתוֹ** – קדמא ואזלא, בתפקיד סדר ירידת השפעת החיות האלקית לבריאה כסדרה, הפ"ת התקינה, משל לבריאה מתוקנת ללא הפרעות, מאפשרת לימוד התלמו"ד (תורה ותורה שבעל-פה) שע"י כך מושגת תכלית הבריאה. ואותו זמן היה רק ניצוץ אחד של קדושה מאור המלכות דעשיה (טט: מאות ה"ה אחרונה של שם הוי"ה במלכות דעשיה) מתלבש בקליפות **בְּמִשְׁמֵר** – רביע, ארבעה

ב"ה טוב טעם ודעת לדעת מנחם ל"ט, כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

קליפות, שאחת היא נגה – יש בה טוב ורע, ושלוש הן טמאות לגמרי. ובביאת המשיח יצאו מהמשמר הזה.
בית שר הטבחים – יתיב מונח זקף-קטן, יתיב כדווקא כך, יתיב כפשטא, זקף-קטן כשני למודים. ואז לומר דווקא כך שני דברים ללמוד.

שר הטבחים – שר הטבחים הוא כלי, אותיות **שר הטבחים** מרמזות כי בעולם מתוקן הפ"ת של ש"ר הטבחים משפיעה שים שלום ר'חמים טובה ברכה חיים ח'ן ח'סד
הטבחים – מרכב מ-הט"ב (גי' ט"ז) חיים (גי' אז"ן, נג"ה). הט"ב אז"ן רמז לפתיחת סדר ההשתלשלות ביציאת אורות אז"ן (שער ההקדמות לרב חיים ויטאל)

חלק (ב) בהסבר: **פרעה קצף על-עבדיו** – טפחא מונח אתנה, כתבנית הרישא של בר' א,א, בתפקיד לרמז על קשר למעשה בראשית. מסדור [משה אהרן עם סדר עבודה ... רב י"כ הלוי בעל מטה לוי] ענין פטום הקטרת: ... קודם חטא אדה"ר שהיו כל העולמות במקומן כפי האצילות הראשון, היה רק ניצוץ אחד של קדושה מאור המלכות דעשיה (טט: מאות ה"ה אחרונה של שם הוי"ה במלכות דעשיה) מתלבש בקליפות שזו הוא חיות שלהם בסוד "ומלכותו בכל משלה" ולא היה שליטה לקליפות שהיו נכנעים תחת הקדושה, וזה הניצוץ לא נסתלק מהם לעולם עד ביאת משיח שאז נאמר ובלי המות לנצח, שאז יסתלק מהם זה הניצוץ וישארו מתים ואז רוח הטומאה יברור מן הארץ. אבל אחר חטא אדה"ר ירדו כל העולמות למטה ממקומן אז ירדו גם כן עשרה ניצוצות מכל עשרה ספירות שמלכות דעשיה לתוך הקליפות וגם ניצוץ אחד מאור המקיף נעשה מקיף להם וזהו תוספות חיות של הקליפות וע"י זה יש להם כח לשלוט בעולם הרי הם י"א ניצוצות קדושה שנבלעות בקליפות וזולת החיות שלהם ואותן הי"א מסתלקין ע"י כוונות פטום הקטרת שיש בהם י"א סממנים ... ונכנעים תחת הקדושה.
 אבל אחר חטא אדה"ר, א"ת"י – נוטריקון אות (וגם) יו"ד, ירדו כל העולמות למטה ממקומן אז ירדו גם כן עשרה ניצוצות (טט: יו"ד) מכל עשרה ספירות שבמלכות דעשיה לתוך הקליפות (טט: אפשר כי טעם זקף-גדול של א"ת"י מרמז לשלוש הקליפות הטמאות לגמרי) וגם ניצוץ אחד מאור המקיף (א"ת"י) נעשה מקיף להם וזהו תוספות חיות של הקליפות וע"י זה יש להם כח לשלוט בעולם הרי הם י"א ניצוצות קדושה שנבלעות בקליפות וזולת החיות שלהם. וזה מרומז ב-**וְאֵת שַׁר הָאֲפִים** – "אפים" חסר וא"ו המסמלת צנור השפעה תקין של תורה, לכן מלמד על חרון אף הוא כח הקליפות הטמאות לשלוט בעולם.

בראשית מקץ מא,יא: וַנְחַלְמָה חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלֹמוֹ חֲלֹמְנוּ:
(בר' יושב מ,ה) וַיְחַלְמוּ – (א) תרסא בתפקיד אפשרי של שעור כנדרש ב- [בבלי ברכות נז,ב] חלום אחד מששים לנבואה
(בר' יושב מ,ה) וַיְחַלְמוּ – (ב) תרסא, בתפקיד: מחיצה נעלה, שורש, מקור לחלום במלאך גבריאל; שורש מקור פתרון החלום בספירת
(מידת) מלכות וכנדרש ב- [בבלי ברכות נז,ב] חלום אחד מששים לנבואה שמקורה בספירת נצח דאצילות.
 נעניין ב-**בר' מקץ מא,יא** וַנְחַלְמָה חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלֹמְנוּ חֲלֹמוֹ חֲלֹמְנוּ: הפסוק מספר על פתרון חלמו של כל שר. נשתמש במידת גורעין ומוסיפין ובמידת גימטריה באותיות וַנְחַלְמָה חֲ חַ מתקבלת הגי' נצ"ז ועם הכולל מתקבלת המלה נצ"ח!
(בר' יושב מ,ה) וַיְחַלְמוּ – (ג) תרסא, בתפקיד שעור ע"פ [זוהר פר' וישב קצא,ב] [זוהר בהיר (ז"ב), הרב דיא"מ אייכנשטיין] ופ"ל זה"ב: מקור החלום מדרגה ששית למטה ממדרגת הנבואה. ומקור הנבואה בנצח שבאצילות. (זה"ב: מקום שהנבואה שורה הוא בנצח דז"א, עד מדרגת גבריאל יש שש מדרגות, נצח הוד יסוד מלכות מיכאל גבריאל)

בראשית מקץ מא,כז: וְשִׁבְעַת הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהַרְעֵת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן שִׁבְעַת שָׁנִים הָנָה וְשִׁבְעַת הַשָּׁבָלִים הַרְקוֹת שְׂרָפוֹת הַקָּרִים יִהְיוּ שִׁבְעַת שָׁנֵי רָעָב: וְשִׁבְעַת הַפְּרוֹת – מונח תלישא-גדולה שעור זמן הרעב, שעור זמן להגעת הגזרה, פרות אלו הן עיקר העניין בחלום פרעה, הַרְקוֹת וְהַרְעֵת – קדמא ואזלא, הגזרה יצאה, ומתקדמת – עולה על מצרים מיד והוא עניין מלת-עלת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן – מונח רביע

בראשית מקץ מא,לג: וַעֲתָה יִרְא פְרֵעָה אִישׁ נִבְוֹן וְחָכֵם וְיִשְׁתַּחֲוֶה עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: [תרגום אונקלוס] (לג) וכען יחזי פרעה גבר סוכלתן וחכים וימניניה על ארעה דמצרים: [תרגום המיוחס ליונתן] (לג) וְכַדּוֹן יִחְמֵי פְרֵעָה גְבַר סוּכְלָתָן וְחָכִים וְיִמְנִינִיהַ עַל אֶרְעָא דְמִצְרָיִם: נרכיב מר"ת הכתוב והתרגום את שם "יוסף" ו'עתה י'רא פ'רעה ס'וכלתן – יוסף

בראשית מקץ מא,לט: וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל-יוֹסֵף אֲחֵרִי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אֹתְךָ אֶת-כָּל-זֹאת אֵין-נִבְוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ: [אוצר החכמה, פירושי התורה לבעלי התוספות (מא,לט) (ג) אֲחֵרִי הוֹדִיעַ, קרי ביה אֲחֵרִי, כלומר כמדומה לי שהיית אֲחֵרִי כשחלמתי החלום שהרי בדבר יוסף נמצא יותר לשון החלום מבספור פרעה, שבקש לכודקו ואמר הנה ראיתי ז' פרות בריאות בשר ויפות תואר, וא"ל לא ראיתי כ"א יפות מראה ובריאות בשר וכן בכל דבר, כמו שאמר פרעה דלות ורעות ואמר לו יוסף לא ראיתי אלא דקות ורעות והוא כמו בחלום (ויר' 4). ראה (בר' מקץ מא,יז) בַּחֲלֹמִי – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, בשם הרב שמואל שמעלקע פינטר זצ"ל שלושה דברים היו בחלום פרעה, פרות טובות ורעות, שבלים טובות ורעות, איש אשר רוח א-לקים בו.

בראשית מקץ מא,מא – מב: [מא] וַיֹּאמֶר פְּרֵעָה אֶל-יוֹסֵף רֵאה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: [מב] וַיֹּסֶר פְּרֵעָה אֶת-טַבְעֵתוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל-יַד יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׂ אֹתוֹ בְּגָדֵי-שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל-צַנְאוֹ: אֶל-יוֹסֵף – אתנה רֵאה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: מכח המאמר הזה פועל יוסף עם טבעת פרעה. אחרת אין לטבעת ערך. בפסוק הבא (מב) וַיֹּסֶר פְּרֵעָה אֶת-טַבְעֵתוֹ – קדמא מהפך פשטא, כעין מידה של כתוב שחבירו שלפניו (פסוק מא) מלמד עליו, או הוא מלמד על חבירו שלפניו, כעין טעמא דקרא. אבל אפשר גם לומר שפסוק (בר' מקץ מא,מב) וַיֹּסֶר פְּרֵעָה אֶת-טַבְעֵתוֹ מלמד על פסוק (בר' מקץ מא,מא) שהחזקת טבעת פרעה שהיא חותם הרבון הנותנת תוקף לממשלה שקבל יוסף במאמר רֵאה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטול"ר) כי במצוות האמת – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אנתג, סלוק = סוף-פטוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט: **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מצרף: **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = סרקה – שני משמעות, רבוי ממשות; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שמעטת חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; 1. זקף-קטן – 2. זקף-גדול – 3. רביע – 4. מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: (קדמא – סדר קדמות; אולא – גרש – גרשים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.7 בראשית מקץ מא,א: (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית מקץ מא,א: ועתה יבא פרעה איש נבון וחקם וישיתתו על-אָרְץ מצרים:

נברר למה עשויה לרמז תבנית הטעמים של **(בר' מקץ מא,א)** **וְעַתְּהָ יָבֵא פְרַעְהַ** – פשטא מונח זקף-קטן. מדוע קיבל פרעה את עצת יוסף? הסברנו ב-**(בר' מקץ מא,א)** ונדבֵר פְרַעְהַ אֶל-יֹסֵף בְּחַלְמֵי הַנָּגִי עַמֵּד עַל-שְׁפַת הַיַּאֲרֵ: כי **בְּחַלְמֵי** – טעם זקף-גדול, משמש בתפקיד שלוש, בשם הרב שמואל שמעלקע פינטר זצ"ל שלושה דברים היו בחלום פרעה, פרות טובות ורעות, שבלים טובות ורעות, איש אשר רוח א-לקים בו. לכן כאשר יוסף אמר **(בר' מקץ מא,א)** **וְעַתְּהָ יָבֵא פְרַעְהַ איש נבון וחקם וישיתתו על-אָרְץ מצרים**:, פרעה הכיר שלפניו האיש אשר ראה בחלום ואמר **(בר' מקץ מא,א)** **הַנְּמַצָּא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ:** וכך נמצא ב-**[פירושי התורה לבעלי התוספות (מא,לט) (ג) (אוצר החכמה)] אֲחֵרֵי הַדְרִיעַ**, קרי ביה אֲחֵרֵי, כלומר כמדומה לי שהיית אֲחֵרֵי כשחלמתי החלום שהרי יוסף נמצא יותר לשון החלום מבספור פרעה, שבקש לבודקו ואמר הנה ראיתי ז' פרות בריאות בשר ויפות תואר, וא"ל לא ראית כ"א יפות מראה ובריאות בשר וכן בכל דבר, כמו שאמר פרעה דלות ורעות ואמר לו יוסף לא ראית אלא דקות ורעות והוא כמו בחלום

אולם יש לברר כיצד פרעה העובד עבודה זרה מכיר ב"אלקים" ב"רוח אלקים" ולכן נכון יהיה למסור הצלת מצרים ל- **אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ:** נקדים בפ"י **[ראב"ע] (בר' מקץ מא,טז)** ש-אין מדרך המוסר להזכיר עם המלכים שם העצם (טט: שם הוי"ה), כי מהיותם מלכים הם מתגאים ואין ראוי להזכיר עמם שם מלך מלכי המלכים), אלא נאמר שם אלקים ככתב ה-**[תניא שער היחוד והאמונה פרק ד] ... שם אלהים מגין לשם הוי"ה ב"ה כלומר גלוי מצומצם של שם הוי"ה.**

[רבינו בחינ'] מלמד, שכאשר **(בר' מקץ מא,טז)** **וַיַּעַן יֹסֵף אֶת-פְּרַעְהַ לֵאמֹר בְּלַעְגֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת-שְׁלֹמֹם פְּרַעְהַ:** יוסף הוסיף הסבר על הבורא ית' שמו, פועלו והנהגתו. והכתוב **(בר' מקץ מא,כב)** **וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-פְּרַעְהַ חֲלֹמֹם פְּרַעְהַ אֲנִי הָיִיתִי עִשָׂי וְעַתָּה הֵגִיד לְפָרְעֵהָ:** מלמד ש-**הָאֱלֹהִים** (גי' צ"א ג' הוי"ה אדנ"י שמשמעה רחמים בדיון) הֵגִיד לְפָרְעֵהָ היינו אמר לו להיטיב עם בריותיו כאשר כל זה מתרחש לטובת עם ישראל, ודומה לו ב-**[אגדת בראשית (בובר) פרק סז]** שנאמר **(בר' וירא כג)** **וַיִּבֶא אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם בְּחִלְמֵי הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ, וְכֵן בִּלְבָן (בר' וירא לא,כד)** **וַיִּבֶא אֱלֹהִים אֶל-לִבּוֹ הָאֲרָמִי בְּחִלְמֵי הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ, (הערה: שני הפסוקים באותם טעמים) אף כך פרעה הראה לו בחלום מה שעתידי לעשות, (בר' מקץ מא,א)** **וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרַעְהַ חֲלֵם.** וכן נבוכדנצר חלם חלומות, ולמה נגלה להן בחלומות, בשביל לבזותן, ... ואף לא בלילה היו ראויין שיגלה להן הקדוש ברוך הוא, אלא שהוא עושה עצמו שליח לרשעים, כדי לעשות רצונן של צדיקים, וכן בבלעם **(במ' בלק כבט)** **וַיִּבֶא אֱלֹהִים אֶל-בַּלְעָם וַיֹּאמֶר**

ולא רק שאלקים דבר עמו אלא גם הראה לו שעבודה זרה נכבשת תחת אלקים כגלוי של הוי"ה, כנדרש ב- **[שכל טוב (בובר) בראשית מקץ מא] ... והנה (טט: פרעה) עומד על היאור. עומד על אלוהו ומתוך שהיה מהרהר על משכבו ואומר (יחזקאל כט, ג) לִי יֵאָרֵי, שהוא אלוהי, (שם) נֶאֱגַי עֵשִׂיתִי, ולא בגזירת היצר (טט: מורד בבואר), לכן נראה לו בחלום מעין ההורוי, ראה שאלהיו נכבש תחתיו (טט: של אלהים כגלוי של הוי"ה), שהצדיקים מקיימין השכינה עליהן, שנא' **(בר' ויצא כח,ג)** **וַהֲגַד ה' נִצָּב עֲלֵיךָ, וכתוב **(בר' וישלח לה,ג)** נַעַל מַעֲלָיו אֱלֹהִים,****

[כלי יקר] מפרש כי נבוכדנאצר ידע החלום ופתרונו. הוא אמר שאינו זוכרם כדי לבחון את הפותרים. פרעה מספר חלומו אבל בשינויים כדי לבחון את הפותרים עד שימצא את האיש שבחלום.

אחרי הקדמה זאת נחזור אל התוכן ותבנית הטעמים של **(בר' מקץ מא,א)** **וְעַתְּהָ יָבֵא פְרַעְהַ** – פשטא מונח זקף-קטן. תבנית הטעמים היא כתבנית הטעמים בטעם עליון של **(שמ' יתרו כ,ג)** **אֲנִי הִ' אֱלֹהֵיךָ . פְּרַעְהַ** – זקף-קטן בתפקיד שני לימודיים. נענין בתוכן הכתוב. **וְעַתְּהָ** – ע"פ **[ברכת ציון – יב (הרב אבא שאול זצ"ל)]** שהבאנו ב-**[דב' עקב יב]** מלת **וְעַתְּהָ** משמעה תשובה. יוסף מכוון את פרעה להניח לעבודה זרה ולקבל על עצמו שבע מצוות בני נח. דבר נוסף, פרעה עדיין יכל למנות משהו אחר מיוסף.

יָבֵא – לא רק במשמע של ראייה, אלא במשמע יראת אלקים. אפשר שבחלום נאמר לו למנות איש שראה בחלום **(מא,לה)** **אִישׁ אֲשֶׁר רִוַח אֱלֹהִים בּוֹ:** איש הקשור לה'. ואיש זה הגיד לפרעה את חלומו בדיוק כפי שראהו, ולא כפי שסיפר פרעה. על פרעה לשוב מע"ז וכהנייה, וב-**(מא,מד)** הביא **[תורה שלמה – מדרש]** יוסף לפי שמיעט כבודו ואמר **(בר' מקץ מא,טז)** **בְּלַעְגֵי בְּלִעְגֵי וריבה כבוד המקום אֱלֹהִים יַעֲנֶה ... כדי שיתן הרשע שבח להקב"ה. וכך גם קרה ביציאת מצרים.**

ונפתור את השאלה שהצגנו מדוע קיבל פרעה את עצת יוסף? **וְעַתְּהָ יָבֵא פְרַעְהַ** – פשטא מונח זקף-קטן, שני לימודיים בפשט, (א) תשובה מע"ז (ב) מניי עובד ה' לבצע את פתרון החלום, כי כפי שנלמד מהכתוב אחר-כך רק מה שיוסף צבר או קנה מקולקל וצבר התקיים. בכך יוסף משלים את הנבואות של חלומותיו וחלומות שרי פרעה.

בדרך הסבר זאת אפשר לומר כי החלומות היו מראה ומאמר שהביא אלקים לפרעה ולכן קבל הפתרון בפועל מיוסף כפי שנאמר לו ע"י אלקים בחלום. איך יוסף ידע מהחלום מה לעשות?

[דבר מלכות מקץ התשע"ז, ע' מז, ליקוטי שיחות, חלק טו, ע' 340, אדמו"ר ממ"ש] (מא,לה) **וַיִּקְבְּצוּ אֶת-כָּל-אֶכְלֵי הַשָּׂנִים הַטּוֹבוֹת הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וַיַּצְבְּרוּ כָּר, היינו שכבר בשנות השבע יתכוננו לשנות הרעב ... פתרון החלום נסב על מה שצפוי מהקב"ה, ועל מעשיו של פרעה – צבירת האכל, נרמזו בחלום. אפשר כי הצבירה נרמזה כך:**

בראשית מקץ מא,ב: וְהָנָה מִן-הַיָּאֵר עַל־תְּשֵׁב פְרוֹת יְפֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת פֶּשֶׁר וַתִּרְשְׁנָה בְּאָחוּ:

בראשית מקץ מא,ז: וַתִּבְלַעְנָה הַשְּׂבָלִים הַדְּקוֹת אֶת שְׂבַע הַשְּׂבָלִים הַבְּרִיאֹת וְהַמְּלֹאֹת וַיִּיקַץ פְּרַעְהַ וַהֲנֵה חֲלֹמֹם: [פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (בר' מקץ מא,ז) **וַתִּבְלַעְנָה הַשְּׂבָלִים הַדְּקוֹת. שמה תאמר בליעה ממש, לא כי אלא שראה שהיו השבלים עולות ומכסות את שבע השבלים הטובות, והכיסוי נקרא לשון בליעה, וכן הוא אומר (במ' ד,כ)** **וְלֹא-יָבֵאוּ לְרַצּוֹת כְּבַלְעַ אֶת-הַקָּדָשׁ וְנָתַתּוּ:**

הפרות הטובות הרועות באחו, זוהי פעולת הגידול בשדה. ע"פ **[לקח טוב] וַתִּבְלַעְנָה** זה לשון כסוי, היינו צבירת היבולים באוצרות מכוסים.

(בר' מקץ מא,טז) אֱלֹהִים – טעם זקף-גדול, משמש בתפקיד שלוש, **[זוהר כרך א (בראשית) פרשת מקץ (המתחיל בדף קצג עמוד א)] (בר' מקץ מא,יד) וַיִּרְצָהוּ דַמְשִׁיךְ עָלֶיהָ חוּטָא דַחַסְדַּא לְמֵיהָב לֵיה חָנָא קְמִיה דַּפְרַעְה, (מה כתוב) (בר' מקץ מא,טז) אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת-שְׁלֹמֹם פְּרַעְה:** בגין (טט: א) לאקדמא ליה שלום (טט: ב) ולמפתח בשלום, (טט: ג) **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (א: טט)** **(בר' מקץ מא,טז) תלה הגדולה בגדול, מכאן שצריך אדם להתפלל בשלומה של מלכות: לדעת הכותב שלושה אלה הם בטוי של חלוקת כבוד למלכות [ליקוט שמעוני תורה פרשת וואא (המתחיל ברמז קעו)]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מונח (ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – תשפ"ג: תפצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מא,מ: אתה תהנה על-ביתי ועל-פיה ישק כל-עמי רק הפסא אנבל ממך:
[ויקרא רבה (וילנא) פרשת קדושים פרשה כד ט]

ט א"ר שמעון בן לקיש שתי פרשיות הכתיב לנו משה בתורה ואנו למדין אותן מפרשת פרעה הרשע כתוב אחד אומר (דב' תבוא כח,יג) והיית' רק למעלה יכול כמוני ת"ל רק לשון מיעוט גדולתי למעלה מגדולתכם ואנו למדין אותה מפרעה הרשע שנא' (בר' מקץ מא,מ) אתה תהנה על-ביתי יכול כמוני ת"ל רק הפסא אנבל ממך גדולתי למעלה מגדולתך והדין (וי' קדשים יט,ב) קדושים תהנו פי קדוש אני ה' אלהיכם: יכול כמוני ת"ל פי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם ועוד אנו למדין מפרעה הרשע שנאמר (בר' מקץ מא,מ) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהוּ אֶל-יוֹסֵף אֲנִי פְּרַעֲהוּ יָכוֹל כְּמוֹנִי ת"ל אֲנִי פְּרַעֲהוּ גדולתי למעלה מגדולתך א"ר יהושע (גר' דסנינון) בשם ר' לוי מ-אני של בשר ודם אתה למד אני של הקדוש ברוך הוא ומה אני של בשר ודם על ידי שאמר פרעה ליוסף אני פְּרַעֲהוּ זכה לכל הכבוד הזה לכשיבא אני של הקדוש ברוך הוא (ישעיה מו,ד) ועד-זקנה אני הוא (טט: ובפסוק חמש פעמים מלת אני, כעין חמש לשונות חסד וגבורה) וכתיב (ישעיה מד,ו) כִּדְאֹמֵר ה' מִלְּדֹ-יִשְׂרָאֵל וְגָאֵל ה' צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִבְּלִעְדֵי אֵין אֱלֹהִים: עאכ"ו. (ישעיהו מד,ד) ועד-זקנה אני הוא ועד-שיבה אני אֲסָפֵל אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֲשָׂא וְאֲנִי אֲסָפֵל וְאֲמַלֵּט: ס

אתה תהנה על-ביתי – [תו"ש [פז]] לקט טוב – להיות גזור, ועל פיך ישק – יתפרנסון, תנ"י שם? לב. ולא יעשו בני פלטרין שלי דבר חוץ מדעתך. זהר חדש ס. ועל פיך ישק – ורזא דמלה מיניה אתון כל עלמא.

אתה תהנה על-ביתי – פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות בפשט הכתוב, ע"פ [ו"ר קדושים כד,ט] מפרעה שמשמעות המלה מלך (בשר ודם) לומדים למלך מלכי המלכים הקב"ה, והן מתבררות בדרשה על רק הפסא – מכסא מלכות של בשר ודם לכסא מלכות ממה"מ הקב"ה.

רק הפסא – מרכא טפקא, כעין יתור לרבות, קדושת הקב"ה למעלה מקדושת ישראל, גדולת הקב"ה למעלה מגדולת ישראל

ועל-פיה ישק – ביפ"ת – הלוקח שררה מהמלכות נושק יד המלך, אמר פרעה לא יהא אדם נושקני חוץ ממך משום שלא יקח אדם שררה בלתי רצונך. לשון שני מלשון משק בית, שכל טוב – הכל משתחווין לך ונושקין על פיך כמו אלוה, אלא שלא קיבל עליו.

על-פיה – מקף כרב-משמע (א) גזור, קובע מינויים, מפרנס (ב) כעין אלוה, ויוסף לא קיבל עליו. על-פיה – טפקא, כמשנה מצב ומינוי,

ועל-פיה ישק כל-עמי – [תו"ש [פט]] [ב"ר פ"צ] אמר רשב"ג יוסף משלו נתנו לו, פה שלא נשק בעבירה ועל פיך ישק כל עמי, כל-עמי – מקף כרב-מצב (הצעת טט) (א) עם הארץ (ב) כהני מצרים, כל-עמי – אתנה מגביל החלטות יוסף בעיקר לעם הארץ ולא לכהני מצרים (ראה פר' ויגש, רק אדמת הכהנים לא היתה לפרעה).

בראשית מקץ מא,מד: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהוּ אֶל-יוֹסֵף אֲנִי פְּרַעֲהוּ וּבִלְעָדֶיךָ לֹא-יָרִים אִישׁ אֶת-יָדוֹ וְאֶת-רִגְלוֹ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: [ילקוט מעם לועז] - יָדוֹ - שלא יחגור נשק, רִגְלוֹ - שלא יעלה על הסוס, ... צבא מחוץ לחיל מצרים 40600 לוחמים [תורה שלמה – מדרש] וּבִלְעָדֶיךָ – רביע, ארבע ענינים (טט - א) יוסף לפי שמיעט כבודו ואמר (בר' מקץ מא,טז) בִּלְעָדֶי וריבה כבוד המקום אלהים יינה ... כדי שיתן הרשע שבה להקב"ה לפיכך התרבה כבוד המקום שאמר (בר' מקץ מא,טז) אֲחֵרֵי הוֹדִיעוּ אֱלֹהִים אוֹתָהּ אֶת-כָּל-זֹאת תלה הגדולה בבעליה.

(טט - ב) וגם נתגדל שמו בחכמה שאמר לו (בר' מקץ מא,טז) אֵין-נָכוֹן וְתָסֵב קְמוּד. (טט - ג) ונתרבה כבודו בגדולה שנתן לו שנאמר (בר' מקץ מא,מד) אֲנִי פְּרַעֲהוּ וּבִלְעָדֶיךָ. (טט - ד) לפי שמיעט עצמו בלשון (בר' מקץ מא,טז) בִּלְעָדֶי קיבל מלכות בו בלשון (בר' מקץ מא,מד) וּבִלְעָדֶיךָ וּבִלְעָדֶיךָ לֹא-יָרִים – ר"ת ו' ל' י' – לו", רמז למנוי משה

בראשית מקץ מא,מה: וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֲכָל שְׁבַע שָׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּתֵּן-אֲכָל בְּעָרֵים אֲכָל שָׂדֵה-הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ:

ויקבץ את-כל-אכל שבע שנים – באופן כללי בין תפקידי תבנית הטעמים גרשיים מונח רביע, נמצא התפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כי ההמשך אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הוא בעל פרט נוסף לענין אפשר שגם תבואות שנה ראשונה עדיין אספו בשנה השביעית.

ויקבץ את-כל-אכל – גרשיים (מקף מקף) מונח פסק את-כל-אכל – כל מקף עשוי להיות בתפקיד רב-מצב או רב-שלב. כרב-מצב נאמר כי היו שני מסלולי פעולה, תבואות שהלכו למחסנים המלכותיים בנייהול יוסף, תבואות שהלכו למחסנים הפרטיים. אם כך לא קיבץ יוסף את את-כל-אכל | שבע שנים אל המחסנים שבאחריותו.

בקריאה ללא פסק וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֲכָל שְׁבַע שָׁנִים – קיבץ את האוכל שגודל תחת אחריות יוסף לאוצרות המלכות והשתמר (ללא פסק) בקריאה עם פסק וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-אֲכָל שְׁבַע שָׁנִים – אף על פי שקיבצו את האוכל למחסנים הפרטיים שבע שנים הוא לא השתמר (חל בו פסק) ורובו נרקב. טעם פסק מרומז ב מלת "גזר" במשמע פסק ערלה, בפ' רש"י ב-(מא,נה) ... ואשר (בנוסחינו: אשר) יאמר לכם תעשו - לפי שהיה יוסף אומר להם (טט – בשנות השובע) שימולו (טט – והתכווין שבהסר ערלתם הארץ תהיה מוכשרת לקבל השפע הרוחני מה' שישתמר תבואתם, והיות ולא מלו), כשבאו אצל פרעה ואמרו לו: כך הוא אומר לנו, אמר להם: ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני רעבון באין? אמרו לו: אספנו הרבה והרקיבה; אמר להם: אם כן את אשר יאמר לכם תעשו; הרי גזר על התבואה והרקיבה, ומה אם יגזור עלינו (טט - שוב טעם פסק במשמע יתקצרו חייהם) ונמות (ראה ב"ר צא,ה)

ב'ה טוב טעם ודעת מונח (ל) כי במצוות האמנות – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבו**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרף – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מנעין מסוים; **מקף** – בדי' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1**: זקף-קטן – **2**: זקף-גדול; **3**: רביע; **4**: מונה רביע – לפחות **4**; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.8 בראשית מקץ מא,א: (התשע"ח)

בראשית מקץ מא,מו: ויוסף בן-שלושים שנה בעמלו לפני פרעה מלך-מצרים ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים:

שנה בעמלו – זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל עולה יסו"ד מלכו"ת עולה תקע"ו (ע"פ [אמרי נועם]) גי' המלים המוטעמות ב- זקף-קטן זקף-גדול עולה תע"ז, הפרש בין תקע"ו לתע"ז עולה צ"ט. צ"ט באתב"ש ה"ן. כעין תקע"ו ה"ן, הודיעו הסכמה ליוסף.

מהחיבור שהביא יוסף ב-יסו"ד מלכו"ת נפתח השפע הרוחני (ראה אוצר גי' רב י"ר פאלוך צ"ל) שהביא את השפע הגשמי כנאמר ב-(בר' מקץ מא,מו) **ונתעש הארץ בשבע שגי השבע לקמצים:**

מ- [אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך] תע"ז: עקיב"א ב"ן יוס"ף יס"ד ז"ה, ב"ית הל"ל; צ"ט: (בנוסה הספרדים) בתפילת בימי מתתיהו (שבחנוכה) יש 99 תיבות

(בר' מקץ מא,מו) ... **ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים:**

פשט הפסוק מתבטא במקראות הבאים (מא,מ) **ועל-פיך ישק פליעמי** ... (מא,מג) **רש"י** ... אמר לו רבי יוסי ... אין אבך אלא לשון ברכיים, שהכל נכנסין לפניו ויוצאין תחת ידו שנאמר ונתון אלו על פלי-ארץ מצרים: ... (מא,מד) ... **ובלעדי לא-תגזו ואת-גדלו בכל-ארץ מצרים:** ...

בראשית מקץ מא,נד: ותחלינה שבע שני הרעב לבוא פאשר אמר יוסף ויהי רעב בכל-הארצות ובכל ארץ מצרים היה לחם:

ליקוטי אנשי שם (בר' מקץ מא,נד) **ותחלינה שבע שני הרעב** כאשר אמר יוסף וגזר שהתבואה שאינו ת"י (תחת יד) פרעה ירקבו. וזה ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים. כל לרבות אפילו התבואה שאצרו המצרים לעצמם והרקיבו אלו בעצמם. פתח להם יוסף ומכר להם בדמים יקרים. וראו גדולתו ית' שבעיניהם היו נרקבים וכשהיה יוסף מוכר להם היו מתוקנים. כמו שהיה במכת דם וגו' ... א"י שתחילה המצרים הוליכו התבואה ממצרים לשאר ארצות ועל ידי זה ותרעב כל ארץ מצרים ויפתח יוסף וישבור למצרים לבד ומזה נחזק הרעב גם להם לפי ש"ע ערמה הוליכו למדינות אחרות. לכן עשו תקנה שכל הארץ באו מצרימה אל יוסף לשבור אוכל לכל אחד רק לפי צורכו ולא לעשות בה סחורה (קנין אברהם).

ותחלינה שבע שני הרעב – אזלא-גרש מונה מהפך פשטא – נדיר ביותר עם מונה בין אזלא-גרש ומהפך, ללא מונה כעין יצא להקל ולא להחמיר, עם מונה אפשר כי מלמד על כעין יצא עם לפחות שתי הקלות לטובה סופית לבני ישראל. משתי ההקלות נאסף כל הכסף מצרים ומשאר ארצות באוצרות פרעה ואח"כ נטלוהו בני ישראל ממקום אחד. (א) שמה שאצר יוסף לא הרקיב ומה שקנה יוסף רקוב היה נמכר מעמו מתוקן, (ב) שעשו תקנה שימכרו לכל אחד רק כפי צורכו ולא לסחורה כדי שיהיה לכולם ויוסף מכר במחיר גדול.

בראשית מקץ מא,א: וירא יעקב כי יש-שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו:

ויאמר יעקב לבניו למה תתראו היות והרסו כרך גדול של שכם, וארץ כנען היתה ממלכות או בחסות מצרים, היה לבני יעקב מקום לחשוש מלהתפס במצרים על מעשיהם. (ראה הסברנו ב-(בר' וישלח לד,ג) **ויאמר יעקב אל-שמעון ואל-לוי עכרתם אתי** וב-(בר' מקץ מא,ט) כי נאמר **[משנה מסכת אבות פ"ד,מ"ג]** הוא היה אומר אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום:

שבר – נוטריקון ש"ם ב"ן ר'חל (מקור לא ידוע). **יש-שבר** – מקף בתפקיד רב-משמע, אוכל, שבירת סוד היעלמות יוסף, סוד הצלת עם ישראל כי מפני ששם בן רחל משנה למלך לא יאונה רע לבני יעקב

בראשית וישלח לד,ל: ויאמר יעקב אל-שמעון ואל-לוי עכרתם אתי

להבאשני בישב הארץ כנעני ובפרגי ואני מתי מספר ונאספו עלי והפנינו ונשמדתי אני וביתי:

ויאמר יעקב – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד על אל-שמעון ואל-לוי עכרתם אתי – מונה זרקא מונה סגול, כאילו מספר לימודי ז"ס וביניהם בתפקיד הרחבת העכירה ביחסים עם הגוים למעבר ליושבי הארץ אל גוים רחוקים, כגון מצרים, שע"פ אלשיך בפר' מקץ ראה הסברנו ב-(מב,ט) ארץ כנען היתה ממלכות או חסות מצרים בימים ההם **(אלשיך ע"פ ב"ר עה,ז)**.

בראשית מקץ מא,ט: אם-בנים אתם אחיכם אחד ואחד יאסר בבית משמרכם ואהם לכו הביאו שבר רעכון בתיכם:

בראשית מקץ מא,כ: ואת-אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דברכם ולא תמותו ויעשו-כן:

הנושא ההילכתי של הפסוקים הוא מסירת יהודי לגויים. נשלב הערות על הנושא הכללי בתוך פירוש **אור החיים** ... (מב,ט) ... לעולם לא היה בדעתם להפרד בשום אופן כי היו יראים על הפירוד לכל יהיה אשם להיותו לבדו (לא היה בדעת הישראלים (כאן בני יעקב) למסור בידיהם אחד או יותר מביניהם), ולא נתרצו לבסוף להניח אחד מהם אלא לצד שתלה להם הנסיון בזה (יש להוכיח מכאן שניתן להאמין לגוי כאשר הוא מצהיר שאם כנים הם, כלומר מעשיהם לא מסכנים אותם מצד שלטון הגוים לא יאונה להם כל רע) כאשר אבאר בפסוק **(מב,ט) אם-בנים וגו' (מב,כ) ולא תמותו** אז הוכרחו במעשיהם:

בראשית מקץ מא,יא – יד: [יא] פלנו בני איש-אחד נחנו פנים אנחנו לא-הינו עבדיך מרגלים:

[יב] ויאמר אליהם לא-כי-ערת הארץ באתם לראות:

[יג] ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים | אנחנו בני איש-אחד בארץ כנען והנה הקטן את-אבינו היום והאחד איננו:

[יד] ויאמר אליהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר מרגלים אתם:

[רש"י] (בר' מקץ מא,יא) פלנו בני איש-אחד נחנו - נצנעה בהם רוח הקודש, וכללוהו עמהם, שאף הוא בן אביהם (ראה ב"ר צא,ז).

פלנו - זקף-גדול, תפקיד בדרך הסוד האצלה רוחנית מהשמים לאדם, כאן נצנעה בהם רוח הקדש. האצלה מכתר וכינה ליסוד מלכות וגלויו הנבואי בעולם המעשה.

(בר' מקץ מא,יא) פלנו - זקף-גדול, בתפקיד שלוש, עשרה אחים שהגיעו למצרים הם בני איש אחד משלוש אמהות (לאה, בלהה, זלפה).

לעומת **(בר' מקץ מא,יא)** - רביע, בתפקיד ארבע אמהות כאשר הם מציגים את משפחתם **שנים עשר עבדיך אחים | אנחנו**

בני איש-אחד בארץ כנען והנה הקטן את-אבינו היום והאחד איננו:

ב"ה טוב טעם ודעת לדעת מלדני (טוד"ל) כי במצורת האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תפצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפחא – קב' שעשיה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מנף-בד"כ בורה לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף: השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכתה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכתה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מב,יא: קְלָנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד נַחְנוּ בְּנֵים אֲנַחְנוּ לֹא-הָיוּ עִבְדֵיךָ מְרַגְלִים:

- קְלָנוּ** – זקף-גדול, ענין של שלוש פעולות ודרש [בעה"ט] **בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד נַחְנוּ**, ולא אמר אנחנו רמז שאחד ממנו חסר, **נַחְנוּ**, ג' במסורת, הכא, ואידך [במ' מט' לב,לב] נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים, (איכה ג;מב) נַחְנוּ פֶשְׁעֵנוּ, וזהו שדרשו [ב"ר צא,ז;] שאמרו
- (א) נַחְנוּ נַהְרוּג כֹּל הָעִיר אִם לֹא יִתְנוּ לָנוּ,
 - (ב) וְזוּהוּ בִשְׂבִיל שִׁנְחָנוּ פִּשְׁעֵנוּ בּוּ
 - (ג) נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים הִלְחַם אִם לֹא יִתְנוּהוּ לָנוּ לַפְדוּתוֹ:

בראשית מקץ מב,יב: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִי-עָרֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם לְרֹאֲתָ:

הפסוק ללא מלת **לֹא** הוא בתבנית מלאה של (דב' וא' ו,ד) שמע ישראל, ובפנימיות התורה צריך התחזקות בקבלת עול מלכות שמים כדי לברר את ניצוצי הקדושה שהם בהסתר הארץ. **כִּי-עָרֹתָ** – מקף כרב-משמע מילת ערוה, מקום התורפה, מקום עבירות (מצרים ערוות הארץ) או המקום המוסתר. פשט דברי יוסף על מקום התורפה, פנימיות דבריו עוסק בבירור ניצוצי הקדושה מן המוסתר. **(בר' מקץ מב,יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם** – (סלוק) טפחא אתנה, כתבנית הטעמים של (דב' וא' ו,ד) שמע ישראל, בהסבר [שפת אמת וישב תרן] על עשו ובניו במקומות מושביהם, כך אפשר לומר על כל העמים. הבורא שם בכל מקום בבריאה ניצוצי קדושה. העם היושב שם אמור היה להעלותם לפי מעשיהם. אבל היות ולא היטיבו מעשיהם, אינם מגלים הניצוצי קדושה ולכן על בני ישראל לבררם. **לֹא** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, ג' ימים, ג' טענות יש ליוסף עליהם: כנדרש ב-**[בראשית רבתי פרשת מקץ (המתחיל בעמוד 189)]** ... א"ל אם לשבר אכל באתם למה נכנסתם ב' פתחים אחר שנכנסתם, אם על עסק תבואה באתם והלא כבר עברו ג' ימים שבאתם ועדיין לא קניתם תבואה, ועוד מה טיבכם בשוק של זונות, אלא לא לשבור אכל באתם אלא לראות [את] ערות הארץ באתם.

בראשית מקץ מב,יג: וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְדֵיךָ אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן | וְהִנֵּה הִקְטַן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ:

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְדֵיךָ פרט קדמאה **עֶשְׂרֵי עִבְדֵיךָ** כלל הצריך לפרט **אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן** ופרט בתראה המפרט הפרט קדמאה

(בר' מקץ מב,יג) **וַיֹּאמְרוּ** – רביע **שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי** – מונח תלישא-קטנה, (א) מארבע אמהות (ב) כעין ארבע שיעורין, חציצין ומחיצין (א) מארבע אמהות

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְדֵיךָ פרט קדמאה **וַיֹּאמְרוּ** – רביע, אף שהם מארבע אמהות אמרו שהם ויוסף מאוחדים ע"פ [רש"י] (מב,יא) (כמו הנלמד ב-[ב"ר (תיאודור – אלבק) פר' צא]) נצנצה בהם רוח הקדש (ובפרט בתראה מתברר) וכללוהו עמהם שאף הוא בן אביהם. לכן הם שנים עשר. ואפשר שבמידת סמוכים הנלמדת ב-(בר' מקץ מב,יד) יוסף מרמז להם בדבריו ש- (מב,יד) **הוּא (מב,יג) הָאֶחָד ש-אֵינָנוּ:**

אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן פרט בתראה המפרט הפרט קדמאה

מצד אחד **אֲחֵים** – דרגא פסק **אֲנַחְנוּ** – תביר, מחולקים ביניהם א' מצד אמותיהם וכתוצאה יחסים ביניהם, ב' מצד יחסם ליוסף מצד אחר קריאה ללא פסק **אֲחֵים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד** – דרגא פסק תביר מרכא טפחא, על כל פרט חל הענין המדובר בו ע"פ פ' **רש"י (מב,יא) נצנצה בהם רוח הקדש וכללוהו עמהם שאף הוא בן אביהם.**

(ב) כעין ארבע שיעורין, חציצין ומחיצין

(מב,יג) **וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי** – רביע מונח תרסא – כעין ארבע שיעורין – אומדנא, חציצין ומחיצין

(א) לפסוק (מב,יב) – עשרה שערים, ע"פ [רש"י] נכנסו בעשרה שערי העיר במקום בשער אחד ,

(ב) לפסוק (מב,יד) ע"פ [רש"י] מדרשו (ב"ר צא,ז)

(א) אומדנא לממון לפדיון יוסף,

(ב) אומדנא על פעולה אם לא יסכימו לפדותו בממון, להרוג או ליהרג,

(ג) שיעור שניים החריבו שכם

(מב,יג) **עֶשְׂרֵי** – תלישא-קטנה, ג' – 570; **אֲנַחְנוּ** – תביר, ג' – 115; הפרש 455 תנ"ה; צמצום ב-5 עולה 124 ו-23 הפרש 101 קכ"ד כ"ג ק"א

בראשית מקץ מב,יד: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרַגְלִים אַתֶּם:

הוּא – רביע, ארבעה דברים אמר להם יוסף כמדרש שמביא [רש"י] (בר' מקץ מב,יד) **הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם** – הדבר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי, שאתם מרגלים, **הוּא** האמת והנכון; זה לפי פשוטו. ומדרשו (ב"ר צא,ז): אמר להם: (טט א) ואילו מצאתם אותו ויפסקו עליכם ממון, תפדוהו? אמרו לו: הין. (טט ב) ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון, מה תעשו? אמרו לו: לכך באנו, או להרוג או ליהרג. אמר להם: (טט ג) **הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם** – להרוג את בני העיר באתם! (טט ד) מנחש אני בגביע שלי, ששנים מכם החריבו כרך גדול של שכם.

או נאמר כי הדבר הרביעי הוא כפי' [ספורנו] (בר' מקץ מב,יד) **הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם**. אותו האחד שאתם אומרים שאיננו ואינכם מפרשים אנה הלך הוא שהלך בעצתכם להגיד מה שראיתם או שהסכמתם כדי לרגל כמו שאמרת: תבנית הטעמים הפותחת פסוק זה (בר' מקץ מב,יד) **וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם** – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד דרישת סמוכים, כעין מידה מל"ב מידות (כב) מדבר שחבירו (הכתוב לפניו) מוכיח עליו, היינו שדברים מהכתוב הקודם משפיעים על הנלמד בפסוק זה. לכן אפשר לפרש כך: האחד שאיננו (המגיע לכאן מהפסוק הקודם (בר' מקץ מב,יג) **הוּא** זה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם (בר' מקץ מב,יד)

בראשית מקץ מב,טו: בְּזֹאת תִּפְחָנוּ חַי פְּרַעֲהַ אִם-תִּצְאֹו מִזֶּה כִּי אִם-בְּכֹא אֲחֵיכֶם הִקְטַן הַיָּה:

בְּזֹאת תִּפְחָנוּ – טפחא אתנה, תבנית טעמים של "שמע ישראל", ג' בזאת עולה 410, ג' שמע עולה 410, דבקות בשמע ישראל, מקימה את השכינה הרמוזה במלת זאת וחי פרעה מרמז לגלות מצרים הנמשך בכל הגלויות, וע"י התמדה במצוות שמע ישראל, מקימים קומת השכינה ויוצאים מגלות בכלל. (קצת ע"פ אור המאיר פורסם בדבר מלכות מקץ התשע"ד)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) כי במצוא האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצצת ההצעות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי; דהא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דהא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעוטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנוחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

1.9 בראשית מקץ מא,א: (התשע"ט)

בראשית מקץ מא,כז:

וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהָרַעַת הַעֲלֵת אַחֲרֵיהֶן שֵׁבַע שָׁנִים הִנֵּה וְשֵׁבַע הַשָּׂבָלִים הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים

וַיְהִי שֵׁבַע שָׁנֵי רָעָב:

וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת – מונח תלישא-גדולה שעור זמן הרעב, שעור זמן להגעת הגורה, פרות אלו הן עיקר העניין בחלום פרעה, **וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת** – מונח תלשא, כעין לפחות שני טעמי תלשא, כל אחד עם תפקידים ללמד לכתוב לפניו ולכתוב אחריו (היינו, לפחות ארבעה לימודים בתפקידי תלשא). סמיכות התכנים בין **(בר' מקץ מא,כה)** **וְשֵׁבַע הַשָּׂבָלִים הַטֹּבֵת** ובין **(בר' מקץ מא,כז)** **וְשֵׁבַע הַפְּרוֹת** עשוי ללמד על:

(א) שיעור לקט.
 (ב) שיעור גידול שבלים, יחס בין זריעה לתנובה, במפולת יד ובמפולת שוורים כנלמד ב-**[בבלי בבא מציעא קה,ב]**
 אמר רבי יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בו כדי נפילה. וכמה כדי נפילה? רבי אמי אמר רבי יוחנן: ארבעה סאין לכור, רבי אמי דיליה אמר: שמונת סאין לכור. אמר ליה ההוא סבא לרב חמא בריה דרבה בר אבוה: אסברה לך; בשני דרבי יוחנן הוה שמינה ארעא, בשני דרבי אמי הוה כחישא ארעא. תנן התם: הרוח שפזרה את העומרין, אומדים אותה כמה לקט ראיה לעשות, ונותן לעניים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותן לעניים כדי נפילה. וכמה כדי נפילה? כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר, ואיתימא רבי יוחנן: ארבעת קבין לכור. בעי רבי ירמיה: לכור זרע או לכור תבואה? למפולת יד או למפולת שוורים? - תא שמע, דכי אתי רבין אמר רבי אבוה אמר רבי אלעזר, ואמרי לה אמר רבי יוחנן: ארבעת קבין לכור זרע. ועדיין תבעי לך: למפולת יד או למפולת שוורים? - תיקו.

הסבר ל- כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר, ואיתימא רבי יוחנן: ארבעת קבין לכור. היינו זרע שטח של ארבעה קב, התנובה השמינה אמורה להיות מספר גרעינים שיספיקו לזריעת שטח של כור שהוא כשטח 30 סאין שהם 180 קבין. היחס הוא $45 = 180 / 4$!!! ולפי רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותן לעניים כדי נפילה. היינו נותן לקט המהווה חלק 45 ממה שזרע (קצת מעל לשני אחוז ל-100%) אפשר שהשיעור בימי התנאים והאמוריים היה 1 : 45 הוא במפולת יד, ואילו במפולת שוורים השיעור היה גבוה מכך.

בראשית מקץ מא,ל: וְקָמוּ שֵׁבַע שָׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וַיִּשְׁכַּח כָּל-הַשֹּׁבַע בְּאַרְץ מִצְרָיִם וַיְכַלֵּה הָרָעָב אֶת-הָאָרֶץ:

וְקָמוּ - תלישא-גדולה, (א) במשמע של עקירת זכרון **כָּל-הַשֹּׁבַע** כפי **יְלִקוּט מַעַם לְוֵנִי בְרֵאשִׁית ב' ע' תשלא, עצת יוסף** ... ורוצה לומר אפילו אחרי שיתמו שנות הרעב ישכח **כָּל-הַשֹּׁבַע בְּאַרְץ**, כי הרעב יהיה כבד כל-כך שיהיה נצרך זמן הרבה עד שהארץ תשוב לתת כוחה כמלפנים להוציא תבואה להשביע הבריות.
וְקָמוּ - תלישא-גדולה, במשמע של מחיצה ל-**כָּל-הַשֹּׁבַע** כפי **[ציודה לדרך]** והשבע יהיה כמצרים לבדה ואילו הרעב יהיה בכל המדינות וארצות העולם.
וְקָמוּ - תלישא-גדולה (=תלשא), במשמע לימוד של מחיצה לצורך כתוב לפנייה **(מא,ט)** **שֵׁבַע נָדוּל כָּל-אַרְץ מִצְרָיִם**, שכדי להאכיל בשנות הרעב המוזכרות ב-**(מא,ל)** **וְקָמוּ שֵׁבַע שָׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן** צריך בפשוט **(מא,לה)** **וַיִּקְבְּצוּ אֶת-כָּל-אֲכָל הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת**.
 (במחיצות – באוצרות) לשנות הרעב. אבל כאן צריך מחיצה בעלת בחינה נעלה של השגחה פרטית מה' לשימור האוכל הנקבץ, כי האוכל שנקבץ ע"י עם הארץ נקבץ והוא **(מא,ל)** **וַיִּשְׁכַּח כָּל-הַשֹּׁבַע**.

בראשית מקץ מא,מט: וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כָּהוֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד-כִּי-חִדְלָה לְסֹפֵר כִּי-אֵין מְסָפֵר:

וַיִּצְבֹּר – קדמא **יֹסֵף בָּר כָּהוֹל הַיָּם** – מרכא תביר מרכא טפחא **הַרְבֵּה מְאֹד** – מונח אתנח
עַד – תביר **כִּי-חִדְלָה לְסֹפֵר** – מרכא טפחא **כִּי-אֵין מְסָפֵר** – מרכא סלוק
 טט – בגלל טעם קדמא במלת **וַיִּצְבֹּר** אפשר כי הכתוב כאן הוא מורכב מענין שתי מידות דרישה. (א) כלל הצריך לפרט (ב) פרט הצריך לכלל.
 מידת הדרישה (א) הכלל הצריך לפרט הוא - **וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כָּהוֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד**
 מידת הדרישה (ב) הפרט הצריך לכלל - **עַד כִּי-חִדְלָה לְסֹפֵר כִּי-אֵין מְסָפֵר**
 כלל הצבירה **הַרְבֵּה מְאֹד** מבקש אפיון כמותי, בא הפרט להודיע שמרוב השפע כבר אין לכך חשיבות. ולהפך הפרט דורש אפיון מה גרם למצב אי המנין המופיע בכלל.

בראשית מקץ מא,נ: וַיְלִיֹּסֵף יָלֵד שְׁנַי בְּנָיִם בְּטֶרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יִלְדֶּה-לוֹ אִסְנֹת בַּת-פּוֹטִי פְּרַע פְּהֵן אֹן:
(בר' מקץ מא,ג) **וַיְלִיֹּסֵף יָלֵד שְׁנַי בְּנָיִם** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות בכתוב, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחת מהדרשות יוצאת מפשט הכתוב, טעם מונח עשוי לרבות מצב ביניים. ננסה לזהות את את הלימודים שיתמכו בהשערה ע"פ טעמי המקרא ע"פ המקורות הבאים:

[בבלי תענית יא, א] אמר רב יהודה אמר רב: כל (ש"ע א"ח תקעד) המרעבי עצמו בשני רעבון ניצל ממיחה משונה, שנאמר (איוב ה, כ) בְּרָעָב פֶּדֶךָ מַמְוֹת. מרעב מיבעי ליה! אלא הכי קאמר: בשכר שמרעבי עצמו בשני רעבון - ניצול ממיחה משונה. אמר ריש לקיש: אסור לאדם לשמש משתחו בשני רעבון, שנאמר (בר' מקץ מא,ג) **וַיְלִיֹּסֵף יָלֵד שְׁנַי בְּנָיִם בְּטֶרֶם תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב. תנא: חסוכי בנינים משמשין מטותיהן בשני רעבון. תנו רבנן: בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן, באין שני מלאכי השרת ששליוין לו לאדם, ומניחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל ירדה בנחמת צבור. תניא אידך: בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם: אלך לביתי ואוכל ואשתה, ושלוס עליך, נפשי, ואם עושה כן - עליו הכתוב אומר: (ישעיהו כב, יג) **וַהֲגִיזוּ שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תְּרִגּוּ בְּקֶרֶךְ וְשִׂחַט צֹאן אֶלְל בְּשַׂר וְשִׁמְוֹת יָגוּ אֶכּוֹל וְשִׁמְוֹת כִּי מִתָּר נָמוּת: מה כתיב בתריה - (ישעיהו כב, יד) **וַנִּגְלָה בְּאֵזְבֵי ה' צִבְאוֹת אִם יִכְפַּר הַעוֹן הַגָּדוֹל לָכֵם עַד-תִּמְתּוּ. עד כאן מידת בינונים, אבל במדת רשעים מה כתיב - (ישעיהו נו, יב) **אֲחִיו אֶקְהַלְהֶם וְנִסְבְּאַה שְׂכָר וְהִנֵּה קִנְיָן יוֹם מִתָּר. מה כתיב בתריה - (ישעיהו נו, א) **הַצִּדִּיק אָבֵד וְאֵין אִישׁ שָׁם עַל-לֵב וְאֶנְשֵׁי-חַסְדַּ וְאֶסְפִּים בְּאֵין מִבְּיָן כִּי-מִפְּנֵי הָרָעָה נִאֶסְפוּ הַצִּדִּיק: אלא: יצער אדם עם הצבור.**********

ב"ה טוב טעם דעת מלדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ג: **מצות ההשערת**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים סירים ותפקידים) – להגביל, **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **מעט**, **לא** ממש; **טפחא** = **טרחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקף-קטן** – **זקף-גדול**; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדמות; **אזלא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שטור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שטור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שוליע אר"ח הלכות תענית סי' תקעד, ס"ד] מצוה (ח) להרעוב אדם עצמו [א*] בשנת רעבון (טט): כך מצער עצמו עם הצבור וניצל ממתה משונה ורואה בנחמת הציבור (ס"ה)((ט)) <ב> ואסור לשמש בו (י) מטתו, (יא) ה חוץ מליל טבילה; ולחשוכי בנים (פירוש ולמונעי בנים) (יב) מותר (ועיל סימן ר"מ סעיף י"ב). **(שם, ס"ה)** כל (יג) ו הפורש מן הצבור אינו רואה בנחמתן; וכל המצטער עמהם, זוכה ורואה בנחמתן.

בר' מקץ מא,ג) וליוסף ילד שני בנים – מהפך פשטא מונה זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות בכתוב, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחת מהדרשות יוצאת מפשט הכתוב, טעם מונה עשוי לרבות מצב ביניים.

הלימוד מהפשט הוא כנספס ב-**(שוליע אר"ח הלי תענית סי' תקעד, ס"ד)** מצוה (ח) להרעוב אדם עצמו [א*] בשנת רעבון (טט): כך מצער עצמו עם הצבור וניצל ממתה משונה ורואה בנחמת הציבור (ס"ה)((ט)) <ב> ואסור לשמש בו (י) מטתו, (יא) ה חוץ מליל טבילה; מצב הביניים עשוי להיות כהמשך ה-**(שם תקעד, ס"ד)** ולחשוכי בנים (פירוש ולמונעי בנים) (יב) מותר

[כלי יקר] (בר' מקץ מא,ג) בְּטָרְם תָּבֹא שְׁנַת הָרָעָב. מכאן שאסור לעשות צרכיו (ג"א לשמש) בשני רעבון (תענית יא א). ולפי זה היה לו לומר וליוסף יולד שני בנים בשנת השובע. ויש כדמות סמך לדברי בית שמאי שאומרים (יבמות סא ב) שאם יש לאדם שני בנים קיים מצות פריה ורביה, ואם לא הגיד לנו הכתוב שנולדו לו שני בנים בטרם יבוא שנת הרעב הייתי אומר שלכך קרא שם שני אפרים כי הפרני אלהים, לפי שנולד בשנת הרעב שכל העולם היו רעבים וליוסף היה בר ופירות לרוב, אבל עכשיו שקראו אפרים קודם שנת הרעב, ודאי קראו כך לפי שאז יצא ידי מצות פריה ורביה, זה שאמר **(בר' מקץ מא,ג) בְּיַהֲפֹרְנֵי אֱלֹהִים** אחר היות לו שני בנים כדברי בית שמאי. אמנם לדברי בית הלל שסוברים בן ובת דוקא אין לפרש כך. ויכול להיות רמז מכאן למה שאמרו **שלא יבעול אדם כשהוא רעב ולא כשהוא שבע** (רמב"ם הל' דעות פ"ד, הי"ט) על כן לא נאמר בשנת השובע כי מדבר בזמן **הממוצע בין שובע לרעב**:

וְלִיּוֹסֵף יֵלֵד שְׁנֵי בָנִים – מהפך פשטא מונה זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות בכתוב, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחת מהדרשות יוצאת מפשט הכתוב, טעם מונה עשוי לרבות מצב ביניים. ע"פ [כלי יקר] **[כלי יקר] (בר' מקץ מא,ג)** הדרשה היוצאת מפשט הכתוב היא **שלא יבעול אדם כשהוא רעב ולא כשהוא שבע** (רמב"ם הל' דעות פ"ד, הי"ט)

[דבר מלכות, מקץ התשע"ז, ע' נא, ליקוטי שיחות כ' ע' 194, אדמו"ר ממ"ש] רש"י (בר' מקץ מא,ג) בְּטָרְם תָּבֹא שְׁנַת הָרָעָב - מכאן שאסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון (בבלי תענית יא, א): בפר' נח כתב רש"י שנה ובניו נאסרו בתשיש המיטה בתבה, "מפני שהעולם שרוי בצער", זהו שדיק **מכאן** דייקא, ולא מנח ובניו. ונמוקו עמו: מנח אפשר ללמד אסור זה רק כאשר האדם עצמו שרוי בצער, שהרי אף נח ובניו הצטערו בהיותם בתבה, ואילו מיוסף לומדים שהאסור חל גם על מי שאינו סובל מרעב, שהרי יוסף היה לו אוכל בשפע.

בְּטָרְם תָּבֹא – מרכא טפחא, כיתור לרבות שהאסור (לשמש מיטתו) חל גם על מי שאינו סובל מרעב, שהרי ליוסף היה לו אוכל בשפע.

בראשית מקץ מג,ז:

וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאוּל הָאִישׁ לָנוּ וְלַמּוֹלְדָּתָנוּ לֵאמֹר הַעוֹד אָבִיכֶם חַי הַיְיָ לָכֶם אֶח וְנִגְדְּלוּ עַל-פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַגְּדוֹעַ נִדְעַ עַיִן בְּיַמְרוֹ הַיְיָ שְׂאוּל הָאִישׁ – פזר מונה תלישא גדולה

לָנוּ וְלַמּוֹלְדָּתָנוּ לֵאמֹר – מונה אזלא-גרש רביע, כעין יצא מן הכלל ולפי שאחריו יש שני פרטים **הַעוֹד אָבִיכֶם חַי הַיְיָ לָכֶם אֶח** אז אפשר שיצא ללמד על עצמו. אבל אם אלו לא פרטים המתלויים ליוצא מן הכלל, אז זה יצא מן הכלל המלמד על הכלל כולו.

לֵאמֹר – רביע, ארבעה דברים ובמנינם אתה מוצא שנים. **רש"י** ע"פ מ"ר משלים: א"ר אבא אפילו עצי עריסותינו גילה לנו. **הַעוֹד אָבִיכֶם חַי** – קדמא מרכא פשטא, עשוי ללמד על חבירו שלפניו **לָנוּ וְלַמּוֹלְדָּתָנוּ לֵאמֹר** או זה שלפניו מלמד עליו

חַי הַיְיָ לָכֶם אֶח – מונה מונה זקף-קטן

עַל-פִּי – טפחא

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – מונה אתנה

אָבִיכֶם חַי הַיְיָ לָכֶם אֶח וְנִגְדְּלוּ – מרכא (=מאריך) פשטא מונה מונה זקף-קטן, הכתוב הוא תיאור ואחריו פעולה, תבנית העשויה להעיד על לימוד אלפניו ואלפני לפניו. ב-(בר' מקץ מב,ו – כ) במפגש יוסף ואחיו לא מוזכר שאלות יוסף **הַעוֹד אָבִיכֶם חַי הַיְיָ לָכֶם אֶח**. הם אמרו ב-(בר' מקץ מב,יג) **וְהִנֵּה הִקְטָן אֶת-אֲבִינֹה יוֹסֵף** מכאן משמע שיש להם אח ושאביהם חי. עוד לא כתוב ב-(בר' מקץ מב,ו – כ) מה שאמרו ((בר' מקץ מג,ה) **כִּי-הָאִישׁ אָמַר אֲלֵינוּ לֹא-תָרֹץ פְּנֵי בְלִתֵּי אֲחֵיכֶם אֲתָכֶם**: אז אפשר שהכתוב כאן משלים את הכתוב שם. ולזה מרמזת תבנית הטעמים.

כמו-כן מפני דרכי השלום מותר לשנות על מה שקרה בעבר. הכתוב **לָנוּ וְלַמּוֹלְדָּתָנוּ לֵאמֹר** – מונה אזלא-גרש רביע, כעין יצא מן הכלל המלמד על הכלל כולו, ששינוי בסיפור במעשה שקרה בעבר,

אז (א) או שטעם פזר בתבנית הטעמים של **וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל הָאִישׁ** – פזר מונה תלישא גדולה, לוקח רעיון זה למקומות אחרים בתורה.

או (ב) **שְׂאוּל הָאִישׁ לָנוּ וְלַמּוֹלְדָּתָנוּ** – מונה תלישא גדולה אזלא-גרש, בכעין מידת הקש או בנין אב לוקח רעיון זה למקומות אחרים בתורה. בזה יתמוך גם פעמיים זקף בין שני קיסרים בכתוב **חַי הַיְיָ לָכֶם אֶח וְנִגְדְּלוּ**

וְנִגְדְּלוּ - קדמא זקף-קטן במלה אחת, מידה מוקדם והוא מאוחר בענין (מידה ל"א מל"ב מדות דר' אלעזר בריה"ג), ואפשר שכאן היא כמו חלק ממידה י"ב מברייאת דרבי ישמעאל בריה"ג דבר הלמוד מסופו. ע"פ **תורה שלמה סעיף ו** מכאן למדנו ששאל להם ולתולדותיהם בדבר הלמד מסופו, ומכאן שהשיבו עליו. **(מדרש החפץ כתי"י)** בברייאת די"ג מידות דרבי ישמעאל ... מידה יב היא דבר הלמד מסופו. ... שכתב ביאור הדברים ע"פ מידה י"ז מל"ב מדות דר"א בנו של ר' יוסי הגלילי מדבר שאינו מתפרש במקומו ומתפרש במקום אחר וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת ומדע מלמדנו (ט"ו) כי במצוותי ק"ט, ט"ט, שפ"ט: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אנתון, סלוק = סוף-סוף** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט: מרכא = מאריך; רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא** = טרף – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפיקא** – קב"שעשורה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפיקא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקח** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1**; **זקא-קטן** – **2**; **זקא-גדול** – **3**; **רביע** – **4**; **מונח רביע** – לפחות **4**; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** כחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכהה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.10 בראשית מקץ מא,א: (התש"פ)

בראשית מקץ מא,י: פְּרַעְהָ קַצְף עַל-עַבְדֵי יוֹתָן אֹתִי בְּמִשְׁמֵר בֵּית שָׂר הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֵת שָׂר הָאִפָּיִם:

ד' מקץ, נר ג' חנוכה, כ"ז כסלו התש"פ
(בר' מקץ מא,י) יוֹתָן אֹתִי בְּמִשְׁמֵר – קדמא ואזלא כרמז לסדר, רביע כרמז לארבע דברים. בתורת חב"ד כשעלה רצון מלפני הבורא לברוא העולם מארבע סיבות: (טו)בה (ראה להלן) (= טיב הטוב להיטיב, אמיתות הבריאה הנובע מאמיתותיו, יתרון האור על החושך, התאווה הקב"ה שיהיה לו דירה בתחתונים. הבריאה החלה כהסבר הבא
פְּרַעְהָ – פרע ה' העולמות ו- **קַצְף** (גי' = 270 = או"ר האז"ן = 207 + 63) תחילה יצאו אורות דאזן (שער ההקדמות, רב ח' וויטאל) המלה אז"ן היא קוד קצר לצירוף שם הוי"ה שהג' שלו מורכבת כך: יו"ד ה"י וא"ו ה"י (עולה ס"ג) פחות ה אחת עולה אז"ן.
(בר' מקץ מא,י) שָׂר הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֵת שָׂר הָאִפָּיִם ר"ת ש"ה א"ו ש"ה; ס"ת ר"ם י"ת ר"ם (צריך עיון)
הַטַּבָּחִים = הַטֵּב חַיִּים = 58 + 16 = הט"ב אז"ן **אֹתִי** = ר"ד או"ר, במידת גורע ומוסיף נקבל ט(ו)ב"ה ר"ד או"ר אז"ן, טובה ירדת אור און. תחילה יצאו אורות דאזן. מיעוט אורות שנים וכאן בפסוק אחד מרומזים שני אורות אז"ן. עוד רמז להנוכה.

בראשית מקץ מב,ב: וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמַעְתִּי כִּי יֵשׁ-שֹׁכֵר בְּמִצְרַיִם רְדוֹ-שָׁמָה וְשִׁכְרוּ-לָנוּ מִשֵּׁם וְנַחְתָּה וְלֹא נָמוּת:

הסבר הלכתי
 טט - אפשר שיוסף הבין מדבריהם שמטרת בואם למצרים היא רק להראות שהם זקוקים לתבואה, **[בבלי כתובות זז,א – ב]** רב פפא החזיר שדה למוכר שאמר לו לפני המכירה כי מוכר לצורך קניית שוורים, ולא עלה בידו לקנותם. ונאמר כי עשה לפני משורת הדין. הגמרא מביאה מעשה שהיה רעב בנהרדעא ומכרו בתיהם לקנית חיטה וביתניים הגיעה ספינה שהייתה מעוכבת והורה רב נחמן להחזיר המכירות לבעליהם כי באותה שעה עדיין היה להם תבואה וגו'

א' כביכול הלימוד אינו לזמן יוסף ושבטי י-ה אלא לעתיד לבוא, כגון אם המוכר היה כנה כמו אחי יוסף והודיע לקונה מדוע הוא מוכר ומטרת מכירתו לא התקיימה אז יש מקום למעשה החזרת המכר כמו **[בבלי כתובות זז,א – ב]** אמנם כאן המוכר מחזיר הכסף כי סבור שקנייתם הייתה שלא לצורך.

אפשר שנלמד זאת בקל וחומר. מה קונה שלא צריך הסחורה מחזירים לו הכסף, לא כל שכן למוכר שמכר מתוך אילוץ ולא התקיים האילוץ שיחזירו לו הכסף.

(בר' מקץ מב,ב) וַיֹּאמֶר – זקא-גדול בתפקיד שלושה נימוקים להחזרת כסף מהמוכר לקונה (א) אם לא עלה בידי המוכר להשתמש בכסף למטרה שהציב לעצמו. (ב) מכירה בסברה שלא יהיה להם תבואה והתברר שהייתה טעות (ג) קונה מתוך אילוץ כלשהו אף על פי שאינו צריך לקנין.

הסבר בפנימיות התורה

(בר' מקץ מב,ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמַעְתִּי – זקא-גדול מונח זקא-קטן בין שני קיסרים, יצא מהסדר הטבעי, כי ע"פ **[תורה שלמה]** על **(בר' וישב לז,ז)** יעקב אבינו חלם את חלום פרעה וצוה לבניו לאגור תבואה והם מירחו ואגרו ותבואתם נרקבה ואילו יוסף אגר התבואה בשבולים ולא מירח ותבואתו נתקיימה

[רש"י (מב,א) וירא, ראה באספקלריא של קדש שעדיין יש לו שבר במצרים, ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפירוש שזה יוסף. טט ראה באספקלריא של קדש ... ולא היתה נבואה ממש

אפשר כי סדר הטעמים זקא-גדול זקא-קטן מרמז על ענין של גלוי רצון ה' אבל לא ב-נבואה ממש (נבואה ברורה) אלא באספקלריא של קדש (בכעין מראה באור חוזר ו/או מבעד לפרגוד שרק מעט אור או מראה עובר בעדו, כהבדל ראה משמיעה) אבל כאן החל שנוי בסדר הטבעי שלאדם בעצבות אין גלוי נבואה, והמעט כאן יביא לשמחה ולתיקון כאן מאז היעלמות יוסף לא היה ליעקב גלוי ברור מה' ועתה חל שנוי, **שֹׁכֵר** – ר"ת שם בן רחל

(בר' מקץ מב,ב) וַיֹּאמֶר – זקא-גדול בתפקיד שלושה נימוקים לאמירה **הִנֵּה שְׂמַעְתִּי כִּי יֵשׁ-שֹׁכֵר בְּמִצְרַיִם**

(בר' מקץ מב,ב) יֵשׁ-שֹׁכֵר – מקף כבורר בין משמעות לשבור אוכל (כבסיפא של הפסוק **וְשִׁכְרוּ-לָנוּ מִשֵּׁם**) ובין משמעות של סבר ע"פ **[תורה שלמה ג]** היינו תקוה כפ' **[רש"י]** יש לו שבר במצרים, **שֹׁכֵר** – ר"ת שם בן רחל

בפנימיות התורה **שֹׁכֵר** במשמעותו הפשוטה שבירה. טט ורב יז"ז פיש הי"ן **שֹׁכֵר בְּמִצְרַיִם** שבר מצר ים של חטא אדה"ר תחילת התיקון אל הגאולה השלימה, התעוררות דלתתא. מבוסס על תבנית הטעמים **וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמַעְתִּי** – זקא-גדול מונח זקא-קטן בין שני קיסרים, (23 פעם בתורה) כרמז לכעין יציאה מהסדר הטבעי, כעין התעוררות גדולה מלמטה למעלה לבקש תיקון, להפוך מדת הדין למדת הרחמים, לחדש השפעה ע"י תפילה של התעלות .

(בר' מקץ מב,ב) רְדוֹ-שָׁמָה – מקף בתפקיד (א) כבורר בין משמעות "רדו" כהליכה במורד מארץ-ישראל הגבוהה מכל הארצות ובין משמעות גי' רד'ו עולה 210 שנים של גלות מצרים. **[רש"י רדו-שָׁמָה]** – ולא אמר לכו', רמז למאתים ועשר שנים שנשתעבדו למצרים, כמנין רד"ו: מקף בתפקיד (ב) לחבר את שתי המלים **רְדוֹ-שָׁמָה** לענין אחד כדי שמלת רדו תתפרש כגי' 210 כפי' **[שפת ח מ]** ... והכי קשה לרש"י למה צריך למכתב **שָׁמָה**, דהא אחר כך כתיב **מִשֵּׁם**, ואם כן הוה ליה למימר רדו ושברו לנו משם וגו', אלא לכך כתיב **שָׁמָה** רוצה לפרש רד"ו שנים יהיו **שָׁמָה**, אבל בלא מלת **שָׁמָה** לא מצינן למדרש מידי,

(בר' מקץ מב,ב) רְדוֹ-שָׁמָה וְשִׁכְרוּ-לָנוּ מִשֵּׁם – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים. (לימוד א) **[תורה שלמה יט]** מיכן את למד שכל הלוקח תבואה מן השוק ירוד הוא **(ב"ר פצ"א)**. לעומת המגדל תבואה שיש לו משלו. (לימוד ב) **[תורה שלמה כ]** שבו שברו לנו מעט אוכל לפני אותם (היינו צאצאיהם) שכתוב בהם **(דב' וא' ז,ז)** "כי אתם המעט מכל העמים"

(בר' מקץ מב,ב) וְנַחְתָּה – טפחא ללא מרכא לפני בתפקיד שנוי (כאן ענוי הרעב ואחריו השעבוד יביאו לשנוי רוחני עמוק בבני ישראל) **[תורה שלמה כב]** מפני מה נצרפו האבות (אברהם יצחק ויעקב) ברעבון? כדי שיזכו בניהם לתורה **(מדרש שמואל פכ"ח)**

(בר' מקץ מב,ב) וְלֹא נָמוּת – מרכא כרבויו סלוק כהגבלה, **[תו"ש כב הערה]** ע"פ רבינו בחיי שאפילו משתעבדו שיעבוד גדול ברבויו הצרות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מלמדני (ט"ו) כי במצואת האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: מצאתי הששענות: אנתה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(רמוז במרכא), לא יכלו וימותו (רמוז בהגבלה של הסלוק) מתוך הצרות אבל יחיו באותו השבר כדרשו חז"ל "חצי אכלה במ" חצי כלים והן אינם כלים.

בראשית מקץ מביא – יד:

[יא] פִּלְגְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד נַחְנוּ פְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא-הָיוּ עִבְרִיךָ מְרַגְלִים:

[יב] וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִי-עָרְנָת הָאָרֶץ בְּאֵתָם לְרְאוֹת:

[יג] וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְרִיךָ אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הִקְטַן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינְנוּ:

[יד] וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרַגְלִים אַתֶּם:

[רש"י] (בר' מקץ מביא) פִּלְגְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד נַחְנוּ – נצנצה בהם רוח הקודש, וכללוהו עמהם, שאף הוא בן אביהם (ראה ב"ר צא, ז).

פִּלְגְנוּ – זקף-גדול, תפקיד בדרך הסוד האצלה רוחנית מהשמים לאדם, כאן נצנצה בהם רוח הקדש. האצלה מכתר חכמה ובינה ליסוד מלכות וגלויו הנבואי בעולם המעשה.

(בר' מקץ מביא) פִּלְגְנוּ – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, עשרה אחים שהגיעו למצרים הם בני איש אחד משלוש אמהות (לאה, בלהה, זלפה).

לעומת (בר' מקץ מביא) וַיֹּאמְרוּ – רביע, בתפקיד ארבע אמהות כאשר הם מציגים את משפחתם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְרִיךָ אֲחֵים | אֲנַחְנוּ

בְנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הִקְטַן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינְנוּ:

(בר' מקץ מביא) פִּלְגְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד נַחְנוּ פְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא-הָיוּ עִבְרִיךָ מְרַגְלִים:

פִּלְגְנוּ – זקף-גדול, ענין של שלוש פעולות ודרש [בעה"ט] בְנֵי אִישׁ-אֶחָד נַחְנוּ, ולא אמר אנחנו רמוז שאחד ממנו חסר, נַחְנוּ, ג'

במסורת, הכא, ואיך (במ' מט' לב, לב) נַחְנוּ נַעֲבֵר חֲלוּצִים, (איכה ג; מב) נַחְנוּ פִּשְׁעֵנוּ, וזהו שדרשו (ב"ר צא, ז) שאמרו

(א) נַחְנוּ נַהְרוּג כֹּל הַעִיר אִם לֹא יִתְנוּ לָנוּ,

(ב) וְזֶהוּ בִשְׂבִיל שִׁנְחָנוּ פִּשְׁעֵנוּ בּוּ

(ג) נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לְהַלְחֵם אִם לֹא יִתְנוּהוּ לָנוּ לְפָדוֹתוֹ:

בראשית מקץ מביא: וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי עִבְרִיךָ אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנָעַן

וְהִנֵּה הִקְטַן אֶת-אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינְנוּ:

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פֶרֶט קְדָמָה עִבְרִיךָ כֹּל הַצְרִיךְ לִפְרֵט אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנָעַן וּפְרֵט בְּתֵרָא הַמְפֵרֵט הַפְרֵט

קְדָמָה

(בר' מקץ מביא) וַיֹּאמְרוּ – רביע שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי – מונח תלישא-קטנה, (א) מארבע אמהות (ב) כעין ארבע שיעורין, חציצין ומחיצין

(א) מארבע אמהות

וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פֶרֶט קְדָמָה וַיֹּאמְרוּ – רביע, אף שהם מארבע אמהות אמרו שהם ויוסף מאוחדים ע"פ [רש"י] (מב, יא) (כמו

הנלמד ב-[ב"ר (תיאודור – אלבק) פר' צא]) נצנצה בהם רוח הקדש (ובפרט בתראה מתברר) וכללוהו עמהם שאף הוא בן

אביהם. לכן הם שנים עשר. ואפשר שבמידת סמוכים הנלמדת ב-[בר' מקץ מבי, יד] יוסף מרמוז להם בדבריו ש- (מב, יד) הוּא (מב, יג)

הָאֶחָד ש-אֵינְנוּ:

אֲחֵים | אֲנַחְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנָעַן פֶרֶט בְּתֵרָא הַמְפֵרֵט הַפְרֵט קְדָמָה

מצד אחד אֲחֵים – דרגא פסק אֲנַחְנוּ – תביר, מחולקים ביניהם א' מצד אמותיהם וכתוצאה יחסים ביניהם, ב' מצד יחסם ליוסף

מצד אחר קריאה ללא פסק אֲחֵים אֲנַחְנוּ בְנֵי אִישׁ-אֶחָד – דרגא פסק תביר מרכא טפקא, על כל פרט חל הענין המדובר בו ע"פ פ'י

רש"י (מב, יא) נצנצה בהם רוח הקדש וכללוהו עמהם שאף הוא בן אביהם.

(ב) כעין ארבע שיעורין, חציצין ומחיצין

(מב, יג) וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי – רביע מונח תרסא – כעין ארבע שיעורין – אומדנא, חציצין ומחיצין

(א) לפסוק (מב, יב) – עשרה שערים, ע"פ [רש"י] נכנסו בעשרה שערי העיר במקום בשער אחד,

(ב) לפסוק (מב, יד) ע"פ [רש"י] מדרשו (ב"ר צא, ז)

(א) אומדנא לממון לפדיון יוסף,

(ב) אומדנא על פעולה אם לא יסכימו לפדותו בממון, להרוג או ליהרג,

(ג) שיעור שנים החריבו שכם

בראשית מקץ מביא: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרַגְלִים אַתֶּם:

הוּא – רביע, ארבעה דברים אמר להם יוסף כמדרש שמביא [רש"י] (בר' מקץ מבי, יד) הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם – הדבר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי,

שאתם מרגלים, הוּא האמת והנכון; זה לפי פשוטו. ומדרשו (ב"ר צא, ז): אמר להם: (טט א) ואילו מצאתם אותו ויפסקו עליכם ממון,

תפדוהו? אמרו לו: הין. (טט ב) ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון, מה תעשו? אמרו לו: לכך באנו, או להרוג או ליהרג.

אמר להם: (טט ג) הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם – להרוג את בני העיר באתם! (טט ד) מנחש אני בגביע שלי, ששנים מכם החריבו כרך

גדול של שכם.

או נאמר כי הדבר הרביעי הוא כפ' [ספורנו] (בר' מקץ מבי, יד) הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם. אותו האחד שאתם אומרים שאיננו ואינכם

מפרשים אנה הלך הוא שהלך בעצתכם להגיד מה שראיתם או שהסכמתם כדי לרגל כמו שאמרת:

תבנית הטעמים הפותחת פסוק זה (בר' מקץ מבי, יד) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם – (סלוק) מרכא טפקא בתפקיד דרישת סמוכים, כעין מידה מל"ב מידות

(כב) מדבר שחבירו (הכתוב לפניו) מוכיח עליו, היינו שדברים מהכתוב הקודם משפיעים על הנלמד בפסוק זה. לכן אפשר לפרש כך:

האחד שאיננו (המגיע לכאן מהפסוק הקודם) (בר' מקץ מבי, יג) הוּא זה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצצת ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-סוף** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרנא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרנא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרנא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקה-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מנה רביע – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.11 בראשית מקץ מא,א: (התשפ"א)

בראשית מקץ מא,ד: ותאכלנה הפרות רעות המרעה ונדקת הבשר את שבע הפרות ופת המרעה והבריאת וייקץ פרעה:

(בר' מקץ מא,ד) ותאכלנה הפרות – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים מרומזים בכתוב זה, (לימוד א) כאן שבע שנות השובע נאכלות בשבע שנות הרעב כפ' **[רמב"ן] (בר' מקץ מא,ד) ותאכלנה הפרות** - על דעתי הוא סימן שיאכלו (שבע) שני הרעב את (שבע) שנות השובע, ומזה למד יוסף לאמר לפרעה **(בר' מקץ מא,לה) ויקבצו את-כל-אכל השנים הטבות, (בר' מקץ מא,לו) והנה האכל לפקודן לארץ לשובע שני הרעב**, כי ראה שהפרות והשבילים הטובות תבואנה אל קרב הרעות. ואיננה עצה, כי הילועץ למלך נתנוהו (בשלב זה)? רק בפתרון החלום אמר כן. **(בר' מקץ מא,ל) ונשפח פלי השבע, (בר' מקץ מא,לא) ולא ינדע פריבאו אל-קרפנה ומראינו רע**, כי ראה ש(הפרות הרעות) לא היו באכילתן בריאות וטובות, רק היו להן למחיה, אילו לא אכלו אותן היו מתות בכחשיהן. ולא כדברי **[רש"י]** שאמר ונשכח כל השבע, הוא פתרון הבליעה:

(לימוד ב-ו-ג) נקדים ונביא את [שכל טוב (בבור)] (בר' מקץ מא,ד) ותאכלנה הפרות. כן נראה לו שפתחו פיהו ובלעו את הבריאות: **רעות המרעה ונדקת הבשר**. שעלו לבסוף: **את שבע הפרות ופת המרעה והבריאת**. שעלו בתחלה: **ויקץ פרעה**. זה סיפור הסדרן: כפ' **[רש"י] ו- [דר"ק] (בר' מקץ מא,ד) ותאכלנה** - סימן שתהא כל שמחת השובע (של שבע השנים הראשונות) **נשכחת** בימי הרעב (בשבע שנות הרעב)

[שפת"ח ו] דקשה לרש"י ד- (מא,ד) ותאכלנה הפרות יש לפרש **בשני פירושים**, האחד שתהא כל שמחת השובע נשכחת בימי הרעב, והשני שהיא סימן שיהא לבריות מאכל בימי הרעב, וזה סימן טוב הוא, ועל זה פירש הוא סימן שתהא וכו'. וזה הפירוש אמת דהא מצינו לקמן בהדיא שיוסף פתר אותו כן, ומהרש"ל פירש דקשה לרש"י למה אמר **(מא,ד) ותאכלנה**, הוה ליה למימר ותבלענה (כמו שפ' **[שכל טוב]**), כי אין לשון אכילה שייך לומר על בעלי חיים זה את זה, לכך מפרש סימן וכו' עד כאן לשונו:

(בר' מקץ מא,ד) רעות המרעה ונדקת הבשר – מהפך פשטא מונח זק-קטן, זק-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. אפשר שזה לפי **[שפת"ח ו] (לימוד א) שתהא כל שמחת השובע נשכחת בימי הרעב**, (כמו בליעה שאינה ניכרת וזה היפוך הטובה שקדמה) **(לימוד ב) אפשר שהוא הפשט שהוא סימן שיהא לבריות מאכל בימי הרעב**, וב- **(בר' מקץ מא,כא) ולא נודע פריבאו אל-קרפנה** פרעה משלים את מה שלא כתוב כאן **(מא,ד)**, שהאכילה הייתה כדי חיותם ולא מעבר לכך. חלום השבלים הוא על המאכל משנות השובע הלא משיביע בשנות הרעב וזה אחד הפירושים ל- **(בר' מקץ מא,כד) ותבלענן השבילים הנדקת את שבע השבילים הטבות** פרעה משלים את מה שלא כתוב כאן **(מא,ד)**.

לפי **[שפת"ח ו] על פ' [רש"י] (לימוד א זה ב' מהארבע) שתהא כל שמחת השובע נשכחת בימי הרעב**, (היפוך הטובה) **(לימוד ב זה ג' מהארבע)** אפשר שהוא הפשט שהוא סימן שיהא לבריות מאכל בימי הרעב, **(לימוד ד) [העמק דבר] (בר' מקץ מא,ד) ותאכלנה הפרות**. לא כתיב שבע הפרות כמו דכתיב בפרות הטובות, אלא סתם פרות שנים הנה, דשתי שנים הראשונות אכלו יגיע שבע שנים הטובות, ואח"כ הועיל מעט ביאת יעקב למצרים שלא תכרת ברעב;

(בר' מקץ מא,ד) רעות המרעה ונדקת הבשר את שבע הפרות – זק-קטן ... זק-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) בתפקיד היקש. זה אחד הרמזים איך יוסף הקיש מחלום על פרות אל בני אדם. פרות היו הכח המניע במצרים ובעולם, ויש להאכילם כדי שיבצעו תפקידם. מראן הרע רמז על הצורך לקבץ מזון שנות השובע כדי שבני אדם ובהמותיהם יתקומו בשנות הרעב.

(בר' מקץ מא,ד) והבריאת – אתנה מגביל בריאות כפי **[רמב"ן]** כדי מחיה שלא למות בכחשיהן.

[בכור שור] (בר' מקץ מא,ד) ותאכלנה הפרות: לבסוף **(בר' מקץ מא,ל) וכלה הרעב את-הארץ: וייקץ פרעה**: כדי שיתבונן ולא ישכח מקצת הדברים על ידי ערבוב החלומות, אם היה רואה ולא ייקץ בינתים. אבל לדעת **[רשב"ם] (בר' מקץ מא,ד) וייקץ פרעה** - ויישן מיד ויחלום וגו'. בין שינה מעט לשינה שנייה רגיל חלום להתחלף לעניין אחר ועדיין אינו נותן לב להבין שזה חלום הוא עד שנגמרה שינתו וניעור לגמרי ואז **וייקץ פרעה** לבסוף והנה חלום, אבל עד עתה לא ידע:

(בר' מקץ מא,ד) וייקץ פרעה – טפחא בתפקיד שנוי, לפי **[רשב"ם]** השנוי הוא שבדרך כלל נושא החלום מתחלף אחרי יקיצה והירדמות. אבל בחלום פרעה הנשוא חזר על עצמו אחרי ההירדמות השנייה ורק ב- **(בר' מקץ מא,ז) וייקץ פרעה** (ביקיצה השנייה הבין) **והנה חלום**: שזכר חלומו עם שניים, ויש אומרים שזכר אבל סיפר עם שניים כדי לבדוק את הפותרים. ויוסף תיקן את סיפורו ומזה ידע פרעה שיוסף בעל יכולות רוחניות מיוחדות.

(בר' מקץ מא,ד) וייקץ פרעה – סלוק זכרון מוגבל של חלומותיו.

בראשית מקץ מא,ג: ויקרא יוסף את-שם הבכור מנשה פרי-נשני אלהים את-כל- עמלי ואת כל-בית אבי:
בראשית מקץ מא,ג: ואת שם השני קרא אפרים פרי-הקרני אלהים בארץ ענני:
[דבר מלכות מקץ התשע"ח, ע' רעג, ליקוטי שיחות טו, אדמו"ר ממ"ש ע' 433] (בר' מקץ מא,ג) פרי-נשני אלהים ... (בר' מקץ מא,ג) פרי-הקרני אלהים. מנשה – יוסף חשש שבסביבה המצרית הטמאה ישכח את בית אביו ויאבד את צדקתו וקריאת שם זה הזכירה לו תמיד סכנה זו, וכך הצליח להתגבר ולא לשכוח. **אפרים** – מורה על שלב שני ונעלה יותר. לא זו בלבד שמצרים לא השפיעה עליו לרעה אלא היא עצמה הביאה לפירון והתעלות רוחנית בבחינת יתרון האור מתוך החושך.

(בר' מקץ מא,ג) מנשה – אתנה להגביל את יוסף מלשכוח בית אביו ואמונתו.

(בר' מקץ מא,ג) אפרים – אתנה להגביל את השפעת מצרים על יוסף ע"י שהוא יתעלה בלימוד התורה שלמד מיעקב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטל"ר) כי במצאות האמת – התלים קי"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית התשעו"ת; אנתח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפחא – בקי שעשויה לגזול, תור רבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מוסים; מקף-כ"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו-י – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו-י; זקף-קטן – 2; זקף-גזול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדמות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מב,טו: בַּזָּאת תִּבְקְנוּ חַי פְּרִיעָה אִם-תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם-בְּכֹא אֶחֶיכֶם הַקְּטָן הַנֶּה:

בַּזָּאת תִּבְקְנוּ - טפחא אתנח, תבנית טעמים של "שמע ישראל", גי' בַּזָּאת עולה 410, גי' שמע עולה 410, 410 פסוקים בתורה פותחים בטעם טפחא ואחריו אתנח כמו "שמע ישראל" או מונח אתנח כמו "בראשית ברא אלקים". אחד התפקידים של תבניות אלו מלמד על קשרים לנושא קבלת עול מלכות שמים ע"י ישראל והעמים ומה קורה כשאין קבלת עול מלכות שמים, קשר לבריאה, התחדשות הבריאה, אחדות עם הבורא.

מס' פסוקים בתורה 5846 כאשר מחלקים מספר זה ב-410 התוצאה עולה 14.2585 ובעיגול זה 14.26 שזה במלים י"ד הוי"ה. המקבל עול מלכת שמים, ה' משיגה עליו בהשגחה פרטית. התמדה במצוות שמע ישראל, מקימים קומת השכינה ויוצאים מגלות בכלל. (קצת ע"פ אור המאיר פורסם בדבר מלכות מקץ התשע"ד)

[הארת מספר 410, הרב יקותיאל זלמן פיש הי"ו] (א' אה"מ, ד' אייר התשע"ז 30 אפר' 17)

שְׁמַעְתִּי מֵרָ' וְלִמָּן פִּיִּשְׁר שְׁלִיט"א שְׁטַעַם טַפְחָא אֶתְנַחְתָּא מוֹפִיעַ בְּכֹל הַתּוֹרָה 410 פְּעָמִים, שׁוֹה הַגִּימְטְרִיָּא שֶׁל "בְּזָאת" וְכִמו שְׁרוּאִים טַעַם טַפְחָא אֶתְנַחְתָּא בַּפְסוּק **(בר מקץ מב, טו) "בַּזָּאת תִּבְקְנוּ"** וְכִן שְׁרוּאִים טַעַם טַפְחָא אֶתְנַחְתָּא בַּפְסוּק **(דב' וא' ו, ד) "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד"** כִּי שְׁמַע בְּגִימְטְרִיָּא 410. וְכִן רוּאִים טַעַם טַפְחָא אֶתְנַחְתָּא בַּפְסוּק **(בר' א, א) "בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"**. וְהַמְסַפֵּר 410 נִרְמַז בְּאוֹתוֹת י"ת שֶׁל בְּרֵאשִׁית. וְנִרְאֶה לְבָאָר אֶת הַקְּשֶׁר שֶׁל מִסְפֵּר 410 לְטַעָמִים אֵלּוּ, דְּמוּבָא בְּרַמ"ד וְאוּלַי (סִפְר הַלִּיקוּטִים ע' שְׁלו) טַרְחָא סוּד הַטְרַח וְהַעֲמֵל שְׁעַמְלִים דְּרַגְיָן קְדִישִׁין לְעֲשׂוֹת הַזְּיוּג הַמְבַקֵּשׁ, מִפְּנֵי הַקְּלֹפוֹת הַמְתַמְצָעִים. וְאֶחָדֶיָּה גֵבָא אֶתְנַחְתָּא קְשִׁימִי תַקְטָאִים מִן הָאָרֶץ וְרַשְׁעִים עוֹד אֵינֶם. וְרוּאִים שְׁטַעָמִים אֵלּוּ מְסַמְלִים אֶת סִילוּק הַקְּלִיפוֹת מִהַמְלָכוֹת, וְזֶה הַסּוּד שֶׁל מִסְפֵּר 410 שְׁמַסְמֵל אֶת הָעוֹלָם הַשְּׁמַיִנִי שֶׁמַּסְלֵק אֶת הַקְּלִיפוֹת מִהַמְלָכוֹת, כִּי 410 הוּא הַמְסַפֵּר שֶׁל שְׁמוֹת עוֹלָם הַשְּׁמַיִנִי, דְּרָוִר, שְׁמַיִנִי, קְדוּשָׁ, אַחַת, קִשְׁט, מְשָׁן. בְּמוּבָא שְׁעָרִים לְהֶאָרִיז'ל (רַצַּב) הִנֵּה נִתְבָּאָר שְׁמַהַבִּינָה וְלַמְעַלָּה אֵין שׁוֹם אֶחָדֶיָּה אֵל הַקְּלִפָּה. וְכִן מוּבָא בְּסִפְר 'מְלֵאךְ הַבְּרִית' לְבָן אִישׁ ח' (פ' אִמּוֹר) שְׁמֵלוּי הָאוֹת ח'י"ת בְּגִימְטְרִיָּא קוּדְשׁ. וְיִמְבָּאָר לְדְבַרֵינוּ דְּמֵלוּי ח'י"ת מְרַמֵּז עַל הַשְּׁמַיִנִי שְׁפָלוּ קוּדְשׁ. וְכִן עוֹלָם הַיִּבְלֵי הַשְּׁמַיִנִי נִקְרָא קוּדְשׁ. וְכִן מוּבָא בְּסִפְר 'זְרַע קוּדְשׁ' שְׁשֻׁטָן בְּגִימְטְרִיָּא יֵשׁ מ"ט. וְכִן מוּבָא בְּרַ"א **(משלי טז, ד) לְהַסְטְרָא אֶחָדָא אֵינוֹ רַק מ"ט שְׁעָרֵי טַמְאָה, שְׁעַר הַחַמְשִׁים אֵין לוֹ, וְזֶהוּ 'כֹּל פְּעֵל ה' לְמַעַנְהוּ וְגַם רַשָׁע לְיוֹם רַעְהוּ', 'כֹּל פְּעֵל' הוּא ו' שְׁעָרֵי בִינָה, וְגַם רַשָׁע', הוּא מ"ט שְׁעָרֵי טַמְאָה. וְכִן מוּבָא בְּסִפְר 'אָמוֹנַת עִמְיָה' (תשנ"ז ע' רפב) בְּשֵׁם הַר"ש אוֹסְטוֹפֶלְעֶר עַל הַכְּתוּב 'וְהַגְּמִים? מִי בְּפוּרֵי עֲנָבִים', שְׁהַאֲוִיתוּת שְׁבָאוֹת קֹדֶם הַמְלָה עֲנָבִים הֵן סַמָּאֵל, וְיִמְבָּאָר לְדְבַרֵינוּ דְּעֲנָבִים וַיַּיִן, מְסַמְלִים אֶת מִסְפֵּר שְׁבַע. לָכֵן הָאוֹתִיתוּת שְׁקֹדֶם עֲנָבִים הֵן סַמָּאֵל, לְרַמֵּז שְׁעַר הַעֲנָבִים הַשְּׂיָכִים לְמִסְפֵּר שְׁבַע, נִמְצָא סַמָּאֵל, וְלֹא לְאַחַר מִכָּן. וְכִן שְׁכִינָה קְדוּשָׁה בְּגִימְטְרִיָּא שְׁמוּנָה מְאוּת, דְּבַמְסַפֵּר שְׁמוּנָה יֵשׁ רַק שְׁכִינָה קְדוּשָׁה. וְכִן שְׁמַעְתִּי מֵהַר"ג ר' אֶבְרָהָם אֲגָשִׁי שְׁלִיט"א שְׁשֻׁגְבְּנו טְהַרְנוּ נוֹרָא בְּגִימְטְרִיָּא 888. וְכִן מוּבָא בְּסִפְר 'נְהוּרָא דְיוֹסֵף שְׁמוּנָה 410 שְׁנַיִם שְׁעָמֵד בְּכִית הָרְאִישׁוֹן בְּגַלֵּל שְׁהוּא תַחֲנוּת בִּינָה הַמְסַמְלֵת אֶת הַשְּׁמַיִנִי. וְכִן 410 בְּגִימְטְרִיָּא אֲבוֹת אוּ אֲלֵיהוּ מְשִׁיִּים, כְּפִי שְׁנִבְבָּא שְׁאוּר הַגְּאֵלָה בְּאֵי מְהַשְּׁמִינִי בְּזִכּוֹת אֲבוֹת.**

בראשית מקץ מג,ט: אֲנֹכִי אֶעֱרְכֶנּוּ מִיְדֵי תִבְקֶשְׁנוּ אִם-לֹא תִבְיָאתִיו אֲלֵיךָ וְהַצַּנְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחִטָּאתִי לָךְ כָּל-הַיָּמִים:

[דבר מלכות מקץ התשע"ח, ע' עב, ע"פ ליקוטי שיחות אדמו"ר מ"ש חלק ל ע' 215 ואילך] בכבא בתרא (קעגב), איתא "אמר רב הונא מנין לערב דמשתעבד, דכתיב **אֲנֹכִי אֶעֱרְכֶנּוּ מִיְדֵי תִבְקֶשְׁנוּ**, ואף שנדחו דבריו בגמרא שם, הובאה ילפותא (לימוד) זו בכמה מקומות (רש"י גיטין (ג,א), מרדכי בבא מציעא פרק ז', בית יוסף טור חושן משפט סימן קכט, ועוד).

ויש לעין בזה, דלכאורה יהודה לא היה ערב על החוב אלא הוא היה הלוח עצמו, ואם כן איך ילפינן מזה דין ערבות (ועיין גם בגירסת השאילתות (שאילתא לא) בגמרא שם)?

ויש לומר שאין הכונה שאצל יהודה היה דין ערבות, אלא דמאחר שיהודה הגדיר את התחיבותו ליעקב בשם ערבות, ילפינן מזה שגם חיוב הערב למלוה הוא באותו גדר של התחיבות יהודה ליעקב.

דהנה גדר שעבוד ערב יש לבאר בשני אופנים. (א) דהשעבוד שייך רק לחוב, שמשעבד עצמו לשלם חובו של הלוח. (ב) הערב עומד במקום הלוח ממש, דכשם שיש שעבוד הגוף על הלוח לשלם חובו (דפריעת בעל חוב מצוה), מלבד שעבוד ממון, כך חל שעבוד הגוף על הערב שעומד במקומו.

ועל-פי-זה יש לומר דילפינן מיהודה שגדר שעבוד הערב הוא באופן השני, שהרי יהודה שעבד נפשו לגמרי, וכלשון רש"י (ויגש מז, לב), "ואני נתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה מב' עולמות", וילפינן מזה שגם אצל הערב השעבוד הוא שעבוד הגוף, דעומד במקום הלוח ממש.

(בר' מקץ מג,ט) אֲנֹכִי אֶעֱרְכֶנּוּ- פשטא זקף-קטן, שתי דרשות בפשט הכתוב, כהסבר **[ליקוטי שיחות, חלק ל]** גדר שעבוד ערב יש לבאר בשני אופנים. (א) דהשעבוד שייך רק לחוב, שמשעבד עצמו לשלם חובו של הלוח. (ב) הערב עומד במקום הלוח ממש, דכשם שיש שעבוד הגוף על הלוח לשלם חובו (דפריעת בעל חוב מצוה), מלבד שעבוד ממון, כך חל שעבוד הגוף על הערב שעומד במקומו. **מִיְדֵי תִבְקֶשְׁנוּ** – טפחא אתנח, טפחא ללא מרכא בתפקיד שנוי וטעם אתנח בתפקיד הגבלה ללמד מיהודה שגדר שעבוד הערב הוא באופן השני, שעבוד הגוף ולא רק חיוב לשלם החוב.

בראשית מקץ מג,י:

כִּי לוֹלֵא הַתְּמַהְמָה־נּוּ פִּי-עֲתָה שְׁבַנּוּ זֶה פְּעָמִים: תבנית טעמים מלאה של בראשית א,א וכן רישא 14 אותיות כמו שם, וסיפא 17 אותיות ושם 14 אותיות. ארבע עשרה אותיות זה כמו גי' דו"ד רמז למלך המשיח. 17 אותיות זה גי' י"ז עולה גי' א' ה' ר' ה' כמו ר"ת של א"ת ה'שמים ו'א"ת הארץ.

[בעה"ט] פִּי-עֲתָה שְׁבַנּוּ זֶה, ס"ת שם בן ארבע, לומר שהשם מלוה לצדיקים: **כִּי לוֹלֵא הַתְּמַהְמָה־נּוּ** – ר"ת כל"ה – פְּלָה – התורה הכלה, פְּלָה – סיום מעשי בראשית **כִּי-עֲתָה שְׁבַנּוּ זֶה פְּעָמִים** – ס"ת י-ה-ו-ה בדרך חסידות – תשובה **פְּעָמִים** – יוה"כ ... לולא – אותיות אלו"ל בדרך פנימיות וסוד: לולא חטא אדה"ר הבריאה הייתה מגיעה לתיקונה מיד, אבל החטא גרם לעולם "לרעוד" כ"ו (גי' הוי") דורות עד מתן תורה – פְּלָה ואז פְּלָה מעשי בראשית **פְּעָמִים** היינו שתי פעמים שם הוי' זהו שם ב"ן המבטא צירוף הוי' בעולם המעשה.

בתורת האר"י לסוף ו' אלפים שנה יגיע תיקון ראשון של י' ספירות דיושר – כלים שמהותם רוח בכל העולמות בכל עולם ועולם (כלים דרוח, אור פנימי שבהם, אור מקיף שלהם). תיקון זה ישוב שוב בסוף האלף השביעי, בסוף האלף השמיני, בסוף האלף התשיעי. בכל תיקון י' ספירות דיושר בכל עולם מתעלים בדרגות תיקון שני יהיה תיקון י' ספירות דעיגולים – כלים שמהותם נפש בכל העולמות בכל עולם ועולם (כלים דנפש, אור פנימי שבהם, אור מקיף שלהם). כלים שמהותם נפש מזדככים ומתעלים למקורם לדרגת השלימות. תיקון י' ספירות דעיגולים – כלים שמהותם נפש יהיה בסוף האלף העשירי, או אולי במקביל לתיקון י' ספירות דיושר – כלים שמהותם רוח

ב"ה טוב טעם ודעת לדמוני (טט: זרוע, גדול) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצצת ההשערת**: אנתה, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.12 בראשית מקץ מא,א: (התשפ"ב)

בראשית מקץ מא,ה: ויישן ויחלם שנית והנהו שבע שבליים עלות בקנה אחד בריאות וטבות:
בראשית מקץ מא,ו: והנה שבע שבליים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן:
בראשית מקץ מא,ז: ותבלענה השבליים הדקות את שבע השבליים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום:
בראשית מקץ מא,ח: ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את-קל-חרטמו מצרים ואת-קל-חקמיה ויספר פרעה להם את-חלמו ואין-פותר אותם לפרעה:

(בר' מקץ מא,ה) **ויישן** – זקף-גדול בתפקיד שלושה למודים.

[כלי יקר] (למוד א) (בר' מקץ מא,ה) ויישן ויחלם שנית. לא נאמר ויחלום עוד אלא שנית, להורות שחלום אחד הוא ונשנה פעמיים. **(למוד ב) והנהו שבע שבליים עלות בקנה אחד,** ואצל הרעות לא נאמר בקנה אחד, לפי ששבע שני השובע היו רצופים בזה אחר זה על כן עלו בקנה אחד המצרפם, אבל שבע שני הרעב לא היו רצופים כי אחר שנתים ימים כשבא יעקב פסק הרעב וחזר במותו על כן לא נאמר בקנה אחד. **(למוד ג) ועוד שזה מורה על ריבוי התבואה שאפילו קנה אחד יצמיח שבעה שבליים וטובות ותרתי לטיבותא.** והרעות היה בהם תרתי לרעותא **צמחו אחד אחד,** ועוד שהיו שדופות קדים. **(בר' מקץ מא,ז) וייקץ פרעה והנה חלום:** כי גם הוא הבין שחלום אחד הוא:

[מלבי"ם] (בר' מקץ מא,ה) ויישן ויחלם שנית. החלום השני היה פתרון של החלום הראשון, שהפרות מורות החרישה והזריעה והשבליים מורים על התכלית שהיא הקצירה, והפתרון מבואר יותר, והיה פה חמשה ענינים שבעבורם ראוי שיתקיים החלום. א] שהיה חלום שנשנה, הפרות והשבליים, ב] היה חלום שנפתר בתוך חלום, כי השבליים פתרון הפרות, וזה מורה על קיום החלום כמ"ש חז"ל, ג] **(בר' מקץ מא,ז) וייקץ פרעה והנה חלום:** שלא הרגיש שהוא חלום עד אחר שהקיק, כי תחלה נדמה לו שהוא רואה הכל בהקיק כי היה חלום מסודר:

אמנם **[מלבי"ם]** כותב והיה פה חמשה ענינים שבעבורם ראוי שיתקיים החלום. ובפועל לומד שלושה למודים שעשויים להיות מרומזים ב-**(בר' מקץ מא,ה) ויישן** – זקף-גדול בתפקיד שלושה למודים כפי שסימן בפרשו.

בנושא **[כלי יקר] חלום אחד הוא ונשנה פעמיים**

אפשר שע"פ תבנית הטעמים ההסבר הוא כלהלן: **(בר' מקץ מא,ה) ויישן ויחלם שנית והנהו** מונח לגרמיה (= מונח פסק) כעין מדה י"א מל"ב מדות סודר שנחלק. **בקריאה עם פסק** הפסק אחרי מלת **והנהו** מצרף את המלה אל הכתוב לפניו ומנתקה מהכתוב אחריה. משמעות הכתוב שמבחינת תוכן החלום זה חלום שני. **בקריאה בלי פסק** זה כנאמר ב-**(בר' מקץ מא,ה) ויאמר יוסף אל-פרעה חלום פרעה אנהו הוא** מראה הפרות ומראה השבליים מלמדים היבטים שונים בנושא אחד. ומהכתוב **(בר' מקץ מא,ה) ויאמר יוסף אל-פרעה חלום פרעה** **מא,כב) ויאמר פרעה** (מראה השבליים) בלי זכרון מלת **(בר' מקץ מא,ה) שנית** אפשר שגם פרעה הבין שהמראות הם בנושא אחד (וכך פי' **כלי יקר**) אבל פותר החלומות לא תמכו במחשבתו.

בטבע שבליים אחדות עולות מגרגר אחד, וכן פי' **[רשב"ם] (בר' מקץ מא,ה) בקנה אחד** - זהו סימן לשובע, לכל גרעין (טט: זרוע, גדול) שבע שבליים: מלת **(מא,ה) והנהו** מלמדת על חידוש לעומת הרגילות בטבע. החידוש בהבנה פשוטה של החלום, שמגרגר זרוע אחד עלה קנה אחד וממנו יצאו שבע שבליים ובעטרה (קצה עליון) של כל אחד שורות רבות של 2 או 6 גרגרים בכל שורה לפי הזן של שעורה. השעורה גדלה בתנאי אקלים של קור וחום ומעט מים שזה מתאים למצרים יותר מחיטה. **(מא,ה) והנהו** – פסק – כמפסיק, **שבע שבליים** – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע, אפשר שכאן חמש, ראה בהמשך

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (בר' ויגש מז,יח) ותתם השנה ההוא ויבאו אליו בשנה השנית. יש לומר שהוא שנה שניה לרעב, וא"ת והרי למעלה מהענין כתוב **(בר' ויגש מז,יח) פייגה שנתים הרעב**, וזה המעשה שמכרו המצריים איש שדהו לא היה אלא אחר שבאו אחיו למצרים, יש להשיב שהענין מוקדם ומאוחר, ונאמר שזה המעשה היה בשנה שבא יעקב אבינו ובניו למצרים, ומשבאו נפסק הרעב והתחילו לזרוע, והוא מסייע למה שארז"ל **(בר' ויגש מז,ז) ויבא יעקב את-פרעה:**, אמר לו יהי רצון שיעלה נילוס לרגליך, וכן היה, כי בשנה הראשונה מכרו הכסף והמקנה, ובשנה גם שדותיהם, ומקניהם ואת עצמם, ומכאן ואילך נפסק הרעב והיו זורעין ונותנים חמישית לפרעה, (ההסבר שלנו לפי השיטה הראשונה ולא לפי השיטה הבאה) ואם רצונך אמור, כי הכתוב אמר **(בר' ויגש מז,ו) ועוד תקם שנים אשך ארץ-חריש וקציר:**, ואיך היו זורעין בשנה השלישית, אלא זה שאמר הכתוב **(בר' ויגש מז,יח) ויבאו אליו בשנה השנית,** שנית למכירת מקניהם, שהוא שביעית בסוף שני הרעב, כי מה שאמר למעלה **(בר' ויגש מז,יג) ואלה ארץ מצרים,** הוא בשנה הששית עד פי' **אם-תם הלסף ומקנה הבהמה,** ובשביעית מכרו גויתם ואדמתם,

(בר' ויגש מז,יח) ותתם השנה ההוא – זרקא סגול בתפקיד גריעה (א) מהשנה השניה שלא השלימה ברעב אלא כנאמר **[בראשית רבתי]** אבל שנה שניה לא השלימה ברעב שמשעה שירד יעקב למצרים פסק הרעב ונתרוח העולם. מברכת יעקב לפרעה נתבטלה הגזרה וחזרו לחרוש ולזרוע ולאסוף תבואות (ב) ?

[חזקוני] (בר' מקץ מא,ה) עלות בקנה אחד אות הוא לשובע. ומפורש יותר מן (טט: החלום) הראשון ובדין הוא (ששבע שבליים בקנה אחד) דלהוו מכחישים את היניקה זה לזה ואפי' הכי היו **בריאות וטבות:**

(מא,ה) עלות – תביר **בקנה אחד** – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אלו הגרגרים שבראש השבולת, טעם **(מא,ה) עלות** – תביר מרמז על אפשרות של הכחשת יניקה.

(מא,ה) ואפי' הכי היו בריאות וטבות – מרכא מרבה ביבול המשובח, סלוק מגביל את הנזק.

[העמק דבר] (בר' מקץ מא,ה) עלות בקנה אחד. גם זה בא להוכיח שיהיה השובע רק במקום אחד היינו במצרים, משא"כ בשבליים הרעות היה בשבע קנים מפוזרים מעט, להוכיח שנתפזרו צורת השבליים הלאה ממצרים. והענין דלהלן מ"א נ' (2) ונ"ד **(בר' מקץ מא,נד)**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצואתו האמנותי – התלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצאתי התשעורת**: אנתח, סלוק = סוף-ספיק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהך פשטא** – מוציא מפשט: **מרכא** = מאריך, רבוי; **דהא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דהא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקח** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = **גרש** = **גרשימ** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יְהִי רָעַב בְּכָל-הָאָרְצוֹת ו-י-ב(ר) מַקָּץ מַגָּא **וְהָרַעַב יְבָד בְּאֶרֶץ**: יבואר שהיה בשארי ארצות שנת בצורת מקצתן שבעין מקצתן רעבים, אבל לא כמו שארי שני בצורת שעשירים שבעין ועניים רעבין, וכאן היו עשירים רעבין ועניים שבעין, דמאכלים פשוטים שבשני שבע המה מאכלי בהמה כמו חרובין וכרשנין, ובשני רעבון המה מאכלי אדם, זה היה גדל בארץ ישראל, אבל תבואה ולחם לא היה כלל, ולא היו עשירים כמולין להשיג כי אם מצרים **(בר' מקץ מאגד)** **וְנִבְּלָא אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לָחֶם**: וע"ז היה מוכיח החלום, דהפרות הרעות מוכיח שלא היה אפילו מאכלי בהמה וזה לא היה כי אם במצרים, אבל חלום השבלים מוכיח על תבואה כמשמעו, וזה הרעב היה גם בארץ ישראל.

(מא,ה) עֲלוֹת – תביר **בְּקִנְיָה אָחָד** – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן שובע רב, טעם **(מא,ה) עֲלוֹת** – תביר מחלק בין הארצות ומרמז על שהשובע מוגבל לארץ מצרים.
(מא,ה) בְּרִיאֹת וְטָבוֹת – מרכא מרבה, **וְטָבוֹת** – סלוק מגביל ובסה"כ רבוי הגבלות על כל הארצות שמסביב למצרים שלא היה בהם שובע רב בשנות השובע במצרים. ראה להלן דרשת **[לקח טוב (בר' וישב לו,ז)] הַנְּהַה אֲנִיחָנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים**.

הסבר המשלב את פירוש **[כלי יקר (מלב"ם)]** **(מא,ה) [דעת זקנים מבעלי התוספות] [אור החיים]** **(מא,לד)** נסביר **(מא,ה)** כסדר פתרון חלומות פרעה ע"י יוסף **(מא,כה-לו)**
(בר' מקץ מא,ה) וַיִּישָׁן – זקף-גדול בתפקיד שלושה למודים. **(למוד א)** במדה כ"ט מ"ב מדות גימטריא משלושה סימני טעם זקף-גדול, כל נקודה היא אות י' הקו אות ו'. י-ו עולה גי' כ"ו עולה שם הוי"ה מרומז בצורת הטעם. ובפתרון יוסף שם ה' מיוצג בשם א-לקים. מסר א-לקי לבן נח כמו ללבן ולבלעם הקשור לישראל. ב-**(בר' וישב מה)** **וַיִּחַלְמוּ** הוסבר ע"פ **[זוהר פר' וישב קצא,ב]** **[זוהר בהיר (זח"ב), הרב דיא"מ אייכנשטיין]** ופ' זה"ב: מקור החלום מדרגה ששית למטה ממדרגת הנבואה. ומקור הנבואה בנצח שבאצילות. (זה"ב: מקום שהנבואה שורה הוא בנצח דו"א, עד מדרגת גבריאל יש שש מדרגות, נצח הוד יסוד מלכות מיכאל גבריאל)

(בר' מקץ מא,כה) וַיֵּאמֶר יוֹסֵף אֶל-פְּרֹעֶה תְּלוּם תְּלוּם פְּרֹעֶה אֶחָד הוּא אֶת אֲשֶׁר הֶאֱלֵהִים עֲשֵׂה הַגֵּיד לְפָרְעֹה: **(למוד ב)** גלוי מוסתר מה' לאומות העולם מסר להיותו הבורא והמנהיג וכו' מלת **הֶאֱלֵהִים** בפנימיות התורה משמעה רחמים בדין כגון **[אוצר מדרשים (אייזנשטיין) יונה]** והקב"ה נח מכעסו ועמד מכסא דין וישב על כסא רחמים ונתרצה להם שנאמר וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה, כי שבו מדרכם. (ב) גלוי עבור עם ישראל האמור לרדת למצרים בגורת ברית בין הבתרים ולתקן בה מה שנתלקלק מחטא אדם הראשון (ג) אומות העולם אמורות לסייע לעם ישראל לתקן את הבריאה למדריגה שה' רוצה בה
(בר' מקץ מא,ה) וַיִּישָׁן וַיִּחַלְמוּ שְׁנֵית – טפחא בתפקיד שני, וב-**[תורה שלמה כד]** הביא מ-**[מדרש הגדול]** שהשנוי מרומז במלה שנית. **וַיִּישָׁן וַיִּחַלְמוּ שְׁנֵית** ממשמע שני **וַיִּישָׁן** איני יודע שהוא שני, ומה ת"ל **שְׁנֵית** ללמדך שהוא משונה מן הראשון, כיצד הראשון ראה פרות אוכלות זו את זו וכן הוא דרך ארץ שכל שיש לו פה יש לו אכילה הדג בולע את חברו, והשרץ בולע את חברו. אבל השבלים דבר שאין לו פה אין לו אכילה לכך נאמר שנית שראה דבר משונה מטבעו של עולם.

(בר' מקץ מא,ה) וַיִּישָׁן וַיִּחַלְמוּ שְׁנֵית – אתנח בתפקיד הגבלת זמן להכנת מצרים לשנות הרעב **(בר' מקץ מא,לב) וְעַל הַשָּׁנוֹת הַתְּלוּם אֶל-פְּרֹעֶה פַּעֲמַיִם כִּי-נִכְוֹן הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמֶּה הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ**:
(למוד ג) גלוי עבור עם ישראל וגו' (א) **(בר' מקץ מא,לב) וְעַתָּה יָרָא פְּרֹעֶה אִישׁ נִכְוֹן וַיִּחַלְמוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם**: הוא יוסף שפרעה ראהו בחלום ולא ספר זאת לפותרים. ובוזה חלום פרעה הוא המשך לחלום יוסף הראשון **[לקח טוב (בר' וישב לו,ז)] הַנְּהַה אֲנִיחָנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים**. אלומים הם העומרים, ... אמר להם (יוסף לאחיו) עתידין אתם לכנוס פירות ואני כונס, שכשם שראה פרעה חלום הרעב, כך ראהו יעקב אבינו, והשבטים כינסו פירות ולא הצליחו, שנאמר **(בר' וישב לו,ז) וַהֲנִיחָה קִמְחָה אֲלֵמִיתִי וְגַם-נִצְבָּה**, שלכם מתקבים ושלי עומדים, לפי שהכניס התבואה בשיבולת ולא מירחן לו לפיכך עמדו. אומר שגם בני יעקב אספו תבואה בשנות השובע אלא שהיא הרקיבה למרות שמררו אותה עם עפר.

(ב) (בר' מקץ מא,ה) וַיִּהְיֶה – מונח לגרמיה (= מונח פסק) מרמז לחלוקת שנות הרעב ע"י מדה כ"ט מ"ב מדות גימטריא מלת **וַיִּהְיֶה** עולה ששים ושש כנאמר **(בר' וישב לו,כ) כִּלְיֵהֲנֶפֶשׁ הַבָּאָה לִיעֲקֹב מִצְרַיִמָּה יִצְאִי**: ורכו מלבד נְשֵׂי בְנֵי-יעֲקֹב כִּלְיֵהֲנֶפֶשׁ שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ:
(ג) **אומות העולם אמורות לסייע לעם ישראל לתקן את הבריאה למדריגה שה' רוצה בה תחילה. הכנת מצרים לרעב**
(בר' מקץ מא,ה) שִׁבְעַת שָׁבָלִים – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע, אפשר שכאן חמש, וזאת החמישית מהתבואות שגבה יוסף מכל המגדלים לשימור במחסני פרעה. **(בר' מקץ מא,לב) וַעֲשֵׂה פְרֹעֶה וַיִּפְקֹד פְּקֻדִים עַל-הָאָרֶץ וַחֲמִשָּׁת אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת שָׁבָלִים**:
[דעת זקנים מבעלי התוספות] וַחֲמִשָּׁת אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם. לשון חומש לתת החמישית לפרע' ומשם התחיל כמפורש בפי' ויגש: **[הדר זקנים] התחיל החוק דכתיב (בר' וישב לו,כ) וַיִּשָּׂם אֲתָהּ יוֹסֵף לְחָלֵק עַד-הַיּוֹם הַזֶּה עַל-אֶרְצֵת מִצְרַיִם לְפָרְעֹה לְחִמְשׁ**:
(בר' מקץ מא,לד) וַחֲמִשָּׁת אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם – זקף-קטן מרמז לשני למודים במלת **וַחֲמִשָּׁת [אור החיים] (בר' מקץ מא,לד) וַחֲמִשָּׁת** פירוש **(למוד א)** יזרום לבלתי התרשל מטעם ראות הדבר מרובה ביותר. **(למוד ב)** או יאמר וחמש שיקח הוא מכולן חמישית לפרעה,

(מא,ה) בְּרִיאֹת וְטָבוֹת – מרכא מרבה בריאות, סלוק מגביל הרגשת רעב. אפשר להצטייד בהרבה מזון כפי שעשו המצרים אבל לא הייתה ברכה במעיהם ורעבו בשנה הראשונה. אפשר להצטייד רק בחמישית מהכמות של כל מצרים ולהאכיל את מצרים ובהמתם והארצות מסביב וכולם יהיו בריאים ולא ירגישו רעב מתמיד.

(בר' מקץ מא,ה) וַהֲנִיחָה שִׁבְעַת שָׁבָלִים עֲלוֹת בְּקִנְיָה אָחָד – זה תאור המנורה שב-**(שמות תרומה כה)** להפיץ אור = רצון הא-לקות **(לא) וַעֲשֵׂת מְנֹרֶת וְהָיָה טְהוֹר מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמְנֹרֶה וְרָכָה קִנְיָה גְבִיעִיהַ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְתֹרֶיהָ מִמָּנָה יְהִי**:
(לב) וַיִּשָּׂה קָנִים יִצְאִים מִצְדָּה שְׁלֵשָׁהוּ כְּנִי מִנְרָה מִצְדָּה הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה כְּנִי מִנְרָה מִצְדָּה הַשְּׁנִי:
רב דב גרינצייג: קנה אחד מלמד על אחדות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מונח (ל) כי במצוא פשטא – מוציא מפשט: מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְגָא – מוציא; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טְפָקָא = טרָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טְפָקָא (תפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מְהַדְרָא פְּשָטָא – מוציא מפשט: מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְגָא – מוציא; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טְפָקָא = טרָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טְפָקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּבִיר טְפָקָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרְכָא תְּבִיר טְפָקָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מרְכָא טְפָקָא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מְהַדְרָא ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פְּשָטָא – סדור שנהגה, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פְּשָטָא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדמות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.13 בראשית מקץ מא,א: (התשפ"ג)

בראשית מקץ מא,א: והנה שבע שבליים דקות ושריפת קרים צמחות אחריו:

(בר' מקץ מא,א) **והנה שבע שבליים** – מלת **והנה** מרמזת על גלוי חידוש, תבנית הטעמים פשטא מונח זקף-קטן מרמזת לשני למודים בפשט וטעם מונח מרמזו שעשויה להיות הרחבה כלשהי, כגון עוד למודים לפי תפקיד זקף-קטן. הצעה ל-(למוד א) בזקף-קטן.

פרקי דרבי אליעזר פרק ו] כל הכוכבים משרתים (ח) לְשִׁבְעָה כוכבים שֶׁל שְׁעוֹת, (ט) וְשִׁמּוֹן כ"ש צמח"ן, פּוֹכֵב, לְבָנָה, שְׁבַמְאִי, צָדֵק, מְאָדִים, סְמָה, נְגָה. (י) מְשַׁרְתִּים לְשִׁבְעָה יְמֵי הַשָּׁבֹועַ, יוֹם רִאשׁוֹן כּוֹכֵב סְמָה, יוֹם שְׁנֵי צָדֵק לְבָנָה, יוֹם שְׁלִישִׁי נְגָה מְאָדִים, יוֹם רְבִיעִי שְׁבַמְאִי פּוֹכֵב, יוֹם חֲמִישִׁי סְמָה צָדֵק, יוֹם שִׁשִּׁי לְבָנָה נְגָה, יוֹם שְׁבִיעִי מְאָדִים שְׁבַמְאִי. (יא) וְכָל־מְשַׁרְתִּים לְשִׁנַּיִם עֶשְׂרִי מְזֻלּוֹת שָׁהוּן פְּנִיגָד שְׁנַיִם עֶשְׂרִי חֲדָשִׁים, (יב) וְאֵלּוּ הֵן: טְלָה, שׁוֹר, תְּאֹמִים, סְרָטוֹן, אַרְיָה, בְּתוּלָה, מְאֻזְנִים, עֶקְרָב, קִשְׁתָּה, גְּדִי, דָּלִי, דְּגָיִם. (יג) וְאֵלּוּ שְׁנַבְרָאוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית לְנֶגְהָ אֵת הָעוֹלָם וְכֵן חֲשִׁיחֵהוּ. לְשִׁבְעָה שְׁמִשִּׁין אֵלּוּ נִבְרָאוּ וְהִסְדִּירָן בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם:

הרד"ל פרק ו אות ח] לז' כוכבים של שעות. שמשמין כל אחד מהן שעה אחת משעות היום או הלילה:
הרד"ל פרק ו אות ז] משרתים לז' ימי השבוע. שמזל המתחיל לשמש בתחלת היום או הלילה, הוא המושל מכל היום והלילה ההוא שהכל נמשך מן ההתחלה:

הבורא יתברך שמו ברא וקבע **פרקי דרבי אליעזר פרק ו**] כל הכוכבים משרתים (ח) לְשִׁבְעָה כוכבים שֶׁל שְׁעוֹת, וְאֵלּוּ שְׁנַבְרָאוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית לְנֶגְהָ אֵת הָעוֹלָם וְכֵן חֲשִׁיחֵהוּ. לְשִׁבְעָה שְׁמִשִּׁין אֵלּוּ נִבְרָאוּ וְהִסְדִּירָן בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם:
בר' מקץ מא,א) והנה שבע – שבע – טעם מונח מרבה על שבעה הכוכבים המשרתים של שעות את הכוכבים האחרים המשרתים להם ומשפיעים דרכם.

בר' מקץ מא,א) והנה שבע שבליים תבנית הטעמים פשטא מונח זקף-קטן כטעמי (שמ' ית' כב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ בטעם עליון, עשויה לרמז להנהגה של הבורא יתברך שמו אשר קבע לכוכבים חוקי השפעה מבריאית על הארץ ועל גדוליה והחיים עליה. מלת **והנה** מרמזת על גלוי משהו מוסתר מהבורא המרומז בטעם פשטא בתפקיד אחד - יחיד, מוצע לומר שהבורא גזר שהשפעות כל הכוכבים לא ישפיעו כפי חוקיהם מבריאית המאזנים בין תכונות הטבע, אלא שיגבר רוח קדים המרקבת כל הגידולים ועושה אותם בלתי אכילים גם לבהמה.

הצעה ל-(למוד ב) בזקף-קטן.

שכל טוב (בובר) **בר' מקץ מא,א) והנה שבע שבליים דקות**. קלושות גרגרתה ודקים מתקשקות בקליפתן.

כלי יקר **בר' מקץ מא,א) ומה שהוסיף** (פרעה) לשון **בר' מקץ מא,א) צמחות** בשבליים, לפי שאינו דומה שמיעה לראייה כי פרעה ראה **שבליים דקות**, ויש לפעמים **שבליים דקות** שיש בהם גרגרים דקים, ופרעה ראה אותם בעיניו שהיו ריקים ולא היה בהם גרגרים כלל, והיה מתירא שמה יוסף יטעה בלשון **דקות** כי לא ראה אותם, זולת מה ששמע מן פרעה, על כן פירש לו **צמחות** אני (פרעה) ראיית שלא היה בהם כי אם המוץ, וכזה יתורצו כל הספיקות שנתחבטו בהם רוב המפרשים והוא דבר יקר. ויתר עניני החלום יתבאר בסמוך בעזר ה':

בר' מקץ מא,א) והנה שבע שבליים – תבנית הטעמים פשטא מונח זקף-קטן מרמזת לשני למודים בפשט וטעם מונח מרמזו שעשויה להיות הרחבה כלשהי. הפשט מאופיין מהכתוב אחרי זקף-קטן וטעמו.

בר' מקץ מא,א) דקות – טפחה בתפקיד (א) כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **ושריפת קרים**, (ב) שני ו-ג) התפשטות השנוי המאופיין מהכתוב אחריה על הכתוב לפניו. **שבליים** – זקף-קטן מרמזת לשני נפגעים (א) אדם (ב) בהמה. פרעה חלם (א) פרות בריאות (ב) פרות רעות (ג) שבליים בריאות (ד) שבליים דקות. השבליים (כסמל לכל גידולים) הם עיקר הענין כי מזינות אדם ובהמה. האדם אוכל גרגרים בלבד, הבהמה אוכלת גרגרים גם באיכות נמוכה ואוכלת הקשים והמוץ (קליפות הגרגרים). רוח הקדים, **שכל טוב (בובר)** שהוא קשה מכל הרוחות ... ואפילו מרגליות שבים מרקבת בו, גורמת לגרגרים מצומקים שאינם מזינים לאדם ולבהמה ואינם טובים לזריעה, כך אין התחדשות עתיידת. מחסור בגרגרים, קשים ומוץ שדופים ממעטים מזון מבהמה.

שכל טוב (בובר) **בר' מקץ מא,א) ושריפת קרים**. שלקו במכת שדפון מרוח קדים שהוא קשה מכל הרוחות שהוא חס וחזק, שנא (שמות בשלח יז, כא) **ברוח קדים עזה**, (יונה ד ח) **רוח קדים חרישית**, (תהלים מח ח) **ברוח קדים תשבר אגנות תרשיש**: ואמר רבא בשעה שהיא מנשבת משתקת כל רוחות שבעולם. ואמר רב אשה מפלת בו כו', ואפילו מרגליות שבים מרקבת בו. ור' יוחנן אמר _____, א"ר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו, שנאמר (הושע יג טו) **נבוא קדים רוח ה'** **ממדבר עלה נבואש מקורו ונתקב מעינו הוא ישפה אוצר פלפלי חמדה**; **מקורו ונתקב מעינו**, ... **הוא ישפה אוצר פלפלי חמדה**: זו מרגליות שבים:

הושע יג טו) קי הוא בן אקים נכריא **נבוא קדים רוח ה' ממדבר עלה נבואש מקורו ונתקב מעינו הוא ישפה אוצר פלפלי חמדה**: **הושע יג טו) ... נבוא קדים** – מונח תרסא מרמזו ללפחות שני למודים בתפקיד תרסא שעורים, חציצין, חציצין. **רוח ה'** – קדמא ואזלא מרמזו ללמוד כלל כלשהו בכתוב, **נבוא קדים רוח ה'** – תרסא קדמא ואזלא עשוי לרמז לכלל מסוג בנין אב. **ממדבר עלה** – מונח רביעי מרמזו ללפחות ארבעה למודים, ואז קדמא ואזלא עשוי לרמז לתפקיד כעין מדת מכלל ופרט, מונח רביעי עשוי לרמז לפרט **הושע יג טו) ממדבר עלה נבואש מקורו ונתקב מעינו הוא ישפה** – ... רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן בין אתנח לסלוק) בתפקיד דבר עצמתי מאד, העשוי להיות מקור לדרשת **שכל טוב (בובר)** רוח קדים שהוא קשה מכל הרוחות שהוא חס וחזק. **הושע יג טו) נבואש מקורו ונתקב מעינו הוא ישפה** – ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן בין אתנח לסלוק) בתפקיד היקש, דבר החוזר וקורה, **היקש**: מסקנה רוח המשסה מרגליות שבים ומרקבתן לא כל שכן שתיכב תבואות שעל הארץ, שלא תצלחנה למאכל ולזריעה.

תפקיד דבר החוזר וקורה מתואר ב-**ילקוט שמעוני ירמיהו רמז ש** (ירמיהו יח, יז) **ברוח קדים אפיצם לפני אויב ערף ולא פגים אראם פנים אידם**: ס או כעין כלל ופרט שנושאו הוא דרך היפרעות ה' מרשעים בדורות שונים. **ילקוט שמעוני ירמיהו רמז ש** (ירמיהו יח, יז) **ברוח קדים אפיצם לפני אויב ערף ולא פגים אראם פנים אידם**: ס **ירמיהו יח, יז) ברוח קדים אפיצם**, כתיב (שמות בשלח יז, כא) **נולך ה' את ידיו ברוח קדים עזה בעזה שברוחות, וכן אתה מוצא שלא נפרע הקדוש ברוך הוא מדור המבול ומאנשי סדום אלא ברוח קדים שנאמר (איוב ד, ט) מנשמת אלוהים יאבדו אלו דור המבול (איוב ד, ט) ומרוח**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצותי האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ג: **מצותי התשועות**: אנתה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **הדגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש עשורה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אפו יקלי: אלו אנשי סדום, וכן אתה מוצא באנשי המגדל שלא נפרע הקדוש ברוך הוא מהם אלא ברוח קדים שנאמר **(בר' נח יאח, נ) וַיִּפֶן ה' אֹתָם** ואין הפצה אלא רוח קדים שנאמר **(ירמיהו יח, יז) קִרְיַת־קַדְשִׁים אֶפְיָצִם**, וכן אתה מוצא שלא נפרע הקדוש ברוך הוא מעשרת השבטים אלא ברוח קדים שנאמר **(הושע יג טו) כִּי הוּא בְּרַחֲמֵי יִשְׂרָאֵל יִבְרָא קִדְשֵׁי רִיחֵי ה',** וכן אתה מוצא שלא נפרע הקדוש ברוך הוא מצור אלא ברוח קדים שנאמר **(יחזקאל כז, כו) רִיחֵי הַקְּדִים יִשְׁכְּרֶךְ בְּלֵב יָמִים**, וכן אתה מוצא שאין הקדוש ברוך הוא עתיד ליפרע ממלכות עליזה אלא ברוח קדים שנאמר **(תהלים מח ח) בְּרוּחַ קִדְשׁ תִּשְׁבֹּר אֲנִיחֵיךָ מִיָּדְךָ**; וכן אתה מוצא שאין הקדוש ברוך הוא עתיד ליפרע מן הרשעים בגיהנם אלא ברוח קדים שנאמר **(ישעי' כזח, ח) הִנֵּה בְּרִיחֵי הַקְּדִשָׁה בְּרוּחַ קִדְשִׁים**, וכתבי **(ישעי' לג) כִּי־עָרֹךְ מֵאֲתוּמֹל תִּפְסָחָה**: **(בר' מקץ מא,ו) צִמְחוֹת** – טפחא בתפקיד שנוי המרמז לדרשות הבאות

(בראשית רבה פ"ט) **(בר' מקץ מא,ו) צִמְחוֹת אֲחֵרֵיהֶן**. בשעה שהשנים רעות גופן שלבריות מעלה חטטין. **(מדרש הגדול)** **(בר' מקץ מא,ו) צִמְחוֹת אֲחֵרֵיהֶן**. שבשעה שהיוקר הווה השער **(תורה שלמה הע' כ"ו)** הגופות והענפים נקראים שער. **(ערך ע' סער ג')** צומח שלא בטובתו. לכך נאמר צמחות אחריהן. **(בר' מקץ מא,ו) אֲחֵרֵיהֶן** – סלוק כמגביל שנות הרעב כדרשת **(בראשית רבתי עמוד 192) צִמְחוֹת אֲחֵרֵיהֶן**.. אינו אומר עולות אלא צומחות, כשנרמז לו ששני רעב יצמחו אבל לא יעלו וכן היו, כיון שגמרו ב' שנים ירד יעקב למצרים ונתכלה הרעב לרגלו.

בראשית מקץ מא,ח: וַיְהִי כַבְּקָר וַתִּפְעַם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכַמֶיהָ וַיִּסְפֹּר פְּרֵעָה לָהֶם אֶת־חֲלָמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם לַפְּרֵעָה:

(בר' מקץ מא,ח) **וַיְהִי כַבְּקָר וַתִּפְעַם רוּחוֹ** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים מוציא מהפשט. **(שני למודים)** **(למוד א)** לגבי פרעה **(בר' מקץ מא,ח) וַיְהִי כַבְּקָר** – מהפך פשטא, מוציא מהפשט **(מדרש אגדה (בבור))** **(בר' מקץ מא,ח)** (פרעה) זה שידע החלום כתיב ביה **וַתִּפְעַם רוּחוֹ**, **וַתִּפְעַם**, שידע החלום ושכח הפתרון, שהראוהו בחלום. **(למוד ב)** **["בר' פר' פט] [שכל טוב (בבור)]** **(בר' מקץ מא,ח)** ... א"ר יוחנן כל חלום שהוא סמוך לבקר מיד בא בקרוב, שכן חלום פרעה סמוך לבוקר היה, ולפיכך בא לבקרו, **(בר' מקץ מא,ח) וַתִּפְעַם רוּחוֹ** – מונח מרבה למודים לפי תפקיד זקף-קטן לגבי יוסף **(למוד א)** **(מדרש אגדה (בבור))** **(בר' מקץ מא,ח)** ד"א הכא כיון שבאו ליתן גדולה ליוסף שהוא אחד כתיב ביה **וַתִּפְעַם** **(בר' מקץ מא,ח) וַתִּפְעַם** **(למוד ב)** **["בר' פר' פט] [שכל טוב (בבור)]** **(בר' מקץ מא,ח)** ... א"ר יוחנן (כל חלום) ... שהוא מבערב הוא מתאחר, אפי' עד כ"ב שנה, כחלומו של יוסף: **(בר' מקץ מא,ח) וַיִּשְׁלַח** – רביע מרמז לארבעה למודים שנסמנם בתוך המקור הבא.

(בראשית רבה (וילנא) מקץ פר' פט סימן ו) **(למוד א)** **(בר' מקץ מא,ח) וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא** וגו', ר' יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתרין היו אותו אלא שלא היה קולן כנס באזניו, **(למוד א,א)** שבע פרות הטובות שבע בנות אתה מוליד, **(למוד א,ב)** שבע פרות הרעות שבע בנות אתה קובר, **(למוד א,ג)** וכן אמרו שבע שבלים הטובות שבע מלכיות אתה מכבש, **(למוד א,ד)** שבע שבלים הרעות שבע אפרכיות מורדות כן, הה"ד **(משלי יד,ו)** **בְּקִשְׁלֵיץ חֲכָמָה וְאֵין, אלו חכמי פרעה וחרטומי מצרים, (משלי יד,ו) וַדַּעַת לִנְכוֹן נָחַל**: זה יוסף, **(למוד ב,א)** ד"א **(מא,ח) וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא**, להודיעך שכל אומה ואומה שהיא עומדת בעולם מעמדת לה ה' חכמים שישמשו אותה ולא עוד אלא נתן בה הקדוש ברוך הוא שלשה דברים **(למוד ב,ב)** חכמה **(למוד ב,ג)** ובינה **(למוד ב,ד)** וגבורה, שכן סנחריב הרשע אמר **(ישעי' יג) בְּלֶחֶם יְדֵי עֲשִׂיתִי וּבְחֲכָמֵי כִּי נִבְנֹתִי**, **(למוד ג)** וכשהקב"ה דן את העולם הוא נוטלה ממנה, שנאמר **(עובדיה א,ח) וְהַאֲבָדְתִּי חֲכָמִים מְאֹד וְתִבְוָה מִקֶּר עֵשׂוֹ: (עובדיה א,ט) וְסַתְּו גְבוּרֵיךָ תִּיָּנָן**.

(למוד ד) וכ"כ למה כדי שיבא יוסף באחרונה ויטול גדולה, אמר הקדוש ברוך הוא אם יבא יוסף תחלה ויפתור את החלום אין זה שבחו, יכולין החרטומים שיאמרו לו אלו שאלת אותנו כבר פתרנו אותך לך, אלא המתין להם עד שנתייגעו והוציאו את רוחו ואחר כך בא יוסף והחזירה, עליו אמר שלמה **(משלי כט,יא) כִּלְיָרוּחוֹ וַיִּצְיֵא כְּסִיל, אלו חכמי פרעה, (משלי כט,יא) וְחֲכָמִים בְּאֵתוֹר יִשְׁבְּתָנָה**., זה יוסף, שנאמר **(בר' מקץ מא,ט) אֵין־נִכְוֹן וְחֲכָמֵי קְמוּד**:

(בר' מקץ מא,ח) וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל ענין מסוים. **(מלבי"ם)** **(בר' מקץ מא,ח) וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם** ככשוף ובתולדות, ואת כל חכמיה באצטגנינות, ויספר פרעה להם את חלמו, שבאמת היה חלום אחד כמו שיתבאר, והחרטומים חשבו שהם שני חלומות, ועז"א א] ואין פותר אותם ב] שהיה חלום של מלכות, שהוא חלום כולל על כל המדינה כנ"ל על ופרעה חולם והם לא פתרוהו לפרעה ר"ל שהיה חלום מלכות, רק פתרו על ענינים פרטיים, כמו שבע בנות אתה מוליד כמ"ש חז"ל:

(אילת השחר) **(בר' מקץ מא,ח) וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם** וגו' (פרש"י הנחרים בטימי מתים ששואלים בעצמות, צ"ב מה השייכות של אנשים אלו לדעת לפתור חלומות, ועי' במפרשים בספר דינאל ב' ב') ואין פותר אותם לפרעה. פרש"י פותרים היו אותם אבל לא לפרעה שלא הי' קולן כנס באזניו ולא הי' לו קורת רוח בפתרונם, שהיו אומרים ז' בנות אתה מוליד ז' בנות אתה קובר (מה שפתרו לו על בנות נקבות ולא על זכרים, י"ל משום שפרעה ראה בחלום פרות, והרע"ב מפרש משום שפרות זה לשון פור'). והנה בברכות (נ"ה ב') איתא כ"ד פותרי חלומות היו בירושלים פעם אחת חלמתי וכי' והלכתי אצל כולם, ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה, וכולם נתקיימו בי לקיים מה שנא' כל החלומות הולכים אחר הפה, וכאן אצל פרעה לא נזכר שנתקיים אצלו גם פתרון זה שהחרטומים פתרו לו (ובספר חסידים אות תמ"ד כתב שהחלום הולך אחר הפה דוקא אם יהי' הפתרון מעין החלום, ועי' מושב זקנים מבעה"ת שזה הולך אחר הפה דוקא כשהפתרון מיושב אחר דעתו של חולם ופתרון החרטומים לא נתיישב על לב פרעה אשר חלם):

(בר' מקץ מא,ח) וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי – מקף מקף כל מקף בורר בין אפשרויות משמעות. **(מלבי"ם)** מפרש היודעים בכשוף ובתולדות ו-**(אילת השחר)** מפרש פרש"י הנחרים בטימי מתים ששואלים בעצמות. מזה נבין **(בר' מקץ מא,ח) וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל ענין מסוים, היינו שחרטומים מסוימים הם בתחום מסוים ואחרים מתמעטים מתחום זה ואחרים מתמחים בתחום אחר ואז הראשונים לא בקבוצה השניה. **וְאֵין־פּוֹתֵר** – מקף כבורר בין אין פותר בכלל ובין יש פותרים ואין הפתרונות מתאימים לזכרון העמום של פרעה מהפתרון שראה בחלום ושראה את יוסף בחלום שאמור למנותו למלך ולא ספר עליו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו, ט"ז) כי במצוות האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אנתן, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונה** – רבוי; **מהךד פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מוציא; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש עשירה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקד** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – **גרש** – **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.14 בראשית מקץ מא,א: (התשפ"ד)

טעמי המקרא במזמורי תהלים לחנוכה

תהלים פרק סז, (א) למנצח בנגינת מזמור שיר:

- (ב) אֱלֹהִים יִתְּנֵנוּ וְיִבְרַכְנוּ יָאֵר פְּנֵינוּ אֲתָנוּ סֵלָה;
- (ג) לְתַעַת פְּאָרְץ דְּרָגָה בְּכַל־גְּוִיִּם יְשׁוּעָתָה;
- (ד) יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־יָם;
- (ה) יִשְׁמְחוּ וְיִרְנְנוּ בְּיַמֵּינוּ כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֻמִּים בְּפָאָרְץ תִּנְתֵּם סֵלָה;
- (ו) יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־יָם;
- (ז) אֲרֵץ נִתְּנָה יְבֹלְהָ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ;
- (ח) יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירָצוּ אֱלֹהֵינוּ כָּל־אֲפִסְיֵי־אֲרֵץ;

[מדבר קדמות מערכת ד אות כב] דוד הע"ה הראהו הקדוש ברוך הוא ברוח הקדש מזמור למנצח בנגינת מזמור שיר אלהים יחנונו וכו' כתוב על טס של זהב מופז עשוי בצורת מנורה וכן הראה אותו למשה רבינו ע"ה. והיה דוד הע"ה נושא זה המזמור כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנורה כשהיה יוצא למלחמה והיה מכוין סודו והיה נוצח אותם ואויביו נופלים לפניו. קונטרס מנורת זהב כ"י מועתק מכ"י הרב מהר"ר חיים באכנר זלה"ה בעל אור חדש על דיני ברכות והעיד הרב מהר"ח הגד' שהוא העתיקו מכתבת יד הקדש של הגאון מהרש"ל ז"ל ושם כתוב סודות ונפלאות הרמוזות במזמור הנזכר: מזמור תהלים סז לפחות בדפוס, כשכל פסוק בשורה לעצמו, מתאר במספר האותיות והרווחים בין המלים כעין מנורה של שבעה קנים. בדפוס נראית כמונחת על הצד.

בציורי המזמור בסדורים, מלות הפסוק הראשון (תה' סז,א) מחולקות בין שבעה הגביעים בראשי הקנים. פסוק (תה' סז,ה) הוא מרכז המנורה המלה וְלְאֻמִּים מוטעמת שלשלת פסק כרומזת עד כאן גוף המנורה והקנה האמצעי ואחרי טעם הפסק בסיס המנורה. אמנם יש ציורים בהם מלת וְלְאֻמִּים היא חלק מהבסיס אבל אז הקנים יתחילו תכף מעל הבסיס. פסוק (תה' סז,ד) פסוק (תה' סז,ו) זהים באותיות, נקודות וטעמים. אפשר שטעם פסק בין עַמִּים אֱלֹהִים מפריד בין דרי הארץ ובין א-לקים הבורא ומנהיג את הבריאה. בפסוק (תה' סז,ו) מלת עַמִּים היא המלה הל"ב מתחילת פסוק (סז,ב) אפשר רמז ל"ב נתיבות חכמה, ל"ב מידות שהתורה והאגדה נדרשת בהן, בפיט של האר"י ז"ל לבילי שבת ... למעבד נשמתי, ורוחין חזתי, בתרתי ותלתי, ובתלתא שבשין. ועוד. בפסוק (תה' סז,ד) מלת עַמִּים היא המלה הל"ב מסוף פסוק (סז,ח) צ"ע למה מרמזת המקבילות ל-(תה' סז,ו) מלת עַמִּים. חב"ד פסוקי המנורה מצוירים מימין לשמאל וכל ההסבר כנ"ל.

תהלים ל,ג: ה' אֱלֹהֵי שְׁעֵתִי אֱלֹהֵי וְתַרְפָּאֵנִי: אֱלֹהֵי – רביע מוגרש המשורר מבקש שנוי במצבו ולהרגיש קרבת השם [אלשין אסתר ו] ה' אלהי שועתי אֱלֹהֵי שועתי הידועה, שהוא על ישראל ולא עלי, רביע מוגרש כשנוי ורבוי מהיחיד אל כלל ישראל תהלים ל,ד: ה' הַעֲלִיתָ מִן־שָׁאֵל נַפְשִׁי חַיִּיתִנִּי מִיּוֹרְדֵי־מַיְנֵי־קָדוֹר: חַיִּיתִנִּי – רביע מוגרש המשורר מבקש שנוי מצב דומם לחיות תנועה.

תהלים ל,ג: לַמַּעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יָדָם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ: פ [בבלי מגילה ד:א] אמר להו רבי ירמיה: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא: כגון דאמרי אינשי: אעבור פרשתא דא ואתנייה. איתמר נמי, אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תה' ל,ג) לַמַּעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יָדָם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ: [רש"י מגילה ד:א] אעבור פרשתא הדא ואתניה - אסיים פרשה זו ואשנה אותה פעם שניה. ביראה - דמן בירי.

(תה' ל,ג) לַמַּעַן יִזְמַרְךָ כְּבוֹד – ביום, וְלֹא יָדָם בלילה, והאי קרא במזמור (תה' ל,ב) אֲרוֹמַמְךָ ה' כִּי דִלִּיתִנִּי דרשינן בפסיקתא במרדכי ואסתר והמן ואחשורוש, וקריאת מגילה שבח הוא, שמפרסמין את הנס, והכל מקלסין להקדוש ברוך הוא. אֱלֹהֵי – רביע מוגרש, בתפקיד רבוי ו/או שינוי. המשורר פונה כיחיד אל יחיד, ותבנית הטעמים מלמדת כפ[רש"י] וקריאת מגילה שבח הוא, שמפרסמין (הרבים) את הנס, והכל מקלסין להקדוש ברוך הוא. שם תבנית הטעמים "רביע מוגרש" מרמז על התרגשות כאן של הרבים, מודעות הרבים מהנוכחות הא-להית, ההשגחה הא-להית,

תהלים קיד,א: בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעוֹז: תהלים קיד,ב: הִתְהַה וְהוֹדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלֹתָיו: [ראב"ע] (ב) יִשְׂרָאֵל ממשלותיו - ממשלת כהנים ועדת יהודה לְקִדְשׁוֹ כמו וגוי קדוש: (רבוי ושנוי) [רד"ק] ו-יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלֹתָיו, שלא היו בממשלת מצרים אלא בממשלתו. והיתה ממשלה וממלכה בפני עצמה, לא ברשות אחר אלא ברשות האל יתברך, (שנוי מהכלל)

תהלים קיד,ג: הַיָּם רָאָה וַיִּגַּם הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּב לְאַחֹר: [רש"י] (ג) הַיַּרְדֵּן יסוב לאחור - שכל מימי בראשית נבקעו: (רבוי ושנוי)

תהלים קיד,ד: הַהַרִים רָקְדוּ כְּאִילִים נִבְעוֹת כְּבַיִת־צֹאן: [רד"ק] (ג) הים ראה וינוס. על דרך משל, כי נבקעו המים, כאילו פחד הים וינס מפניהם בְּעוֹבְרָם. וכן הַיַּרְדֵּן יסוב לאחור, כשעברו בירדן (יהושע ג,טז - ז): (שנוי) (ד) ההרים רקדו, כמו שאמר (שמי' ית' יט,יח) ויחרד כל ההר מאד. ואמר הרים, לשון רבים, כי אפשר שתדרו ורעשו הרים אחרים הסמוכים להר סיני. וכן ה-נִבְעוֹת הסמוכות לו. וגבעה כמו הר, אלא שאינה גבוה כמו ההר, ואינה מחודדת בראשה כל כך כמו ההר:

תהלים קיד,ח: הַהַפְּכֵי הַצֹּר אֲנִים־מִים חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנוֹ־מִים: [ראב"ע] (ח) הַהַפְּכֵי - כי הוא יבש מי הים והירדן והמים לחים והוציא נחלים שהם לחים מסלע שהוא יבש גם וי"ו לְמַעַיְנוֹ נוסף והנה הטעם כי השם לבדו יעשה דבר והפך הדבר והנה הים והירדן והצורים (חֲלָמִישׁ) בקעם והפך תולדתם (רבוי ושנוי): [רד"ק] (ח) הַהַפְּכֵי ... כמו שכתוב (שמי' ית' ז,ו): והכית בצור ויצאו ממנו מים, כי הוא אדון ובורא הכל ומושל בכל ולא לְשֵׁנוּ בריותיו מצותו. ההר הכבד והקבוע ... ינוע ... חֲלָמִישׁ – משנה עצמו לעשות מצוות בוראו. [אלשיך] (ח) ... ועל כן ההרים וה-נִבְעוֹת השיבו ואמרו, מה שרקדנו הוא כי אמרנו כי ההופכי הצור אגם מים הוא יהפך גם כן במדבר חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנוּ,

ב"ה טוב טעם ודעת לדעת לדעת (ט"ו) ל"ט, כי במצואות האמנות – תהלים ק"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תפצית ההשערת: אתנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשירה לגודל, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-ב' כ"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

בראשית מקץ מב,כא: ויאמרו איש אל אחיו אכל אשמים | אנהנו על אחינו
אשר ראינו צרת נפש בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן פאה אלינו הצרה הזאת:

[אור החיים] (בר' מקץ מב,כא) ויאמרו וגו' אכל... וכבר רשמתי בכמה מקומות שהעון יוליד בדמותו בצלמו בסוד אתה תשלם לאיש

כמעשהו וכמו כן הדברים כאן שהכאיב להם לבם בצרת אחיהם והוא אומר אכל פירוש אם היה המקרה זה בדרך אחר לא היינו מצדיקים שעל סיבת יוסף באה אלינו (בר' מקץ מב,כא) אכל עתה ודאי אשמים... אשר ראינו צרת נפש בהתחננו. ועוד היה להם לאות כיוון שנתיחד שמעון... לזה ידעו כי דבר יוסף היא הסיבה כי הוא היועץ עצה רעה על יוסף וגו'

(בר' מקץ מב,כא) ויאמרו איש אל אחיו – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. והגלמד נדרש

ע"פ תבנית הטעמים זרקא זרקא סגול של הכתוב הבא.

(בר' מקץ מב,כא) אכל אשמים | אנהנו על אחינו – זרקא מונח פסק זרקא סגול, בתורה 372 פסוקים של זרקא סגול, בשלושה מהם, פעמיים זרקא וזה אחד מהם בתפקיד כעין שתי תוספות מהענין על הענין, שע"פ [אור החיים] הן:

(א) שהעון יוליד בדמותו בצלמו בסוד אתה תשלם לאיש, היינו יצא ללמד על הכלל בענין מידה כנגד מידה, הם נאשמים ואין מושיע להם כמו שיוסף התחנן ולא הושיעו לו,

(ב) מוסיף עניין המשותף ל- אנהנו על אחינו, ואולי גם מוסיף עניין משותף אכל אשמים | אנהנו על אחינו, במעמד זה כולם מודים בסגולתו של אחינו – המרומז בטעם סגול של המלה, ש- אנהנו – זרקנו אותו לבין האומות המרומז בטעם זרקא וניתקנו אותו מלימוד התורה, וזרקנו אבל על אבינו המרומז בזרקא של מלת אכל בשנוי ניקוד וכתוצאה מכך מאז נזרקה ממנו (לא שרתה עליו) רוח הקודש. ושני אלה גרמו לכולם הרגשת הסתר מהקב"ה,

פסק בין אשמים | אנהנו – כעין סדור שנחלק, קריאה אחת ללא פסק כולם אשמים, קריאה עם פסק מרמז שלא כולם אשמים, בודאי לא באופן שווה, ויש רמז לדבר ב- (בר' וישב לו,יא) ונקנאו-בו אהיו ונאכו שומר את-הדבר: ונקנאו-בו – מקף בתפקיד רב-מצב, דרגות קנאה שונות, ונקנאו-בו אהיו – טפחא אתנה, אתנה מגביל ללמד שנשארו אחיו ולא סרו מן האחזה. ועוד ש (סלוק) טפחא אתנה היא כתבנית שד"ס "שמע ישראל" ללמד שהקנאה היתה בדבר הלכה לשם שמים, ובניית זאת מלמדת שהתוכן הוא מקבוצת הכתובים "לפעול אחזהו במקום התחלוקות". כי האחים סברו שכבר הגיע זמן הגאולה ותיקון העולם, ויוסף חלם על שלבי הגאולה וזה מרומז ב-

(בר' וישב לו,יא) ונאכו שומר את-הדבר – טפחא מרכא מקף-סלוק. טפחא ללא מרכא בתפקיד שנוי משמעות מלת נאכו ומרבה על יעקב את הקב"ה בעל ההשגחה הפרטית על כל בריותיו והתהליך.

את-הדבר – סלוק מגביל את מהות ההחלומות לענין אחד של הגאולה, מקף מלמד על רב-שלב בתהליך הגאולה כמו השלבים בחלומות, שומר – מרכא = מאריך בתפקיד הארכת הזמן לגאולה. בד"כ מרכא סלוק ככתוב שומר את-הדבר – מוסבר כרובי הגבלות.

(א) [בראשית רבה פר' פד, סימן יב] יעקב רשם תאריך סיפור החלום [שכל טוב] א"ר חייא ראה רוח הקודש אומרת ליעקב, שמור את הדבר, עתידין הדברים להיות. והיתה לו ידיעה שזמן קיום החלום עד כ"ב שנה. (ב) [ר' חיים פלטיאל (בר' וישב לו,יא)] וי"ל דיוסף היגיד החלום לאביו בחשאי קודם שספר לאחיו ומיד כשסיפר לאביו אמר לו אביו שברור יתקיים החלום ונתקיים ולזה היה מצפה יעקב ומה שאמר לו יעקב בפני אחיו הבא נבא אין זה כלום כי כבר פתר לו קודם. כלומר יעקב הגביל הוכחת יוסף רק לפני אחי יוסף שלא יקנאו בו.

יוסף שלא יקנאו בו.

בראשית מקץ מב,כב:
וישן ראובן אתם לאמר הלא אמרתי אליכם | לאמר אל-תחטאו בגיד ולא שמעתם וגם-דמו הנה נדרש:

(בר' מקץ מב,כא) וישן ראובן אתם לאמר – תלישא-קטנה, קדמא אזלא כעין כלל, כאן פתח להשיב ולהוכיח אחיו. לאמר – רביע הכלל בעל ארבעה פרטים..

[שכל טוב (בבב)] (בר' מקץ מב,כא) וישן ראובן אתם (כעין כלל להוכחת האחים) מלמד שעד עכשיו לא מצא פתח להשיבן ולהוכיחן:

(כעין פרט א) הלא אמרתי אליכם. (בר' וישב לו,כב) אל-תחטאו-בם: לאמר. עוד בלשון אחר (שם) ונד אל-תחטאו-בו, וזהו אל-תחטאו בגיד: (כעין פרט ב) ולא שמעתם. לדברי אלא מכרתם אותו ללסטים ולא שמענו לתחינותיו ושמא הרגוהו: (כעין פרט ג) וגם-דמו הנה נדרש. עכשיו מיידינו, כדכתיב (בר' נח ט,ה) ... ומנך האדם מיד איש אחיו אדרש את-נפש האדם: (כעין פרט ד) וגם לרבות דמו של זקן, שהרי כמה שנים נתמעט במאכל ובמשתה:

(בר' מקץ מב,כא) הלא – תלישא קטנה (תרסא) בתפקיד שיעורין.

(בר' מקץ מב,כא) הלא – גי' 42 אמרתי אליכם | לאמר – הלא תרסא ... לאמר תביר רמז לאפשרות לחישוב חשבונני. גי' 271 עולה הריו"ן, ארבעים יום אינו נחשב עובר, בעבור 42 יום העובר יצא מגדר ספק.

[משנה כרתות פ"א מ"ח] – המפלת עד 40 יום אינו נחשב עובר. [בבלי סנהדרין זב,ב] ע"פ (בר' נח ט,ה) ... ומנך האדם מיד איש אחיו אדרש את-נפש האדם: (בר' נח ט,ה) שפך דם האדם פאדם דמו ישפך,

(בר' נח ט,ה) ואלו את-דמכם לנפשתיכם אדרש מיד כל-טף אדרשנו ומנך האדם מיד איש אחיו אדרש את-נפש האדם:

(בר' נח ט,ו) שפך דם האדם פאדם דמו ישפך. כי פאדם אלהים עשה את-האדם: ראה [בבלי יבמות סג,ב]

וע"פ [בבלי סנהדרין זב,ב] כת' [רמב"ם הלכות מלכים פ"ט ה"ד], ונח נהרג על הפלת עוריו ודאין היינו מעל 42 יום וכל ימי ההריון. בני יעקב היו עדיין גדרו בני נח, וזר המרומז מאמר ראובן (בר' מקץ מב,כא) וגם-דמו הנה נדרש: – גי' דמ"ו הנ"ה = "ן נ"ח

(בר' מקץ מב,כא) וישן – תלישא-קטנה, גי' 136, מחצית תקופת הריון,

(בר' מקץ מב,כא) וישן ... הלא ... לאמר תלישא-קטנה ... תלישא-קטנה ... ת"יר, מרמז על חישה אפשרי 136 + 42 = 178 ששה חדשי הריון מלאים כולל שנה מר-חשון וכלו מלאים. האם יש כאן קשר לכך שעוררן ששה חדשים מלאים כ"ר יכול להיות קריימא, כגון המסורת כי הש"טים ני יעקב נולדו כל אחד לששה חדשים מלאים, וכן משה ה"נו. וכן שמואל ה"יא. האם יש שוני עונש הנוגף אשה הרה אחרי ששה חדשי הריון? האם יש קשר למאמר כי אחרי ששה חדשי הריון התשמיש ט"ל לע"ר וט"ל לאשה?

(בר' מקץ מב,כא) וגם-דמו – טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד שנוי משמעות ו/או ת"וי [מדרש אגדה (בבב)] וגם-דמו הנה נדרש.

דמו (של יוסף) ודם הזקן; ולדעת [רמב"ן] ונחשב לכם כאלו שפכתם דמו

[רמב"ן] (בר' מקץ מב,כא) ... או יהיה פירוש וגם-דמו, אף על פי שלא הרגתם אותו ידרוש השם מכם דמו, ונחשב לכם כאלו שפכתם דמו בהיותו נמכר לעבד עולם, כי יתכן שמת בעבור היותו ילד שעשועים ולא נסה לעבוד....

doc:bezeqint.net 972-3-6486221 http://www.Taamei-Hamikra.co.il

32/35

12-Dec-23

לעלוי כל נשמות ישראל, לעלוי נשמת הורי והורי רעיתי

לעלוי נשמת חזקיהו אלכסנדר סנדר יצחק בן חיים אריה ויהודית

ה"ה טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי מצותי האמנת ש"ע על פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצותי התשועות: אנתנה**, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגדיל, מונח – ה'רוי: **מהפ' פשטא** – מוציא מפשט: **מרכא**, ה'רוי: **דרגא** – מצרף; **ת'יר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפוקא** = **טרקא** – שני משמעות, ה'רוי מתפשט; **מרכא טפוקא** – ק' שעשירה לגדול, יתור לח'ות, מכל מקום: **דרגא ת'יר טפוקא** – ק' וצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא ת'יר טפוקא** – ק' וצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **ת'יר מרכא טפוקא** – ק' וצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מק' ד' כ' ור' לימוד אחד מה' אפטריות: פסק ו' – סדור שנחלק, השלם והחלק בדרישים: זרקא סגול' – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זק' קטן – 2; זק' גדול – 3; ת'יע – 4; מונח ת'יע – לפחות 4; ... זק' קטן ... זק' קטן ... חצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרש'ים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – סדר זה או הפך, הצגת נושא ולימוד פרטיה; סדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול' מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, ה'רוי, מיעוט), **תלישא קטנה** – תרסא – דרוש פסוק שער, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלישא – דרוש פסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/תוש'ע"פ.**

1.15 ראשית מקץ מא,א: (התשפ"ה)

בראשית מקץ מא,ב: וְשֵׁם אֹתָנוּ נָעַר עֲבָרֵי עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וַנְסַפְרֵנוּ לְוּ וַיַּפְתָּרֵנוּ לְנוּ אֶת־חַלְמֵתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמֵוּ פְתָרָה:

[מדרש אגדה (בבב'ר)] (בר' מקץ מא,ב) נָעַר עֲבָרֵי: נער שוטה: מכאן שטובתם של רשעים רעה:

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' מקץ מא,ב) וְשֵׁם אֹתָנוּ נָעַר עֲבָרֵי: א"ר שמואל בר נחמני ארורים הם הרשעים שאינן עושים טובה שלימה, נער שוטה. עברי שוגה, עבד שכן היה מוכתב לפני פרעה שאין עבד מולך: **וַנְסַפְרֵנוּ לְוּ**.

[שכל טוב (בבב'ר)] (בר' מקץ מא,ב) וְשֵׁם אֹתָנוּ: בבית הסהר: נער (עבד) עברי. א"ר שמואל בר נחמני ארורים הם הרשעים שאינן עושים טובה שלימה, נער שוטה, עברי שונא: עבד לשר הטבחים. שכן כתיב בסיקרוקין של פרעה שאין עבד מולך, ואין לובש כלי זיין:

וַנְסַפְרֵנוּ לְוּ וַיַּפְתָּרֵנוּ אֶת־חַלְמֵתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמֵוּ פְתָרָה. מעין דברי חלומות פתר: מלת "מעין" עשויה להשתמע כקצת זלזול, פתרון ער. חלומות.

(בר' מקץ מא,ב) וְשֵׁם אֹתָנוּ – קדמא ואזלא תפקיד כעין כלל **[מדרש אגדה]** שטובתם של רשעים רעה. **[לקח טוב]** **[שכל טוב]**

ארורים הם הרשעים שאינן עושים טובה שלימה

(בר' מקץ מא,ב) נָעַר עֲבָרֵי – מונח ה"יע מרמז לפחות אה"ע למודים (א) נער שוטה (ב) עברי שוגה (ג) עברי שונא (ד) עבד לשר

הטבחים) שכן היה מוכתב לפני פרעה (כתיב בסיקרוקין של פרעה) שאין עבד מולך (ה) כתיב בסיקרוקין של פרעה (ו) ש"ע ד' אין לובש כלי זיין (ו) "מעין" משמע זלזול

(בר' מקץ מא,ב) עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים וַנְסַפְרֵנוּ לְוּ – זק' קטן ... זק' קטן ... ין שני קיסרים (סלוק ... אנתנה) תפקיד היקש, ה'ר

החזור וקורה, אפשר שיוסף פתר חלומות אחרים (ושל אסירים אחרים) ית הסוהר שהתקיימו. ולכן ספרו לו. חלומות יוסף ארץ כנען לא היו פתורים עדיין.

(בר' מקץ מא,ב) עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים – ית תפקיד דווקא ב', מחליף טעם פשטא מלה מלעילתת שתי ה'רות. לכן גם תפקיד

פשטא מונח זק' קטן מרמז לשני למודים פשט. צ"ע

(בר' מקץ מא,ב) וַנְסַפְרֵנוּ לְוּ – קדמא זק' קטן מלים מצורפות מקף, כעין מדה ל"א מל"ם מדות מוקדם והוא מאוחר ענין, כגון פתרון חלומות השרים שהתגשמו כע"ור שלושה ימים.

(בר' מקץ מא,ב) וַיַּפְתָּרֵנוּ – מקף ב' ורר' ין פתרון הנוגע לשרים ין פתרון הנוגע לעתיד עם ישראל.

(בר' מקץ מא,ב) וַיַּפְתָּרֵנוּ – טפחא תפקיד שנוי **[שכל טוב]** מעין דברי חלומות פתר: יוסף אמר להם מה שנוגע לשרים, לא אמר

להם את המשמעות לעם ישראל (המשולים לגפן) לעתיד ל'ו. **(בר' וישב מא,א) וְאָקַח אֶת־הַעֲבָדִים וְאָשְׁתָּט אֹתָם אֶל־כּוֹס פְּרָעָה (בר' וישב מי,ז) סָלַל הַעֲלִילוֹן מִכָּל מַאֲכַל פְּרָעָה מֵעֵשֶׂה אִפְּהָ וְהַעֲוָף אִכְלוּ אֹתָם מִן־הַסָּל מֵעַל רֹאשֵׁי:**

(בר' מקץ מא,ב) וַיַּפְתָּרֵנוּ אֶת־חַלְמֵתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמֵוּ פְתָרָה – מקף ב' ורר' ין חלקים כל חלום. חלק שר המשקים הנוגע אליו וחלק

חלום הנוגע לפתרון חלום שר האופים. חלום שר האופים כלל חלק שר האופים הנוגע אליו וחלק חלום הנוגע לפתרון חלום שר המשקים.

(בר' מקץ מא,ב) וַיַּפְתָּרֵנוּ אֶת־חַלְמֵתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמֵוּ פְתָרָה – אנתנה כמג"ל את תוכן פתרון החלומות רק לשרים ולא לנוגע לפרעה

ולעתיד להתרחש מצרים והעתיד לקרות לאומות העולם על התעללם עם ישראל. כנדרש -

[ילקוט שמעוני תורה פרשת וישב רמז קמז] גם - [ירושלמי פסחים פ"ה ה"א (וילנא סט,א)] (בר' וישב מא,א) וְכּוֹס פְּרָעָה בִּידְיָי. מכאן קבעו חכמים ד' כוסות של לילי פסח, ר' הונא בשם ר' בנאה כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמרו במצרים והוצאתי וגאלתי ולקחתי, ר' שמואל בר נחמני אמר כנגד ד' כוסות שנאמרו כאן, **(בר' וישב מא,א) וְכּוֹס פְּרָעָה בִּידְיָי, (בר' וישב מא,א) וְאָשְׁתָּט אֹתָם אֶל־כּוֹס פְּרָעָה, (בר' וישב מא,א) וְאָתָן אֶת־הַכּוֹס עַל־כַּף פְּרָעָה: (בר' וישב מי,ג) וְנָתַתְּ כּוֹס־פְּרָעָה בִּידְיָי, ר' לוי אמר כנגד ארבע מלכיות, ר'**

יהושע בן לוי אמר כנגד ארבע כוסות של תרעה שעתי הקדוש ברוך הוא להשקות את אומות העולם הה"ד (ירמ' כה,טו) כִּי כַה אָמַר יְדֹדְךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲלֵי־כֹה אֲתִפֹּס הַגִּן הַסִּמָּה הַזֹּאת מִיַּד יְהוֹשִׁיקָהּ אֲתָל־כֹּה־גוֹם: אָשֶׁר אָנְכִי שַׁלַּם אוֹתָךְ אֲלֵיכֶם: (ירמ' כה,טו) וְשָׁתוּ וְהִתְגַּעְשׂוּ וְהִתְחַלְלוּ מִכַּף הַסִּמָּה אָשֶׁר אָנְכִי שַׁלַּם בֵּינְתֶם: (ירמ' נא,ז) כּוֹס־יְדֹדְךָ כָּל־בִּידְיָי־דְדֹדְךָ מִשְׁפַּחַת פְּלִי־הַאָרֶץ מִיָּמֵינָה שְׁתוּ גוֹיִם עֲלֶיךָ יִתְחַלְלוּ גוֹיִם: (תה' עה,טו) כִּי כּוֹס בִּידְיָי־דְדֹדְךָ וַיְגִין חִמְרוֹ מִלֵּא מִסָּךְ וַיַּעַר מִגֵּה אֶף־שְׁמֵרֵי: יִמְצוּ יִשְׁתוּ כָל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ: (תה' יא,ו) יִמְטָר עַל־רִשְׁעִים פְּתִיחַ אֵשׁ וַיִּפְרֹתוּ נְרוֹת זַלְעֻפוֹת מִגַּת פּוֹסֶם: וכנגדן זלעפות הקדוש ברוך הוא משקה את ישראל ארבע כוסות של ישועה לעתיד לבא שנאמר **(תה' טז,ה)**

יְדֹדְךָ מִגַּת־חֲלִקֵי וְכּוֹסֵי אֱתָהּ תוֹמֵד גּוֹרְלֵי: (תה' כה,ה) מַעֲרֹף לַפְּנִי שַׁלְחֵנוּ יְגֵד צַרְבָּתֵנוּ דְשַׁנְתָּ שְׁמֹן דְאֲשֵׁי פּוֹסֵי רְנָנָה: (תה' קטז,ג) כּוֹס־יִשׁוּעוֹת אֵשׁאֵל וְשֵׁם יְדֹדְךָ אֶקְרָא: שתי ישועות (מיעוט ה"ים שנים) א' לימות המשיח ואחת לימות גוג ומגוג, א"ל אתה בשרתני בשורה טובה אף

אני מבשרך בשורה טובה (בר' וישב מי,ג) בַּעֲדוֹ שְׁלֶשֶׁת יָמִים וַיֵּשֶׁא פְּרָעָה אֶת־רֹאשׁוֹ, (בר' וישב מי,ט) כִּי־יִנָּבֵא נְבִיָּאתִי אִמֵּר ר' אחא

מכאן שנגנב שני פעמים:

(בר' מקץ מא,ב) וַיַּפְתָּרֵנוּ אֶת־חַלְמֵתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמֵוּ פְתָרָה – מרכא טפחא תפקיד כעין ק' וצת פרטים העשויה להתרח, אפשר שגם

תפקיד סמוכים למלד על הנאמר לפניו, **[בבלי ברכות נה,ב]** אמר רבי אלעזר: מלמד שכל אחד ואחד (מהשרים) הראוהו חלומו ופתרון חלומו של חברו. ולכן היו זועפים כי היה סתירה אצל כל אחד לעצמו.

(בר' מקץ מא,ב) וַיַּפְתָּרֵנוּ אֶת־חַלְמֵתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמֵוּ פְתָרָה – סלוק כמג"ל את פתרון חלום כל שר לעצמו לי להתיחס לחלק החלום שעל ת"ר. אפשר שהם לא ספרו זה לזה את החלק שנגע לת"ר. וגם לא ספרו ליוסף את החלק שנגע לת"ר. שר האופים שמע פתרון חלום שר המשקים וזה היה כפי שהוא חלם על שר המשקים. לכן סיפר את חלק החלום הנוגע אליו.

והלכות כוס רכה ושתיית הכוס שנוגעות לעם ישראל

[בבלי ברכות נא,א] אמר רבי זירא אמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא תנא, עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה: טעון הדחה, ושטיפה, חי, ומלא, עיטור, ועיטוף, נוטלו בשתי ידי, ונותנו בימין, ומגביהו מן הקרקע טפח, ונותן עיניו בו; ויש אומרים: אף משגרו במתנה לאנשי ביתו. אמר רבי יוחנן, אנו אין לנו אלא ארבעה בלבד: הדחה, שטיפה, חי, ומלא.:

(תה' קטז,ג) כּוֹס־יִשׁוּעוֹת אֵשׁאֵל – מקף ורר' ין אמר רבי זירא אמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא תנא, עשרה דברים נאמרו בכוס

של ברכה ין אמר רבי יוחנן, אנו אין לנו אלא ארבעה בלבד:

(תה' קטז,ג) כּוֹס־יִשׁוּעוֹת אֵשׁאֵל – מרכא מ"ה אנתנה מג"ל, סה"כ ה'וי הג' לות על הכוס ושתי

□ ה"ט טעם דועט למדני (טוטל"ד) ביא מצוות - תהלים קי"ט: טעמי המקרא והתורה ש"ע על-פה, התשפ"א - התשפ"ג: מצבת ההשערה: אלתן, סלוק - סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) - להג"ל: מונח - ת"ר: מהפ"ט - מוציא מפשט: מרכא = מארז, ה"ו: דרנא - מצרף: ת"ר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא - שני משמעות, ת"ר מתפשט: מרכא טפחא - ק"ש עשירה לגדול, יתור לת"ת, מכל מקום: דרנא ת"ר טפחא - ק"ו צה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא ת"ר טפחא - ק"ו צה עם הלכה לא שיה לפרטיה; ת"ר מרכא טפחא - ק"ו צה שמעטים חלק מפרטיה מניין מסוים; מק"ד"כ"ר"ר ל"מ"ד אחד מה אפטריות: פסק ו - סדר שנהלוק, השלם והחלק נדרשים: זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו: פשטא - פשוט, ו - זקף-קטן - 2: זקף-גדול - 3; ת"ר - 4: מונח ת"ר - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן חצי פסוק - היקף השלישי: קדמא - סדר קדמות; אזלא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואזלא - סדר זה או הפך, הצגת נושא ולמוד פרטיים סדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ל מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, ת"ר, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש פסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש פסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/תושי"ע"פ.

[בבלי ברכות נא, ג] אַנן נעבד לחומר. ומגביהו מן הקרקע טפח - אמר רב אחא ברבי חנינא: מאי קראה - כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. ונתת עיניו בו - כי היכי דלא ניסח דעתיה מיניה. ומשגרו לאנשי ביתו במתנה - כי היכי דתתברך דביתו. אַנן רמ"ם הלכות ש"ת פרק כט הלכה ז, ומגביהו ונתת רמ"ם ש"ת כט, ז, כיצד הוא עושה לוקח כוס שהוא מחזיק ת"ר יעית או יתר שהוא ומדיחו מ"ל פניו ושוטפו מ"ל חוץ וממלאהו יין ואוחזו ימינו ומג"ל יהו מן הקרקע טפח או יתר ולא יסייעו שמאל, ומ"ל על הגפן ואחר כ" קראש, ומנהג פשוט כל ישראל לקרות תחלה ט פרשת ויכלו ואחר כ"ל על היין ואחר כ"ל מקדש י ושותה מלוא לוגמיו ומשקה לכלל בני ת"ר ורה ואח"כ נוטל ידיו כ ומ"ל המוציא ואוכל.

בראשית מקץ מא, ג: ויהי כאשר פתרו לנו כן הנה אתי השיב על פני ואתו תלה:

[מדרש הגדול (בר' מקץ מא, ג) ויהי כאשר פתרו לנו כן הנה] אמר ר' נחום אמר ר' בירי(י)ם משום זקן אחד עשרים וארבעה פותרי חלומות היו בירושלם פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל כולן מה שפתר לי זה לא פתר לי זה ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה וכולן נתקיימו. לקיים מה שנאמר כל החלומות הולכין אחר הפה. קרא הוא? אין והא אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין שכל החלומות הולכין אחר הפה **(בר' מקץ מא, ג) ויהי כאשר פתרו לנו כן הנה]**. אמר רבא והוא דפטר ליה מעין חלמיה **(רש"י עה"ת לפי החלום וקרוב לענינו)**, דכתיב **(בר' מקץ מא, ג) איש כחלמו פתר**. עובדא הוה בחדא איתתא דאתת לגבי ר' אליעזר אמרה ליה חמית בחלמי דשריתא דביתה תבירא. אמר לה את ילדא בר דבר. אזלת והוה לה. זמן אחרן עלת למשאלניה ולא הוה. אמרה לתלמידוהי היכא רבכון, אמרון לה מא את בעיא, אמרה להון חמית בחלמי דשריתא דביתה דהיא אתתא (לשון על עצמה מ"צ לא ט) תבירא. אמרו לה היא אתתא קברה בעלה. כד נפקת מגבהון אזלת ואשכחתיה מאית. שרית מיללא שמע ר' אליעזר אמר להון מא הדא אמרו ליה כדון וכדון. אמר להון הכדין אובדתון גוברא, לא כך כת' ויהי כאשר פתר לנו כן היה. וכך אמר ר' חונא כל החלום הולך אחר הפה ואחר פתרונו חוץ מן היין. יש מי שהוא שותה וטוב לו ויש מי שהוא שותה ורע לו. תלמיד חכמים שותה וטוב לו עם הארץ שותה ורע לו. אמר ר' אבהו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין.

[מלבי"ם (בר' מקץ מא, ג) ויהי] (מל"ם - ר' מא, ג) פירש שיוסף לא חקר על ט"ע מ"קשי פתרון לחלומם כדי להתאים פתרונו לפי ט"ע עם) ובכ"ז **כאשר פתרו לנו כן הנה** באופן שאותי השיב על כני, הוא השיב אותי על כני לא אתה, ואתו תלה, הוא תלה את שר האופים, כי כ"ז נעשה ע"י דבורו:

[תורה תמימה = תו"ת (בר' מקץ מא, ג) כאשר פתרו - א"ר אלעזר, מניין שכל החלומות הולכין אחר הפה, שנאמר ויהי כאשר פתרו לנו כן הנה] אמר רבא, והוא - דמפטר ליה מעין חלמיה, שנאמר **(פ' י"ב) איש כחלמו פתר** **(ברכות נ"ה ב'):** **[תו"ת ב] נראה דר"ל כל החלומות הולכין אחר הפתרון, וכן מפורש הלשון ב- [ירושלמי מעש"ש פ"ד ה"ו].** ובאור הענין, דצריך כל אדם לפתור לו חלמו לטובה, והיינו בלשון טוב, כיון שכפי הפתרון מתקיים, ולכן מבורא בסוגיא נ"ו ב' שהרואה בחלום איזה דבר שיש לו נטיה בפסוקים לטובה ולרעה, יתפוס בלשון הנוטה לטובה קודם שיקדמו פסוק אחר ברעיון הפתרון לרעה, וכך יעלה לו, כמו למשל, הרואה נהר בחלום ישכים ויאמר הפסוק הנני נוטה אליה כנהר שלום קודם שיקדמו פסוק אחר כי יבא כנהר צר, ועוד הרבה דוגמאות כאלה בגמרא, וכמובא עוד דוגמא בדרשא הבאה, ובהמשך חבורנו באו הרבה דוגמאות. אמנם צריך לתפוס איזה לשון מאותו ענין שחלם לו, כמו למשל שהרואה נהר אל יתפוס לשון טוב בענין הר וגבעה (שלא מענין החלום), וזהו הבאור מה שאמר רבא והוא דמפטר ליה מעין חלמיה, והענין מבורא:

(בר' מקץ מא, ג) ויהי כאשר פתרו לנו - מרכא טפחא תפקיד כעין קוצת פרטים העשויה להתרת, כאן ת"ו פתרונות חלום, **פתרו לנו** - מקף כ"רורין פתרון לט"ה ה"ן פתרון לרעה. **ויהי** - ת"ר מחלק קוצת פתרונות חלום, וממעט לפתור פתרונות לרעה. **(בר' מקץ מא, ג) כן הנה** - מונח מת"ה אתנה מג"ל, סה"כ ת"ו הג"ל, יוסף הג"ל עצמו מלשאל על ט"ע מ"קשי פתרון לחלומם

בראשית מקץ מא, מו: ויוסף בן-שלושים שנה בעמדו לפני פרעה מלך-מצרים

ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל-ארץ מצרים:

(בר' מקץ מא, מו) בעמדו - זקף-גדול תפקיד של שלושה חיש"ם ל"רור שנות הפירוד של יוסף מיעק ומשפחתו. ולצפיה לפתרון ט"ל לחלום. **[בבלי ברכות נה, ג]** אמר רבי לוי: לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד עשרים ושתים שנה. מנלן - מיוסף, דכתיב **(בר' וישב ז, א) אלה תלדות יעקב יוסף בן-שנה וגו', וכתיב (בר' מקץ מא, מו) ויוסף בן-שלושים שנה בעמדו לפני פרעה וגו'.** מן שבסרי עד תלתין (מגיל 17 עד גיל 30) כמה הוי - תלת סרי (13), ושב דשבועא (7 שנות ש"ע) ותרתי דכפנא (ושתי שנות רע) - הא עשרים ושתים. **[פסיקתא רבתי (איש שלום) פסקא ו - ותשלם כל המלאכה]** **(משלי כב, כט) הוית אישיו מוקיר במלאכתו לפני מלכים יתצ' בל'ת'צ' לפני חשקים:** פ אמר לו הקדוש ברוך הוא נזדרזת במלאכתך חייך לפני מלכים יתיצב (ניצ' א) **(בר' מקץ מא, מו) ויוסף בן-שלושים שנה בעמדו לפני פרעה מלך-מצרים (ניצ' א) (משלי כב, כט) בל'ת'צ' לפני חשקים:** **[תנחומא (בובר פר' וארא סי' יז) זו אשתו של פוטיפר (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקס) זה פוטיפר (ניצ' ג) בל יתיצב לפני פרעה החשוך.**

[שכל טוב (בובר)] (בר' מקץ מא, מה) (בר' מקץ מא, מו) ויצא יוסף מלפני פרעה] ברשות: על ארץ מצרים. כדי ליכנס לממשלה, ודומה לדבר **(בר' יג, ג) קום התהלך בארץ לארפה ולרחה פי לה אנתנה:** הס"ר פנימיות התורה מ"לוא שימוש מדות דרישה (כט) מלשון גימטריא (תרי אפי: חד אפי בחילוף האותיות, וחד שהוא בחשבון האותיות), מהרז"ו ה' (= <מ) עוד אמרו גורעין ומוסיפין ודורשין **(בר' מקץ מא, מו) שנה בעמדו** - זקף-קטן זקף-גדול ג' שמות הטעמים עולה יס"ו מלכו"ת עולה תקע"ו (576) **(בר' מקץ מא, מו) בעמדו** - זקף-גדול תפקיד של שלושה חיש"ם מלה כלהלן. **(בר' מקץ מא, מו) בעמדו** ג' המלה עולה צ"ל (122) **בעמדו** מדה מ"ל מדות בע - שם ע"ל **מדו** - ג' עולה נ' שערי ינה. **(בר' מקץ מא, מו) ויעבר** - מדה כ"ט מ"ל מדות ו/או מדה מהרז"ו ה' **ני עב - שם ע"ל: ר ני** ג' ג"פ שם ע"ל (ראה אוצר ג' ה' י"ר פאלג צ"ל) (נגיד ומצוה דף ל"ג) (רמח"ל פורים) (ג"פ חסד) **יעב"ר** רמז (מרב מאותיות) ע"ל ר"ו שיש ר"ו אותיות (טט: מסודרות שלשות) השם ע"ל הקדוש (זוהר פ' ל"ל) (ועיין זוהר פ"ל שלה דנ"ל ע"א סוף הספר דרס"ט ע"ל). מוצע לומר שה"ורא ית"ח השרה על יוסף חכמה ממדרגות א-לקות נעלות יותר. ודומה למקור י"ג מדות של רחמים **(שמ' תשא לד, ו) ויעב"ר יתגדלו על פניו ויקרא**